

ਖੇਤੀ ਦੁਨੀਆਂ

ਭਾਰਤ ਦਾ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਖਬਾਰ (ਨਿਉਜ਼-ਪੇਪਰ)

Rs.5/-

KHETI DUNIYAN, PATIALA

All Subject to Patiala Jurisdiction.

www.khetiduniyan.in

Editor : Jagpreet Singh • RNI/42269/83 • Issue Dated 01-07-2023 • Vol.41 No.26 • Ph. : 0175-2214575, 5000386 • Page : 16 • E-mail : kdpublishations@yahoo.co.in

ਬਾਸਮਤੀ ਦੇ ਝੰਡਾ ਰੋਗ ਦੀ ਸਰਵਪੱਖੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਬੀਜ ਅਤੇ ਪਨੀਰੀ ਦੀ ਸੋਧ ਕਰੋ

ਬਾਸਮਤੀ ਝੋਨੇ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਝਾੜ ਲੈਣ ਲਈ ਇਸ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਪੈਰ ਗਲੂਣ ਜਾਂ ਝੰਡਾ ਰੋਗ ਬਾਸਮਤੀ ਦੀ ਚੰਗੀ ਫਸਲ ਲਈ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਰੋਗ ਹਰ ਸਾਲ ਪੰਜਾਬ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਬਾਸਮਤੀ ਝੋਨੇ ਦਾ ਚੋਖਾ ਝਾੜ ਘਟਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪੈਰਾਂ ਦਾ ਗਲਣਾ ਜਾਂ ਝੰਡਾ ਰੋਗ ਇੱਕ ਉੱਲੀ ਜਿਹਰੇਲਾ ਫੂਜ਼ੀਕਾਰੀ (ਫੁਜ਼ੇਰੀਅਮ ਮੋਨੀਲੀਫਾਰਮੀ) ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਰੋਗ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਬਾਸਮਤੀ ਉਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰੋਗ ਦੇ ਜੀਵਾਣੂ ਫਸਲ ਦਾ ਝਾੜ ਘਟਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਕ ਮਾਈਕੋਟੋਕਸਿਨ (ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਵਸਤੂ) ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਮਨੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਇਕ ਵੱਡਾ ਖਤਰਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਾਸਮਤੀ ਝੋਨੇ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੂਸਾ ਬਾਸਮਤੀ 1121 ਅਤੇ ਪੂਸਾ ਬਾਸਮਤੀ 1509 ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਰੋਗ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ, ਲਗਾਉਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਰੋਗ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਬਿਮਾਰੀ ਵਾਲਾ ਬੀਜ

ਇਸ ਰੋਗ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸੰਕਰਮਿਤ ਬੀਜ ਨਵੇਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਲਈ ਮੁੱਖ ਵਾਹਕ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਰੋਗ ਦੀ ਉੱਲੀ ਦੇ ਕਣ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਬੀਜ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਰਾਹੀਂ ਫੈਲਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਰੋਗ ਪਨੀਰੀ ਅਤੇ

ਟਰਾਂਸਪਲਾਂਟ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਫਸਲ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਉੱਲੀ ਦੇ ਕਣ ਬੂਟਿਆਂ ਨੂੰ, ਬੀਜ ਦੇ ਪੁੰਗਰਣ ਸਮੇਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਤਣੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਰਾਹੀਂ ਸਾਰੇ ਪੌਦੇ ਦੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਨੀਰੀ ਵਿਚ ਬਿਮਾਰੀ ਵਾਲੇ ਬੂਟੇ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਪਤਲੇ ਤੇ ਲੰਬੇ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਦਾ

ਰੰਗ ਹਲਕਾ ਪੀਲਾ ਤੋਂ ਹਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਬਿਮਾਰੀ ਵਾਲੇ ਬੂਟੇ ਥੱਲੇ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਵੱਲ ਸੁੱਕਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਖਰਕਾਰ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬਿਮਾਰੀ ਵਾਲੇ ਬੂਟੇ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਪਰਲੀਆਂ 2-3 ਪੌਰੀਆਂ ਤੋਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਰੋਗੀ ਪੌਦੇ ਦੇ ਤਣੇ ਤੇ ਚਿੱਟੀ ਤੋਂ ਗੁਲਾਬੀ ਰੰਗ ਦੀ ਉੱਲੀ ਵੀ ਵੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਬਿਮਾਰੀ ਵਾਲੇ ਬੂਟੇ ਮੁੱਢਾਂ ਕੋਲੋਂ ਗਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਬਿਮਾਰੀ ਵਾਲੇ ਬੂਟੇ ਫਸਲ ਦੇ ਨਿਸਰਨ ਤੱਕ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿ ਜਾਣ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਬੂਟਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮੁੱਜਰਾਂ ਖਾਲੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ ਵਾਲੀਆਂ ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਵੀ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਵਾਧਾ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਰਵਪੱਖੀ ਰੋਕਥਾਮ

ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨੁਕਤੇ

ਬਿਮਾਰੀ ਨੂੰ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਰੋਗ ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਬੀਜ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ ਵਾਲੀ ਖਾਦ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰੋ। ਬੀਜ ਨੂੰ ਬੀਜਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 10 ਲਿਟਰ ਪਾਣੀ ਵਿਚ 12 ਘੰਟੇ ਲਈ ਡੁਬੋ ਲਉ। ਫਿਰ ਬੀਜਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਟਰਾਈਕੋਡਰਮਾ ਹਾਰਜੀਐਨਮ ਦੇ ਨਾਲ 15 ਗ੍ਰਾਮ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿੱਲੋ ਬੀਜ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਸੋਧ ਲਉ। ਪਨੀਰੀ ਖੇਤੀ ਵਿੱਚ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵੀ ਟਰਾਈਕੋਡਰਮਾ ਹਾਰਜੀਐਨਮ (15 ਗ੍ਰਾਮ ਪ੍ਰਤੀ ਲਿਟਰ ਪਾਣੀ) ਦੇ ਘੋਲ ਵਿਚ 6 ਘੰਟੇ ਲਈ ਡੁਬੋ ਲਵੋ। ਬਿਮਾਰੀ ਵਾਲੇ ਬੂਟਿਆਂ ਨੂੰ ਪਨੀਰੀ ਅਤੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚੋਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਪੱਟ ਕੇ ਅੱਗ ਲਾ ਕੇ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿਓ। ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੁੱਟਰ : 98729-25785, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਜੈ ਕੁਮਾਰ ਚੌਧਰੀ, ਪੌਦਾ ਰੋਗ ਵਿਭਾਗ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਝੋਨੇ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਬਿਜਾਈ ਤੋਂ ਮੋਹ ਭੰਗ!

ਝੋਨੇ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਬਿਜਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ 1500 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੇ ਕੀਤੇ ਐਲਾਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸੂਬੇ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਸਿੱਧੀ ਬਿਜਾਈ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਰਜੀਹ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਸਿੱਧੀ ਬਿਜਾਈ ਤੋਂ ਮੋਹ ਭੰਗ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਲਗਾਤਾਰ ਕੈਂਪ ਲਗਾ ਕੇ ਸਿੱਧੀ ਬਿਜਾਈ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਸਭ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕਿਸਾਨ ਪਨੀਰੀ ਰਾਹੀਂ ਝੋਨਾ ਲਗਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੀ ਬਿਜਾਈ ਪ੍ਰਤੀ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਮੰਤਵ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ, ਪਰ ਇਸ ਸਭ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿਸਾਨ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਧਰਤੀ ਹੇਠੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਤਰਾ 'ਚ ਪਾਣੀ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਸਤਰ ਜ਼ਮੀਨ 'ਚ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਡੂੰਘਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹਾ ਨਾ ਪਾਈ ਗਈ ਤਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਸੂਬਾ ਮਾਰੂਥਲ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ।

ਝੋਨੇ ਦੀ ਪਨੀਰੀ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨ ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਰਾਲਾ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੰਡਿਆਲੀ, ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਨੰਡਿਆਲੀ, ਸੋਨੀ ਸੰਧੂ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਖਲੋਰ, ਜੱਗੀ ਕਰਾਲਾ, ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿਆਊ, ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਿਆਊ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੰਡਿਆਲੀ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਸਰਪੰਚ ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਝੋਨੇ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਬਿਜਾਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਘਾਟੇ ਦਾ ਸੋਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਧੀ ਬਿਜਾਈ ਵਾਲੇ ਝੋਨੇ ਦੀ ਫਸਲ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਦੀਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਥੇ ਹੀ ਝਾੜ ਵੀ ਘੱਟ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਝੋਨੇ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਬਿਜਾਈ ਤੋਂ ਮੋਹ ਭੰਗ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਧੀ ਬਿਜਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ 1500 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਐਲਾਨ 'ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਇਤਬਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬੱਚਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਹਿਰਦ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਝੋਨੇ ਦੀ ਫਸਲ ਤੋਂ ਹਟਾ ਕੇ ਮੱਕੀ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਵੱਲ ਤੋਰਿਆ ਜਾਵੇ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰੀਦ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸੂਬੇ 'ਚ 6540 ਰੁਪਏ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਵਾਲੀ ਸੂਰਜਮੁੱਖੀ ਦੀ ਫਸਲ 3900 ਰੁਪਏ ਕੁਇੰਟਲ ਅਤੇ 2092 ਰੁਪਏ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਵਾਲੀ ਮੱਕੀ ਦੀ ਫਸਲ 990 ਰੁਪਏ ਵੇਚਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਨ।

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਫਰ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਮੂਹ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ, ਪੈਸਟੀਸਾਈਡ, ਖਾਦ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਡੀਲਰ/ਡਿਸਟਰੀਬਿਊਟਰ/ਵਿਕਰੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ

ਖੇਤੀ ਦੁਨੀਆਂ

(ਪੰਜਾਬੀ ਐਡੀਸ਼ਨ)

ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਬਿਲਕੁੱਲ ਮੁਫਤ

ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਆਪਣਾ ਨਾਮ, ਫਰਮ ਦਾ ਨਾਮ, ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਨੰ., ਸਥਾਈ ਪਤਾ ਅਤੇ ਸੰਪਰਕ ਨੰ. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਵੱਟਸਐਪ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜੋ।

90410-14575

ਨੋਟ : • ਇਹ ਸਕੀਮ ਸਿਰਫ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਅਧਿਕਾਰਤ ਡੀਲਰਾਂ/ਡਿਸਟਰੀਬਿਊਟਰਾਂ/ਵਿਕਰੇਤਾਵਾਂ ਲਈ ਹੈ। • ਫਰਮ ਕੋਲ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਨੰਬਰ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। • ਇਹ ਸਕੀਮ ਸਿਰਫ 15 ਜੁਲਾਈ 2023 ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਹੈ।

K5 Group PUNJAB
www.ksagrotech.org
sales@ksagrotech.org

ਕਿਸਾਨ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਖੁਸ਼ਹਾਲ

ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਸਟਰਾ-ਰੀਪਰ ਬੁੱਕ ਕਰਵਾਓ

KSA Straw Reaper

Contact No.
+91 92170-70555
+91 92170-71755

ਕੇ. ਐਸ. ਐਗਰੀਕਲਚਰਲ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ ਪ੍ਰਾ. ਲਿ.
ਰਾਏਕੋਟ ਰੋਡ, ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ, ਜ਼ਿਲਾ ਸੰਗਰੂਰ, ਪੰਜਾਬ

ਕੀ ਖੇਤੀ ਆਮਦਨ ਘੱਟਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਹੈ ?

ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਖੜੋਤ ਜਾਂ ਘੱਟ ਵਧੇ ਵਾਲੀ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਘੱਟ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਹਿ ਲਓ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੈਸੇ ਦੀ ਕਮੀ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਕੁੱਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਠੀਕ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਵਪਾਰ ਘਾਟੇ ਵਿਚ ਚੱਲਦਾ ਹੋਵੇ ਉਸ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੋਣ ਕਰੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀਆਂ ਦੋ ਮੁੱਖ ਫਸਲਾਂ ਹਨ (ਕਣਕ ਅਤੇ ਝੋਨਾ) ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਖਰੀਦਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਹੀ ਭਾਅ ਤਹਿ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਭਾਅ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ 2 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਰ ਘੱਟ ਘੱਟ 4 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਤਲਬ ਹਰ ਸਾਲ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਫਸਲ ਦਾ ਅਸਲੀ ਮੁੱਲ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲਾਗਤ ਵੱਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਬਾਕੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਧਾ ਹਰ ਸਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਦੇਣਾ 2 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਨਤੀਜਾ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਬਦ ਤੋਂ ਬਦਤਰ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ। ਇਸ ਸਭ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਕਿਸਾਨ ਨੇ ਫਸਲ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ। ਕਿਸਾਨ ਫਸਲ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੈਦਾਵਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਹੀਲਾ ਵਰਤਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਢੰਡਰਾ ਏਥੋਂ ਦੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟਰਸ ਅਤੇ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਨਿਵੇਸ਼ ਦਾ ਢੰਡਰਾ ਪਿੱਟ ਕੇ ਵੱਡੇ ਫਾਰਮ ਬਣਾ ਕੇ ਕਿਸਾਨ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਹਤਿਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਪਿੱਛੇ ਮੁੱਖ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਉਣ ਲਈ ਖੁਰਾਕ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਖੁਰਾਕ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਜੇ ਖੁਰਾਕ ਦੀ ਇੰਡਸਟਰੀ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜੇ ਉਹਦੀ ਫਸਲ ਦਾ ਵਾਜਬ ਮੁੱਲ ਨਾ ਕੇ ਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਜੋ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਹਨ ਉਹ ਵੀ ਏਸ ਚੀਜ਼ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਕੰਪੀਟੀਟਿਵ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਸਾਡੇ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਬਾਕੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੁਕਾਬਲਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਬਰਾਬਰ ਦਿਆਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਘੱਟ ਉਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਘੱਟ ਬਿੱਲ ਗੇਟਸ ਜੋ ਕਿਸਾਨ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲੱਖਾਂ ਏਕੜਾਂ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਨਾਲ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਕੀ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਮੁੱਦਾ ਇੱਕੋ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਕਿਵੇਂ ਵਧਾਈ ਜਾਵੇ ਬਿਨਾਂ ਫਸਲੀ ਘਣਤਾ ਵਧਾਏ। ਫਸਲੀ ਘਣਤਾ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਹਾਂ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਅਦਲਾ-ਬਦਲੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਹੋ ਸਕੇ ਪਾਣੀ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਮੁੱਖ ਮੁੱਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੀ ਫਸਲ ਦੇ ਅੱਗੋਂ ਹੋਰ ਪਦਾਰਥ ਬਣਾਕਿ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਧਾਏ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੰਡੀਕਰਨ ਵੀ

ਡਾ. ਅਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਠਾੜ, ਪੀ. ਐਚ. ਡੀ. ਬਿਜਨਸ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਮੋਬਾ: 96537-90000

ਆਪ ਕਰੇ ਤਾਂ ਕਿ ਮੁਨਾਫਾ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਵੱਡਿਆ ਜਾਵੇ। ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਲਈ ਸਰਕਾਰਾਂ ਫਿਰ ਵੱਡੇ ਉਦਯੋਗਪਤੀਆਂ ਮਗਰ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰਖਾਨੇ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਲਿੰਕਡ ਇੰਨਸੈਨਟਿਵ ਦੇਵ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਨ, ਪਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਅੱਗੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਉਪਰਾਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ।

ਵਪਾਰੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਤੇ ਸਬਸਿਡੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ਵ ਵਪਾਰ ਸੰਗਠਨ (ਡਬਲਯੂ. ਟੀ. ਓ) ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਭਾਰਤ ਤੇ ਦਬਾਅ ਪਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਫਸਲ ਐਮ. ਐਸ. ਪੀ. ਤੇ ਖਰੀਦ ਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੰਡੀ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਖਰਾਬ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਦੇਵਾਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਪਰਿਵਾਰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਿਜਲੀ, ਪਾਣੀ, ਖਾਦਾਂ ਆਦਿ ਤੇ ਸਬਸਿਡੀ ਸਿਰਫ 35000 ਸਾਲਾਨਾ ਬਣਦੀ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਇਹ ਸਬਸਿਡੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ 7.9 ਲੱਖ ਪ੍ਰਤੀ ਪਰਿਵਾਰ ਬਣਦੀ ਹੈ ਪਰ ਚਲਾਕ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਬਸਿਡੀ ਦੇ ਨਾਮ ਵੱਖਰੇ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਤੇ ਦਬਾਅ ਇਸ ਲਈ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਰਜ਼ਾ ਤਾਂ ਮਿਲੇਗਾ ਜੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਮੰਨੋਗੇ। ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਏਸੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਸਨ। ਹੁਣ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਸਾਡੀ ਅਰਬਾਂ-ਖਰਬਾਂ ਰੁਪਿਆਂ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨੂੰ ਕਬਾੜ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਯੂਠਾਂ ਇੰਜਣ ਛੱਡਦਾ ਹੈ ਬਾਡੀ ਨਹੀਂ ਕੀ ਉਸੇ ਬਾਡੀ

ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਇੰਜਣ ਨਹੀਂ ਧਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ? ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਇੰਜਣ ਬਦਲੇ ਨਹੀਂ ਸਰਦਾ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ

ਤਾਂ ਨਵੀਆਂ ਕਾਰਾਂ, ਬੱਸਾਂ, ਟਰੱਕ ਅਤੇ ਟਰੈਕਟਰ ਵੇਚਦੇ ਹਨ ਉਹ ਵੀ ਬਿਜਲੀ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ। ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਡੇਢ ਗੁਣਾ ਤਾਂ ਵੱਧ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਵੀ ਘਟੇਗਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਗੱਡੀਆਂ ਦੀਆਂ ਬੈਟਰੀਆਂ ਬਿਜਲੀ ਨਾਲ ਚਾਰਜ ਹੋਣੀਆਂ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ ਫਿਰ ਬਹੁਤੀ 75 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਕੋਲੇ, ਡੀਜ਼ਲ ਅਤੇ ਗੈਸ ਤੋਂ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ

ਜਿਹੜੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ 80 ਕਰੋੜ ਆਬਾਦੀ 5 ਕਿੱਲੋ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਮੁਫਤ ਦੇ ਅਨਾਜ ਤੇ ਪਲਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਕੇ ਜੀਵਨ ਪੱਧਰ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਕਹਾਣੀ ਪਾਉਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸੀ ਕਿ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਉੱਨੀ ਕਰੋ ਜਿੰਨਾ ਬੱਜਟ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਂ ਫੈਕਟਰੀ ਤੇ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈ ਕੇ ਕੋਠੀ ਜਾਂ ਕਾਰ ਖਰੀਦੋਗੇ ਤਾਂ ਉਹ ਕਰਜ਼ਾ ਜ਼ਮੀਨ/ਫੈਕਟਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਇਕ ਦਿਨ ਵਿਕਵਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਦੂਜਾ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈ ਕੇ ਰਿਊੜੀਆਂ ਨਹੀਂ ਵੰਡਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਕਰਜ਼ਾ ਮਾੜੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਮਾੜਾ ਹਾਲ ਕਰਜ਼ੇ ਨੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਵਾਪਿਸ ਆਪਣੇ ਮੁੱਢਲੇ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਕੀ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਮੁੱਦਾ ਇੱਕੋ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਕਿਵੇਂ ਵਧਾਈ ਜਾਵੇ ਬਿਨਾਂ ਫਸਲੀ ਘਣਤਾ ਵਧਾਏ। ਫਸਲੀ ਘਣਤਾ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਹਾਂ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਅਦਲਾ-ਬਦਲੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਹੋ ਸਕੇ ਪਾਣੀ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਮੁੱਖ ਮੁੱਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੀ ਫਸਲ ਦੇ ਅੱਗੋਂ ਹੋਰ ਪਦਾਰਥ ਬਣਾਕਿ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਧਾਏ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੰਡੀਕਰਨ ਵੀ ਆਪ ਕਰੇ ਤਾਂ ਕਿ ਮੁਨਾਫਾ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਵੱਡਿਆ ਜਾਵੇ। ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਲਈ ਸਰਕਾਰਾਂ ਫਿਰ ਵੱਡੇ ਉਦਯੋਗਪਤੀਆਂ ਮਗਰ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰਖਾਨੇ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਲਿੰਕਡ ਇੰਨਸੈਨਟਿਵ ਦੇਵ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਨ, ਪਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਅੱਗੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਉਪਰਾਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਵੱਡੇ ਉਦਯੋਗ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਮੰਡੀ ਵਿੱਚ ਫਸਲ ਖਰੀਦ ਕੇ ਪ੍ਰੋਸੈਸ ਕਰਨੀ ਹੈ ਉਹ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਪੱਲੇ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਪੈਣ ਦਿੰਦੇ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਐਗਰੋ ਟਾਮਾਟਰ ਅਤੇ ਲਾਲ ਮਿਰਚਾਂ ਦੀ ਪੇਸਟ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਦੋਨੋਂ ਫਸਲਾਂ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਟੈਂਡਰ ਕੱਢੇ ਹਨ। 6 ਰੁਪਏ ਕਿੱਲੋ ਟਾਮਾਟਰ ਅਤੇ 24 ਰੁਪਏ ਕਿੱਲੋ ਮਿਰਚ ਫੈਕਟਰੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਮੰਗੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਜਿਸ ਵਪਾਰੀ ਨੇ ਇਹ ਟੈਂਡਰ ਭਰਨਾ ਹੈ ਉਸਨੇ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਅੱਗੋਂ ਕੀ ਦੇਣਾ। ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਕਿ

ਛੋਟੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਲਗਵਾਏ ਜਾਣ ਤਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਵੀ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵੀ ਵਧੇ।

ਸਰਕਾਰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਤੇ ਮਹਿਕਮੇ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਲਾਵੇ ਕਿ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਕਿਸਾਨ, ਜਿਹੜੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪਣਾ ਛੋਟਾ ਉਦਯੋਗ ਖੋਲ੍ਹਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਣ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਸੂਬਾ ਪੱਧਰ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਸੈਂਟਰਾਂ ਵਿਚ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿਵਾਏ। ਕਾਰਜ਼ੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਸੈਂਟਰ ਨਹੀਂ ਉਹ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਸੈਂਟਰ ਜਿੱਥੇ ਅਸਲੀ ਸਿਖਲਾਈ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਸਿਖਿਆਰਥੀ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਕੰਮ ਕਰਨ। ਸਿਖਲਾਈ ਦੌਰਾਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੈਮੀਆਟੋ ਮੈਟਿਕ ਚੱਲਦੇ ਪਲਾਟ ਵੀ ਦਿਖਾਏ ਜਾਣ ਤਾਂ ਕਿ ਸਿਖਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਵਾਕਫੀਅਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਕਿੰਨੇ ਬੰਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ, ਕਿੰਨੀ ਜਗ੍ਹਾ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਸਿਖਿਆਰਥੀ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਸਵੀਰ ਬਣ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਹੌਸਲਾ ਵੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਇਹ ਕੰਮ ਅਸੀਂ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਹੋ ਸਕੇ ਤਾਂ ਸਿਖਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਉਦਯੋਗਾਂ ਵਿਚ 15 ਦਿਨ ਤੋਂ 1 ਮਹੀਨਾ ਹੱਥੀਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਬਣਾਉਣਾ : ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਹੜੇ ਸਿਖਿਆਰਥੀ ਛੋਟਾ ਉਦਯੋਗ ਲਾਉਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਸੈਂਟਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਮੰਨਜ਼ੂਰੀ ਲਈ ਪੂਰਾ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਬਣਾ ਕੇ ਦੇਵੇ। ਇਸ ਵਿਚ ਇੰਡਸਟਰੀ ਮਹਿਕਮੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸਖਤ ਹਦਾਇਤਾਂ ਹੋਣ ਕਿ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਤਰੁੱਟੀਆਂ ਨਾਂ ਕੱਢੀਆਂ ਜਾਣ ਬਲਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਤਰੁੱਟੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕਾਰਜ਼ ਘੱਟ ਹੋ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਕੀ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਮਹਿਕਮੇ ਜਿਵੇਂ ਵਾਤਾਵਰਨ ਜਾਂ ਪਾਲੂਸ਼ਨ ਉਹ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਗਾਈਡ ਕਰਨ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਫਾਲਤੂ ਪਾਣੀ ਜਾ ਕਾਰਖਾਨੇ ਦਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੇਸਟ ਉਸਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਲਾਹੇਵੰਦ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਘੱਟ ਖਰਚਾ ਕਰਕੇ ਕਿਵੇਂ ਸੰਭਾਲਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਜਲੀ ਮਹਿਕਮੇ ਨੂੰ ਵੀ ਹਦਾਇਤ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਦਯੋਗ ਦੀ ਮੰਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਰੁਨੋਕਸ਼ਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਦੇ ਤਾਲ ਮੇਲ ਲਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ ਤੇ ਏ.ਡੀ.ਸੀ. ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਦੇਖ ਮੁੱਢਲੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵੀ ਉੱਥੇ ਹੀ ਨੰਬਰ ਲੱਗ ਕੇ ਅਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਅੜਿੱਕਾ ਪਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਜਵਾਬਤਲਬੀ ਵੀ ਹੋ ਸਕੇ।

ਮੰਡੀਕਰਨ : ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ, ਮਾਰਕੈੱਡ, ਪੰਜਾਬ ਐਗਰੋ, ਪਨਸਪ, ਫੂਡ ਸਪਲਾਈ ਆਦਿ ਮਹਿਕਮੇ ਇਹਨਾਂ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਐਗਮਾਰਕ ਮਾਰਕਾ ਲੈਣ ਅਤੇ ਮੰਡੀਕਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਨ। ਜੇ ਬਣਿਆ ਪਦਾਰਥ ਮਿਆਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਬਰਾਂਡ ਹੇਠਾਂ ਵੀ ਵੇਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਨਿਚੋੜ : ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਥਿਰਤਾ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਪੇਂਡੂ ਆਬਾਦੀ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਧਾਉਣੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਮਿਲੇਗਾ ਆਮਦਨ ਹੋਵੇਗੀ ਨਸ਼ਿਆਂ, ਆਪਸੀ ਝਗੜਿਆਂ ਅਤੇ ਚੋਰੀਆਂ ਡਕੈਤੀਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣਗੇ। ਪਿੰਡਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵੱਧ ਗਈ ਤਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਸਰੇ ਹੀ ਵੱਧ ਜਾਣੀ ਹੈ।

ਵਧੇਰੇ ਮੁਨਾਫੇ ਲਈ

ਬਾਸਮਤੀ ਦੀ ਜੈਵਿਕ ਕਾਸ਼ਤ ਕਰੋ

ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧ ਅਤੇ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਔਲਖ, ਸਕੂਲ ਆਫ ਆਰਗੈਨਿਕ ਫਾਰਮਿੰਗ (ਮੋ.98726-64899)

ਖੇਤੀ ਰਸਾਇਣਾਂ ਦੀ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਉਪਜ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹੀ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਸਹੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੇ ਖੇਤੀ ਰਸਾਇਣ ਹੀ ਵਰਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਜੈਵਿਕ ਉਪਜ 'ਤੇ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦੀ ਜੈਵਿਕ ਖੇਤੀ ਮੁਨਾਫੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਝੋਨੇ ਦਾ ਬਦਲ ਦੇ ਕੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਵਿਚ ਵੀ ਮਦਦ ਕਰੇਗੀ। ਜੈਵਿਕ ਖੇਤੀ ਲਈ ਬਾਸਮਤੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਢੁਕਵੀਂ ਫਸਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੀ ਖੁਰਾਕੀ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਘੱਟ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਹਰੀ ਖਾਦ ਵਾਹ ਕੇ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬਾਸਮਤੀ ਸਾਡੇ ਖਿੱਤੇ ਦਾ ਇਕ ਖਾਸ ਉਤਪਾਦ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੀ ਉੱਤਮ ਗੁਣਵੱਤਾ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਬੂ ਕਾਰਨ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਰਯਾਤ ਕੀਤੇ ਜਾਓ ਵਾਲੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਬਾਸਮਤੀ ਦਾ ਜੀ. ਆਈ. (ਭੂਗੋਲਿਕ ਸੰਕੇਤ) ਟੈਗ ਦੇ ਨਿਰਯਾਤ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਲਗਾਤਾਰ ਵੱਧ ਰਹੀ ਨਿਰਯਾਤ ਮੰਗ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਵੀ ਬਾਸਮਤੀ ਹੇਠ ਰਕਬਾ ਵਧਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਨਿਰਯਾਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬਾਸਮਤੀ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਰਸਾਇਣਾਂ ਦੀ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਆਉਣ ਕਰਕੇ ਅਕਸਰ ਇਸ ਦੇ ਮੰਡੀਕਰਨ ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਸੰਬੰਧੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੋ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਨਿਰਯਾਤ ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਖੇਤੀ ਰਸਾਇਣਾਂ ਦੀ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਉਪਜ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹੀ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਸਹੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੇ ਖੇਤੀ ਰਸਾਇਣ ਹੀ ਵਰਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਜੈਵਿਕ ਉਪਜ 'ਤੇ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦੀ ਜੈਵਿਕ ਖੇਤੀ ਮੁਨਾਫੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਝੋਨੇ ਦਾ ਬਦਲ ਦੇ ਕੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਰੋਤਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਵਿਚ ਵੀ ਮਦਦ ਕਰੇਗੀ। ਜੈਵਿਕ ਖੇਤੀ ਲਈ ਬਾਸਮਤੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਢੁਕਵੀਂ ਫਸਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੀ ਖੁਰਾਕੀ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਘੱਟ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਹਰੀ ਖਾਦ ਵਾਹ ਕੇ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਾਸਮਤੀ ਦੀ ਸਫਲ ਜੈਵਿਕ ਕਾਸ਼ਤ ਲਈ

ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਪੌਦ-ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਤਕਨੀਕਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ :
ਹਰੀ ਖਾਦ : ਕਣਕ ਦੀ ਵਾਢੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਢੇਚਾ, ਸਣ ਜਾਂ ਗਰਮੀ ਰੁੱਤ ਦੀ ਮੂੰਗੀ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਕਰੋ। ਹਰੀ ਖਾਦ ਦੀ ਫਸਲ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਵਾਹੇ ਜ਼ਰੋਰ ਟਿਲ ਡਰਿੱਲ ਨਾਲ ਵੀ ਬੀਜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਰੀ ਖਾਦ ਨੂੰ ਲਗਭਗ 50 ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ, ਬਾਸਮਤੀ ਦੀ ਲੁਆਈ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖੇਤ ਵਿਚ ਵਾਹ ਦਿਉ।
ਪਨੀਰੀ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਅਤੇ ਲੁਆਈ : ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਸਮ ਬੀਜੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬੀਜ ਦੀ ਮਾਤਰਾ, ਲੁਆਈ ਦਾ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਢੰਗ ਰਵਾਇਤੀ ਫਸਲ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਰੱਖੋ ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਸਾਇਣਕ ਖਾਦ, ਉੱਲੀਨਾਸ਼ਕ, ਨਦੀਨਨਾਸ਼ਕ ਜਾਂ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ। ਪੈਰ ਗਲਣ ਦੇ ਰੋਗ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਬੀਜ ਨੂੰ 15 ਗ੍ਰਾਮ ਟ੍ਰਾਈਕੋਡਰਮਾ ਹਰਜੀਐਨਮ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋ ਅਨੁਸਾਰ ਸੋਧ ਲਵੋ। ਪਨੀਰੀ ਖੇਤ ਵਿਚ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇਸ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਈਕੋਡਰਮਾ ਹਰਜੀਐਨਮ 15 ਗ੍ਰਾਮ ਪ੍ਰਤੀ ਲਿਟਰ ਪਾਣੀ ਦੇ ਘੋਲ ਵਿਚ 6 ਘੰਟੇ ਡੁਬੋ ਕੇ ਰੱਖੋ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਜੋਸਪਾਇਰੀਲਮ ਜੀਵਾਣੂ ਖਾਦ ਦੇ ਇਕ ਪੈਕਟ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਘੋਲ ਲਓ ਅਤੇ ਇਕ ਏਕੜ ਲਈ ਪਨੀਰੀ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਘੋਲ ਵਿਚ 45 ਮਿੰਟਾਂ ਲਈ ਡੁਬੋ ਕੇ ਖੇਤ ਵਿਚ ਲਗਾਉ। ਬਿਮਾਰੀ ਵਾਲੇ ਬੂਟਿਆਂ ਨੂੰ ਖੇਤ ਵਿੱਚੋਂ ਪੱਟ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਨਦੀਨਾਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ : ਜੈਵਿਕ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਰਸਾਇਣਕ ਨਦੀਨ ਨਾਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਇਸ ਲਈ ਲੁਆਈ ਤੋਂ 20-25 ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਤੱਕ ਖੇਤ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਪਾਣੀ ਖੜਾ ਰੱਖੋ। ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ, ਰੱਥਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਖੇਤ ਵਿੱਚੋਂ ਨਦੀਨਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
ਕੀਟ ਅਤੇ ਰੋਗ ਪ੍ਰਬੰਧ : ਤਣੇ ਦੇ ਗੜ੍ਹਦੇ ਅਤੇ ਪੱਤਾ ਲਪੇਟ ਸੁੰਡੀ ਦੀ

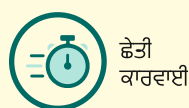
ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੇ ਟ੍ਰਾਈਕੋਕਾਰਡਾਂ ਨੂੰ ਪਨੀਰੀ ਬੀਜਣ ਤੋਂ 30 ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹਫਤੇ-ਹਫਤੇ ਦੇ ਅੰਤਰ 'ਤੇ 5-6 ਵਾਰੀ ਵਰਤੋਂ। ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਡਾਂ ਨੂੰ 40 ਬਰਾਬਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੱਟੇ ਅਤੇ ਪੱਤਿਆਂ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਪਾਸੇ ਖੇਤ ਵਿਚ 40 ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਇਕਸਾਰ ਦੂਰੀ ਤੇ ਪਿੰਨ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਕਰ ਦੇਵੋ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੀੜਿਆਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਨਿੰਮ ਆਧਾਰਿਤ ਬਾਇਉ-ਕੀਟਨਾਸ਼ਕਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ 80 ਮਿਲੀਲੀਟਰ

ਈਕੋਟਿਨ (ਅਜੈਦੀਰੈਕਟਿਨ 5%) ਜਾਂ ਇੱਕ ਲਿਟਰ ਨੀਮ ਕਵਚ/ਅਚੂਕ (ਅਜੈਦੀਰੈਕਟਿਨ 0.15%) ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਨੂੰ 100 ਲੀਟਰ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਘੋਲ ਕੇ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪੱਤਾ ਲਪੇਟ ਸੁੰਡੀ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਫਸਲ ਦੇ ਨਿਸਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਕੀੜੇ ਦਾ ਹਮਲਾ ਹੋਣ ਤੇ ਨਾਰੀਅਲ ਜਾਂ ਮੁੰਜ ਦੀ ਰੱਸੀ ਫਸਲ ਦੇ ਉੱਪਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਤੇ 2 ਵਾਰੀ ਫੇਰੋ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਿਆਰੇ ਦੇ ਇੱਕ ਸਿਰੇ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਸਿਰ ਵੱਲ ਜਾਉ ਤੇ ਫਿਰ ਉਹਨੀ ਪੈਰੀਂ ਰੱਸੀ ਫੇਰਦੇ ਹੋਏ ਵਾਪਸ ਮੁੜੋ। ਇਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਰੱਸੀ ਫੇਰਨ ਵੇਲੇ ਖੇਤ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਜ਼ਰੂਰ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਵੇ।

ਮੰਡੀਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕਰਨ : ਮੰਡੀਕਰਨ ਜੈਵਿਕ ਖੇਤੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਹਿਲੂ ਹੈ ਪਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਗਠਿਤ ਮੰਡੀਕਰਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿਚ ਬਾਸਮਤੀ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਉਨ੍ਹੇ ਰਕਬੇ 'ਤੇ ਹੀ ਕਰੋ ਜਿਸ ਨਾਲ ਘਰੇਲੂ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਮੰਡੀ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ ਸਕਣ। ਮੰਡੀਕਰਨ ਦੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਣ ਤੇ ਇਸ ਹੇਠ ਰਕਬਾ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਖੇਤੀ ਫਾਰਮ ਨੂੰ ਜੈਵਿਕ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਮਾਣੀਕਰਨ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਨਿਰੀਖਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕਰਨ ਏਜੰਸੀਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਪੀਡਾ ਦੀ ਵੈਬਸਾਈਟ www.apeda.gov.in ਤੋਂ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਡਾਇਨੋਸੌਰ

ਅਸਰਦਾਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਦਮਦਾਰ ਕਿਰਿਆ

ਥਰਿਪਸ ਚੇਪਾ ਤਾਰ ਵਾਲੀ ਸੁੰਡੀ ਉੱਤੇ ਕਾਰਗਰ

BHARAT CERTIS
 AGRISCIENCE LTD.
 A Group Company of Mitsui & Co., Ltd., Japan

8882 426 426

ਖੇਤੀ ਦੁਨੀਆਂ

ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸਪਤਾਹਿਕ

KHETI DUNIYAN

An Exclusive Agricultural Weekly

ਰਜਿਸਟਰਡ ਆਫਿਸ :
9-ਏ, ਅਜੀਤ ਨਗਰ,
ਪਟਿਆਲਾ

ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਆਫਿਸ :

ਕੇ.ਡੀ. ਕੰਪਲੈਕਸ, ਗੁਲਸ਼ਾਲਾ ਰੋਡ,
ਨੇੜੇ ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਮਾਰਕੀਟ,
ਪਟਿਆਲਾ-147001

ਫੋਨ : 0175-2214575, ਮੋ.90410-14575

ਈ-ਮੇਲ : kdpublishments@yahoo.co.in

www.khetiduniyan.in

ਸਾਲ 41 ਅੰਕ 26
ਮਿਤੀ 01-07-2023

ਅਡੀਟਰ

ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਆਫਿਸ ਹੈਡ

ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ

ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਦਫਤਰ

ਪਟਿਆਲਾ

ਫੋਨ : 0175-2214575

ਮੁੰਬਈ

ਦਿੱਲੀ

ਲੁਧਿਆਣਾ

ਬਠਿੰਡਾ

ਸੰਪਾਦਕੀ ਬੋਰਡ

ਡਾ. ਡੀ.ਡੀ. ਨਾਰੰਗ

ਡਾ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਡਾ. ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨ

ਡਾ. ਅਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ

ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਝੱਤਰਾ

ਡਾ. ਵਰਿੰਦਰ ਲਾਠਰ

ਕੰਪੋਜ਼ਿੰਗ

ਏਕਤਾ ਕੰਪਿਊਟਰਜ਼, ਪਟਿਆਲਾ

ਨੋਟ

- ★ ਖੇਤੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਛਪਣ ਵਾਲੇ ਲੇਖਾਂ, ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਦਾਰਾ ਖੇਤੀ ਦੁਨੀਆਂ ਕਿਸੇ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।
- ★ ਸਿਵਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਭਾਵੇਂ ਮਾਹਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿਵਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰੰਤੂ ਫਿਰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਮਾਹਿਰ ਦੀ ਰਾਏ ਜ਼ਰੂਰ ਲਓ।
- ★ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਿਪਟਾਰਾ ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ।

Editor, Printer & Publisher JAGPREET SINGH
Printed at Vargenia Printers, Sher-e-Punjab
Market, Gaushtala Road, PATIALA &
Published at Patiala for Prop. JAGPREET SINGH

ਚਮਗਿੱਦੜਾਂ ਤੋਂ ਲੀਚੀਆਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਪੂਰੀ ਰਾਤ ਜਾਗਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਬਾਗ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫਸਲਾਂ ਨੂੰ ਕੀੜੇ-ਮਕੋੜੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਕਸਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਖਾਦਾਂ ਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਬਾਗਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨਵਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਬਹੁਤ

ਹਮਲਾ ਨਾ ਕਰੇ।

ਲਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇਜ਼ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਾਲੀਆਂ ਸਰਚ ਲਾਈਟਾਂ

ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਬਰਿਆਰ ਵਿਖੇ ਉੱਘੇ ਬਾਗਬਾਨ

ਹੀ ਵੱਡੀ ਮੁਸ਼ਕਤ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਲੀਚੀ ਦੇ ਬਾਗ ਨੂੰ ਚਮਗਿੱਦੜ ਵਰਗੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਬਾਗਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਜਾਂ ਉੱਥੇ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਕਰ ਰਹੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਰਾਤ ਜਾਗਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਿਤਮ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਲੀਚੀ ਦੇ ਹਰੇਕ ਬੂਟੇ ਦੇ ਉੱਪਰ ਬਣਾਈ ਲੱਕੜ ਦੇ ਮਣਿਆ ਰੂਪੀ ਉੱਪਰ ਬੈਠਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਰਾਤ ਜਾਗ ਤੇ ਇਹ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਚਮਗਿੱਦੜ ਆ ਕੇ ਬੂਟਿਆਂ 'ਤੇ

ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ ਚੀਮਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਗ 'ਚ ਕਰੀਬ 400 ਲੀਚੀ ਦੇ ਬੂਟੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਰੀਬ ਹਰੇਕ ਬੂਟੇ ਦੇ ਉੱਪਰ ਹੀ ਬੈਠਣ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਸ ਕੰਮ 'ਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਰਚਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਬਾਗਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਇਸਦੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

ਲਾਲੀ ਚੀਮਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਹੀ ਹਨੇਰਾ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਾਗ 'ਚ ਰੱਖੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੂਟਿਆਂ ਉੱਪਰ

ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਚਮਗਿੱਦੜ

ਲਾਲੀ ਚੀਮਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿ ਚਮਗਿੱਦੜ ਹਮਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਇਕੱਠੇ ਹੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਡਾਰ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇ ਰਹੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਆਵਾਜ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਯੰਤਰ ਚਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬੂਟਿਆਂ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਕੋਨਿਆਂ 'ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦੀ, ਉੱਥੇ ਤੇਜ਼ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਾਲੀਆਂ ਲਾਈਟਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਜਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਚਮਗਿੱਦੜ ਕੁਝ ਹੀ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪੂਰੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਬੂਟਾ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਬਾਗਬਾਨਾਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਵੱਡੇ ਮਸਲੇ, ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਲਈ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਗਾਂ ਦੇ ਬੀਮੇ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ।

ਬਣਾਈ ਜਗਾ ਉੱਪਰ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਰਾਤ ਇਕ ਤੇਜ਼ ਆਵਾਜ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਯੰਤਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਚਮਗਿੱਦੜਾਂ ਨੂੰ ਭਜਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਬਾਗਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਮੌਕੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਸ਼ਤਾਕ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਬਾਗ ਦੇ ਵੱਡੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਫਲ ਪੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਲਗਾਤਾਰ ਹਰ ਰਾਤ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਕਰਨ ਤਾਂ ਇਕ ਰਾਤ ਵਿਚ ਹੀ ਪੂਰਾ ਬਾਗ ਤਬਾਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ 'ਚ ਘਟੀ ਗਏ ਗਏ ਗਿਣਤੀ ਨੇ ਵਧਾਈ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ

ਪਸ਼ੂਗਣਨਾ ਮੁਤਾਬਕ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਗਏ ਗਏ ਗਿਣਤੀ ਮਹਿਜ਼ ਇਕ ਲੱਖ 20 ਹਜ਼ਾਰ, ਪਸ਼ੂਪਾਲਣ ਵਿਭਾਗ ਤੇ ਬਰੁਕ ਇੰਡੀਆ ਨੇ ਤੇਜ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ

ਸੰਦਰਭ ਬੇਸ਼ੱਕ ਵੱਖਰਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਕਹਾਵਤ ਹੈ ਰਾਧੇ ਦੇ ਸਿਰ ਤੋਂ ਸਿੰਗ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਾਇਬ ਹੋਣਾ। ਇੱਥੇ ਮਤਲਬ ਲੁਪਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਹੈ। ਖੁਦ ਗਏ ਗਏ ਨਾਲ ਇਹੋ ਹਾਲਾਤ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇ ਇਹੋ ਹਾਲ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਏ ਗਏ ਨੂੰ ਤਲਾਸ਼ਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 2019 ਦੀ ਪਸ਼ੂਗਣਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਗਏ ਗਏ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘਟ ਕੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਲੱਖ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਬਚੀ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਤਿੰਨ ਲੱਖ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਸੀ। ਇਹ ਲਗਭਗ 61.23 ਫੀਸਦੀ ਦੀ ਗਿਰਾਵਟ ਹੈ। ਗਏ ਗਏ ਦੀ ਆਬਾਦੀ 'ਚ ਗਿਰਾਵਟ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੱਕ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਜ਼ਾਇਜ਼ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਤੱਥ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਸਥਾ ਬਰੁਕ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਅਧਿਐਨ 'ਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਸਨ।

ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਪਸ਼ੂਪਾਲਣ ਵਿਭਾਗ ਨਾਲ ਹਰਿਆਣਾ ਸਮੇਤ ਦੇਸ਼ ਦੇ 11 ਸੂਬਿਆਂ 'ਚ ਗਏ ਗਏ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਤੇਜ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਪਸ਼ੂ ਸਿਹਤ ਇਕਾਈ ਦੇ ਮੁਖੀ ਡਾ. ਐਸ ਐੱਫ਼ ਜਮਾਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਪਸ਼ੂਗਣਨਾ 'ਚ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਪੰਜ ਲੱਖ 40 ਹਜ਼ਾਰ ਘੋੜੇ, ਟੱਟੂ, ਗਏ ਤੇ ਖੱਚਰ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 2012 ਦੀ

ਪਸ਼ੂਗਣਨਾ 'ਚ 11 ਲੱਖ 40 ਹਜ਼ਾਰ ਸੀ ਯਾਨੀ ਇਕ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਪਸ਼ੂਗਣਨਾ ਤੱਕ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ 51.9 ਫੀਸਦੀ ਕਮੀ ਆਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਵੀ ਗਏ ਗਏ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਘਟੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ,

ਰੁਜ਼ਗਰ, ਬਿਹਾਰ, ਰਾਜਸਥਾਨ, ਅੰਧਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਆਦਿ ਸੂਬਿਆਂ 'ਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤ 'ਚ ਜਿੰਦਾ ਗਏ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੱਲ ਅਤੇ ਮਾਸ ਦਾ ਨਜ਼ਾਇਜ਼ ਨਿਰਯਾਤ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਆਸਾਨ ਰਸਤਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਰੋਕ-ਟੋਕ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੰਗ ਚੀਨ 'ਚ ਹੈ। ਆਰਥਿਕ ਕਾਰਨ ਵੀ ਗਏ ਗਏ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘਟ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇ ਲੋਕ ਪਹਿਲਾਂ ਗਏ ਗਏ ਪਾਲ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 2012 ਦੀ

ਦੇ ਮਸ਼ੀਨੀਕਰਨ ਤੇ ਸਾਮਾਨ ਢੋਹਣ 'ਚ ਖੱਚਰਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤੋਂ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਗਏ ਗਏ ਤੋਂ ਦੂਰੀ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇ ਗਏ ਗਏ ਦੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੇਪਾਲ ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਰਸਤੇ ਚੀਨ ਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਭੇਜਿਆ ਜਾ

ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿੰਦਾ ਗਏ ਗਏ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੱਲ ਤੇ ਮਾਸ ਦਾ ਨਜ਼ਾਇਜ਼ ਨਿਰਯਾਤ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਘਟ ਰਿਹਾ ਘੋੜਿਆਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ

ਗਏ ਗਏ ਦੀ ਇਲਾਵਾ ਘੋੜਿਆਂ ਅਤੇ ਘੋੜਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਘੱਟ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। 2019 ਦੀ ਪਸ਼ੂਗਣਨਾ 'ਚ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਪੰਜ ਲੱਖ 40 ਹਜ਼ਾਰ ਘੋੜੇ, ਟੱਟੂ, ਗਏ ਤੇ ਖੱਚਰ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 2012 'ਚ 11 ਲੱਖ 40 ਹਜ਼ਾਰ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ 51.9 ਫੀਸਦੀ ਕਮੀ ਆਈ।

ਪਸ਼ੂਗਣਨਾ ਹਰ ਛੇ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਮਿਟ ਸਕਦੇ ਘੋੜਾ ਜਾਤੀ ਦਾ ਵਜੂਦ

ਜਾਤੀ ਦਾ ਵਜੂਦ

ਗਏ ਗਏ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਘਟਦੀ ਗਿਣਤੀ ਪੂਰੇ ਘੋੜਾ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਖਤਰੇ ਦੀ ਘੰਟੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਨਿਮ ਜਾਂ ਅਨੁਵੰਸ਼ਿਕ ਕੋਡ ਲੁਪਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੀਨਿਮ ਕਿਸੇ ਜੀਵ 'ਚ ਮੌਜੂਦ ਸਮੁੱਚੀ ਅਨੁਵੰਸ਼ਿਕ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਆਲਮੀ ਤਪਸ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਾਤਾਵਰਨੀ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਗਏ ਗਏ ਘੋੜਾ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਅਨੁਵੰਸ਼ਿਕ ਕੋਡ ਵਿਗੜਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਡੀ ਐੱਨ ਏ ਯਾਨੀ ਡੀਆਕਸੀਰਾਈਬੋਜ਼ ਨਿਊਕਲਿਮ ਐਸਿਡ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਪਸ਼ੂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਨਿਰਮਾਣ ਰੁਕ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਸ਼ੂਪਾਲਣ ਵਿਭਾਗ, ਕਰਨਾਲ ਦੇ ਵੈਟਰਨਰੀ ਸਰਜਨ ਡਾ. ਤਰਸੇਮ ਰਾਣਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ ਵਿਭਾਗ ਬਰੁਕ ਇੰਡੀਆ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੱਕ ਪਸ਼ੂਪਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੈ। ਕਰਨਾਲ ਦੇ ਕਈ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਇਸ ਦੇ ਹਮ-ਪੱਖੀ ਨਤੀਜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ। ਲੋਕ ਪਸ਼ੂਪਾਲਣ 'ਚ ਰੁਕੀ ਦਰਸਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ 'ਚ ਮਦਦ ਮਿਲੇਗੀ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ 'ਚ ਦੁੱਗਣੇ ਵਾਧੇ ਵਾਲਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਹੈ ਬੀਜ ਉਤਪਾਦਨ

ਬੇਸ਼ਕ ਰਵਾਇਤੀ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਖੇਤੀ ਘਾਟੇ ਦਾ ਸੌਦਾ ਬਣਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਅਤੇ ਤਜਰਬੇ ਨਾਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਧੰਦੇ ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਅਪਣਾ ਕੇ ਖੇਤੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਨਾ ਸਿਰਫ ਖੁਦ ਲਈ ਚੰਗੀ ਆਮਦਨ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਕਈ ਹੋਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੁੱਗਣੀ ਕਰਨ ਦਾ ਜ਼ਰੀਆ ਵੀ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਹਿਤ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਹਯਾਤ ਨਗਰ ਵਿਖੇ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਬੀਜ ਉਤਪਾਦਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਬਹਿਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਖੁਦ ਮੁਟੀ ਕਮਾਈ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਸਗੋਂ ਇਸ ਕਿਸਾਨ ਵੱਲੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਅਨੇਕਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਕੋਲੋਂ ਬੀਜ ਉਤਪਾਦਨ ਲਈ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਕਰਵਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ 'ਚ ਚੌਥਾ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮੂਲੀ ਦੇ ਬੀਜ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਫਾਰਮ

ਹਯਾਤ ਨਗਰ ਵਿਖੇ ਬੀਜ ਉਤਪਾਦਨ ਕਰ ਰਹੇ ਕੇਸ਼ਵ ਬਹਿਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 1940 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਯਾਤ ਨਗਰ ਵਿਖੇ ਮੂਲੀ ਦੇ ਬੀਜ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਮੌਕੇ ਨਾ ਤਾਂ ਇੰਨੇ ਸਾਧਨ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਖਾਦਾਂ ਦਵਾਈਆਂ ਉਪਲੱਬਧ ਸਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਸ ਮੌਕੇ ਇਸ ਸਹਾਇਕ ਧੰਦੇ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਜਦੋਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸਾਇੰਸ ਨੇ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੀਜ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਕੰਮ 'ਚ ਵੀ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਂਦਾ ਅਤੇ ਅੱਜ ਉਹ ਕਰੀਬ 150 ਏਕੜ ਰਕਬੇ 'ਚ ਮੂਲੀ ਦੇ ਬੀਜ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਦੁੱਗਣੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਆਮਦਨ

ਕੇਸ਼ਵ ਬਹਿਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ

ਬੀਜ ਉਤਪਾਦਨ ਦਾ ਕੰਮ ਬੇਹੱਦ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੈ, ਇਸ ਕੰਮ 'ਚ ਥੋੜ੍ਹਾ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕਿਸਾਨ ਫਸਲ ਦਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਿਆਨ ਰੱਖ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਆਮਦਨ 'ਚ ਦੁਗਣਾ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਜਾ

ਗੋਠੀ ਦੇ ਬੀਜ ਉਤਪਾਦਨ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਕੰਮ 'ਚ ਵੀ ਕਾਫੀ ਲਾਭ ਹੈ।

ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਮੰਡੀਕਰਨ ?

ਕੇਸ਼ਵ ਬਹਿਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਆਪਣੀ ਰਜਿਸਟਰ ਸੰਸਥਾ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਬਰਾਂਡ ਹੇਠ ਬੀਜ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਕਈ ਵੱਡੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਲਈ ਵੀ ਬੀਜ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਇਕ ਕਿਸਾਨ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਬੀਜ ਉਤਪਾਦਨ ਕਰਕੇ ਬੀਜ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਫਾਇਦਾ ਹੋਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਅਤੇ ਵਾਜਿਬ ਰੇਟ 'ਤੇ ਬੀਜ ਵੇਚਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਬੀਜ ਹੋਰ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰੇਟ 'ਤੇ ਵੇਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਬੀਜ ਲੈ ਕੇ ਕਾਫੀ ਫਾਇਦਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਰੀਬ 100 ਏਕੜ 'ਚ ਹੋਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਕੰਟਰੈਕਟ ਕਰਕੇ ਬੀਜ ਉਤਪਾਦਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦੁੱਗਣੇ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲਾਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ

ਮੱਕੀ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਛੱਲੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਅਜੇ ਸੂਤ ਕੱਤਣ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ, ਪਰੰਤੂ ਅਜੇ ਦਾਣੇ ਬਣਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਨਾ ਹੋਈ ਹੋਵੇ, ਅਜਿਹੀ ਛੱਲੀ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਬੇਬੀ ਕੋਰਨ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੇਬੀ ਕੋਰਨ ਨੂੰ ਸਬਜ਼ੀ, ਅਚਾਰ, ਪਕੌੜੇ ਅਤੇ ਸੂਪ ਆਦਿ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਭਿੰਨ ਪਕਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਲਵਾ, ਖੀਰ, ਬਰਫੀ, ਜੈਮ, ਚਟਨੀ, ਅਚਾਰ, ਕੇਂਡੀ, ਮੁਰੱਬਾ, ਸੂਪ, ਮੰਚੂਰੀਆਂ, ਚਾਉਮਿਨ ਅਤੇ ਰਵਾਇਤੀ ਉਤਪਾਦ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਕੌੜੇ, ਸਲਾਦ, ਸੁੱਕੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ, ਕੋਫਤਾ, ਮਿਸ਼ਰਤ ਸਬਜ਼ੀ, ਰਾਇਤਾ ਆਦਿ ਬੇਬੀ ਕੋਰਨ ਦੀ ਫਸਲ ਤਕਰੀਬਨ 60-65 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬੇਬੀ ਕੋਰਨ ਤੋੜਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਚੇ ਹੋਏ ਟਾਂਡਿਆਂ ਨੂੰ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਹਰੇ ਚਾਰੇ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਫੁਕਵੀਂ ਕਿਸਮ : ਬੇਬੀ ਕੋਰਨ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਲਈ ਜਲਦੀ ਪੱਕਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਦੋਗਲੀ ਕਿਸਮ ਪੰਜਾਬ ਬੇਬੀ ਕੋਰਨ 1 ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪੀ.ਏ.ਯੂ. ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਚੰਗੀ ਕੁਆਲਿਟੀ ਦੇ ਬੇਬੀ ਕੋਰਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬਾਬੂ ਝੰਡੇ ਕੱਢਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਰਕਾਵਟ ਨੂੰ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿਸਮ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਬੇਬੀ ਕੋਰਨ 1 ਦੀ ਕਿਸਮ ਸਾਈਟੋਪਲਾਜ਼ਮਿਕ ਮੇਲ ਸਟਰਲਿਟੀ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਇਸ ਕਿਸਮ ਵਿਚ ਪਰਾਗ ਕਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਇਸ ਲਈ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਾਲੇ ਬੇਬੀ ਕੋਰਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬਾਬੂ ਝੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਕੱਢਣ (ਡੀਟੈਸਲਿੰਗ) ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪਰਾਗਣ ਨਾਲ ਬੀਜ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਕਿ ਇਸ ਬੇਬੀ ਕੋਰਨ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਅਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਬਾਬੂ ਝੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ, ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਖਰਚੇ ਦੀ ਬੱਚਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸਮ ਲਗਭਗ ਬਿਜਾਈ ਤੋਂ 52 ਦਿਨਾਂ

ਬੇਬੀ ਕੋਰਨ ਦੀ ਸਫਲ ਕਾਸ਼ਤ

ਬਾਅਦ ਬੇਬੀ ਕੋਰਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤੁੜਾਈ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ 10-12 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਵਕਫੇ ਵਿਚ 2 ਤੋਂ 3 ਤੁੜਾਈਆਂ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬੇਬੀ ਕੋਰਨ ਦਾ ਔਸਤਨ ਝਾੜ 2.1 ਕੁਇੰਟਲ ਪ੍ਰਤੀ ਹੈਕਟੇਅਰ ਹੈ। ਬੇਬੀ ਕੋਰਨ ਦੀ ਤੁੜਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਿਸਾਨ ਮੱਕੀ ਦੇ ਟਾਂਡਿਆਂ ਨੂੰ ਹਰੇ ਚਾਰੇ ਵਜੋਂ ਵਰਤ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਿਸਮ ਬੇਬੀ ਕੋਰਨ ਦੀ ਤੁੜਾਈ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 128 ਕੁਇੰਟਲ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਚਾਰੇ ਦਾ ਝਾੜ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਬਿਜਾਈ ਦਾ ਸਮਾਂ ਤੇ ਢੰਗ : ਬੇਬੀ ਕੋਰਨ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਅਪ੍ਰੈਲ ਤੋਂ ਅਗਸਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫਤੇ ਤੱਕ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਏਕੜ ਬਿਜਾਈ ਲਈ 20 ਕਿਲੋ ਬੀਜ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਬਿਜਾਈ ਸਿੱਧੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰੋ। ਕਤਾਰ ਤੋਂ ਕਤਾਰ 30 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਅਤੇ ਬੂਟੇ ਤੋਂ ਬੂਟੇ ਦਾ ਫਾਸਲਾ 20 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਖੇਤ ਇੱਕ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਬੀਜਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਖੇਤ ਨੂੰ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਲਵੋ ਅਤੇ ਥੋੜੇ-ਥੋੜੇ ਵਕਫੇ ਮਗਰੋਂ ਬਿਜਾਈ ਕਰੋ ਤਾਂ ਜੋ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਮਾਰਕੀਟ ਦੀ ਮੰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਤੋਸ਼ ਗਰਗ, ਮਹੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਐਸ ਕੇ ਸੰਧੂ, ਪਲਾਂਟ ਬਰੀਡਿੰਗ ਅਤੇ ਜੈਨੇਟਿਕਸ ਵਿਭਾਗ, ਪੀ. ਏ. ਯੂ., ਲੁਧਿਆਣਾ (ਮੋ.90 4 15-04496)

ਸੰਭਾਵੀ ਫਸਲ ਚੱਕਰ : ਕਿਉਂਕਿ ਬੇਬੀ ਕੋਰਨ ਦੀ ਫਸਲ ਸਿਰਫ 60-65 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਹੈ ਸੋ ਅਪ੍ਰੈਲ ਤੋਂ ਸਤੰਬਰ ਤੱਕ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਫਸਲਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਇਕੋ ਹੀ ਖੇਤ ਵਿੱਚੋਂ ਲਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਪ੍ਰੈਲ ਵਿਚ ਬੀਜੀ ਬੇਬੀ ਕੋਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੂਨ-ਜੁਲਾਈ ਵਿਚ ਝੋਨਾ ਜਾਂ ਬਾਸਮਤੀ ਦੀ ਵੀ ਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬੇਬੀ ਕੋਰਨ ਦੀਆਂ ਲਗਾਤਾਰ

ਦੋ ਫਸਲਾਂ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਤੰਬਰ ਵਿਚ ਅਗੇਤੇ ਮਟਰ ਜਾਂ ਅਕਤੂਬਰ ਵਿਚ ਆਲੂ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬੇਬੀ ਕੋਰਨ ਦੀ ਖੇਤੀ ਆਮਦਨ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਵੰਨ-ਸਵੰਨਤਾ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ : ਖੁਰਾਕੀ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਉਪਜਾਊ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਫਸਲੀ ਚੱਕਰ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰੋ। ਚੰਗਾ ਝਾੜ ਲੈਣ ਲਈ 52 ਕਿਲੋ ਯੂਰੀਆ, 75 ਕਿਲੋ ਸੁਪਫਾਸਫੇਟ ਜਾਂ 27 ਕਿਲੋ ਡੀ ਏ ਪੀ

ਅਤੇ 15 ਕਿਲੋ ਮਿਊਰੇਟ ਆਫ ਪੋਟਾਸ਼ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਜੇਕਰ ਖੇਤ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਕ ਦੀ ਘਾਟ ਹੋਵੇ ਤਾਂ 10 ਕਿਲੋ ਜ਼ਿੰਕ ਸਲਫੇਟ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਪਾਉ। ਜੇਕਰ ਡੀ ਏ ਪੀ 27 ਕਿਲੋ ਪਾਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਯੂਰੀਆ 10 ਕਿਲੋ ਘਟਾ ਦਿਓ। ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਵਰਤੋਂ ਫਸਲ ਦਾ ਝਾੜ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਯੂਰੀਆ ਖਾਦ ਜਦ ਫਸਲ ਗੋਡੇ-ਗੋਡੇ ਹੋ ਜਾਵੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪਾਓ।

ਬੇਬੀ ਕੋਰਨ ਦੀ ਤੁੜਾਈ : ਸੂਤ ਨਿਕਲਣ ਸਾਰ ਨਰਮ ਕੱਚੀਆਂ ਛੱਲੀਆਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਤੁੜਾਈ ਲੋਟ ਹੋਣ ਨਾਲ ਇਹ ਛੱਲੀਆਂ ਸਖਤ ਅਤੇ ਮੋਟੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਬੇਬੀ ਕੋਰਨ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਘੱਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਘੱਟ ਭਾਅ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਬੂਟੇ ਤੋਂ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਛੱਲੀਆਂ ਤੋੜਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੱਗਣ ਵਾਲੀਆਂ ਛੱਲੀਆਂ ਦੀ ਕੁਆਲਿਟੀ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਤੁੜਾਈ ਵੇਲੇ ਬੇਬੀ ਕੋਰਨ ਉੱਪਰ ਪਰਦੇ ਦੀ ਇਕ ਤਹਿ ਰਹਿਣ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਵੇਚਣ ਵੇਲੇ ਇਸ ਦੀ ਦਿੱਖ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਰਹੇ ਅਤੇ ਕੁਆਲਿਟੀ ਤੇ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਨਾ ਪਵੇ।

ਮੰਡੀਕਰਨ : ਬੇਬੀ ਕੋਰਨ ਦੀ ਹੋਟਲਾਂ, ਹਵਾਈ ਅਤੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਮੰਗ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਯਾਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਬੇਬੀ ਕੋਰਨ ਇਕ ਜਲਦ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਵਸਤੂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਉਪਜ ਦੇ ਮੰਡੀਕਰਨ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਸੰਪਰਕ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ। ਸ਼ਹਿਰੀ ਅਤੇ ਕਸਬਿਆਂ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਕੋਲ ਬੇਬੀ ਕੋਰਨ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਕਰਕੇ ਵਧੇਰੇ ਆਮਦਨ ਲੈਣ ਦੇ ਬਿਹਤਰ ਮੌਕੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੀ. ਏ. ਯੂ. ਵੱਲੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਵੱਖਰੀ ਸੀ ਤਕਨੀਕ ਤੂੜੀ ਦੇ ਕੁੱਪ ਬੰਨਣ ਦੀ

ਪੁਰਾਤਨ ਵੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਦੇ ਕੰਮ ਹੱਥੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਹਾੜੀ ਦੇ ਵੱਢਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮੰਗਾਂ ਪਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਕਈ ਖੇਤੀ ਦੇ ਕੰਮ ਰਲ ਕੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਫਲਿਆਂ ਨਾਲ ਲਾਹਣ ਗਾਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਬਰੀਕ ਤੂੜੀ ਵਿਚ ਬਰੀਕੀ ਹੋਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਫੱਲੇ ਨਾਲ ਬਰੀਕ ਤੂੜੀ ਬਣਾਉਣੀ ਬਹੁਤ ਔਖਿਆਈ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਸਲਾਬੇ ਨਾੜ ਚ ਘੁੰਡੀਆਂ ਤੇ ਮੱਖੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਤੂੜੀ ਪਲਰ ਜਿਹਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਗਿੱਲਾ ਨਾੜ ਗਹਾਈ ਸਮੇਂ ਲਹੂ ਪੀ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਨਿਖਰਤਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਖੇਤ ਜਾ ਕੇ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਮੀਂਹ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਪੁਰਖੇ ਵਾਢੀ ਰੋਕ ਦੇਂਦੇ ਸਨ। ਜਦ ਖੇਤ ਸੁੱਕ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਵਢਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਸਨ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਗਿੱਲੀ ਧਰਤੀ ਚੋਂ ਬੁੱਝੜ ਦਾੜੀਆਂ ਨਾਲ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਕਿਉਂ ਤੂੜੀ ਰੇਤਾ ਵਾਲੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਬੀਮਾਰ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਸੀ, ਨਾ ਗਿੱਲੇ ਤੇ ਮਰਲੀ ਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁੱਪ ਬੰਨਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਸਮੱਸਿਆ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਸੁੱਕੇ ਨਾੜ ਦੀ ਤੂੜੀ ਵੀ ਸੁੱਕੀ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਝੱਤਰਾ,
ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਾਰੀ ਸਭਾ, ਪਿੰਡ ਝੱਤਰੇ,
ਤਹਿ. ਜੀਰਾ, ਜ਼ਿਲਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ-152023
ਮੋ: 7814490249

ਕੁੱਪ ਬੰਨਣ ਲਈ ਸਰਕੜਾ ਲੈ ਕੇ ਤੇ ਕੁੱਝ ਨਾੜ ਲੈ ਕੇ ਗੋਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਜਿ ਲਾ ਕੇ ਤੂੜੀ ਭਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਚਾਰ ਪੰਜ ਆਦਮੀ ਤੂੜੀ ਵਿਚ ਵੱੜ ਕੇ ਲਤਾੜੀ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਜਦ ਤੂੜੀਆਂ ਤੂੜੀ

ਮਜਿ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਹੇਠਾਂ ਦਿਤੇ ਸਰਕੜੇ ਨਾੜ ਨਾਲ ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੇ ਇਕ ਮੋਟਾ ਬੇੜ ਬੰਨਿਆਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕੜਾ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਤੇ ਬੱਝਾ ਰਹੇ ਫੇਰ ਬੇੜ ਦਾ ਦੂਜਾ ਵਾਰ ਸਰਕੜੇ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪੌੜੀ ਲਾ ਕੇ ਤੂੜੀ ਉੱਪਰ ਸਰਕੜੇ ਦੇ ਇਕ ਬੰਦਾ ਸੁੱਟੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਲਤਾੜਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਤੂੜੀ ਦੀਆਂ ਪੰਡਾਂ ਦੂਰੋਂ ਲਿਆਉਣੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਲਤਾੜਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਬੇੜਾ ਸਾਹ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਚਲ ਸੇ ਚੱਲ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਕਈ ਵਾਰ ਦੁਪਹਿਰਾਂ ਵੇਲੇ ਬੇੜਾ ਜਿਹਾ ਕੰਮ ਰੋਕ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਰੋਟੀ ਫੁਲਕਾ ਛਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਨਾਲੇ ਸਾਹ ਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਰੋਟੀ ਉੱਪਰ ਦੀ ਗੁੱੜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਮਿੱਟੀ ਘੱਟੇ ਤੋਂ ਗਲਾ ਛਾੜੀ ਸਾਫ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤੰਦਰੁਸਤ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਲੱਸੀ ਵਗੈਰਾ ਰੱਜ ਕੇ ਪੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਹਾਜ਼ਮੇ ਵਾਸਤੇ ਪਿਆਜ਼ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ

ਘਰ ਦੀਆਂ ਸੁਆਣੀਆਂ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਵੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਸਰਕੜੇ ਦਾ ਕੁੱਪ ਹਨੇਰੀ ਮੀਂਹ ਤੋਂ ਬੱਚਤ ਰੱਖਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦ ਇਹ ਤੂੜੀ ਸਿਆਲ ਵਿਚ ਕੁੱਪ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢੀ ਜਾਂਦੀ, ਕੋਠੇ ਵਰਗੇ ਚਿੱਟੀ ਤੂੜੀ ਨਿਕਲਦੀ ਸੀ। ਉੱਚਾ ਕਾਫੀ ਕੁੱਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਈ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਕੁੱਪ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕੁੱਪ ਬੰਨਣ ਦੀ ਇਕ ਤਕਨੀਕ ਆਮ ਦੁਆਬੇ ਵਿਚ ਵੇਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਮਾਲਵੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਕ ਥਾਂ ਤੂੜੀ ਖੇਤ ਵਿਚ ਇਕੱਠੀ ਕਰਕੇ ਉੱਪਰ ਸਰਕੜਾ ਜਾਂ ਕਾਲਾ ਕਾਗਜ਼ ਤਰਪਾਲ ਪਾ ਕੇ ਮਿੱਟੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਪਰ ਇਹ ਇਤਨਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਤਕਰੀਬਨ ਤੂੜੀ ਮੀਂਹਾਂ ਵਿਚ ਖਰਾਬ ਹੋ ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਸਨੂੰ ਡੰਗਰ ਖਾਣ ਵਿਚ ਮੂੰਹ ਮਾਰ ਕੇ

ਖਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਜਿੱਥੇ ਖੇਤ ਵਿਚ ਤੂੜੀ ਬਨਾਈ ਜਾਂਦੀ ਉੱਥੇ ਲਿੱਪ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਪੁਰਾਤਨ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਤੂੜੀ ਦਾ ਕੁੱਪ ਖੂਹ ਜਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਫਿਰਨੇ ਨਾਲ ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਬੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਪਿੰਡ ਦੀ ਕੁੱਪਾਂ ਗੀਰਿਆਂ ਤੋਂ ਪਛਾਣ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਸ਼ੂ ਰੱਖਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵਧੀਆ ਤੂੜੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਛਾਣਦਾ ਹੈ। ਕੁੱਪ ਤਾਂ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਅਣਦਰੇ ਜੇ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮਸ਼ੀਨੀ ਯੁੱਗ ਆ ਗਿਆ। ਬਟਨ ਦੌਬੇ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਹੋਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਰਕੜਿਆਂ ਦਾ ਕੁੱਪ ਬਨਾਇਆ ਇੰਜ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਮਸ਼ੀਨ ਚੈਨਾਂ ਲਾ ਕੇ ਬੱਧਾ ਹੋਵੇ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਇਸ ਕੋੜਕ ਨੂੰ ਵੇਖ ਨਵੀਂ ਪੀੜੀ ਹੋਰਨ ਹੋਵੇਗੀ। ਹੁਣ ਸਵੇਰੇ ਖੇਤ ਜਾਓ, ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਤੂੜੀ ਘਰ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਆਓ ਦੁੱਧ ਦੀ ਬਣਤਰ ਬਾਰੇ ਜਾਣੀਏ

ਦੁੱਧ ਵਿਚ ਫੈਟ, ਪ੍ਰੋਟੀਨ, ਖੰਡ, ਵਿਟਾਮਿਨ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਤੱਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਦੁੱਧ ਅੰਦਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦੁੱਧ ਦੀ ਬਣਤਰ, ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਖੁਰਾਕ, ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਉਮਰ, ਮੌਸਮ, ਸੂਏ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬਦਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਫੈਟ ਜਾਂ ਘਿਓ : ਜੇਕਰ 100 ਕਿਲੋ ਮਾੜਾ ਦੁੱਧ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਐਸਤਨ 6.25 (ਸਵਾ ਛੇ) ਕਿਲੋ ਘਿਓ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਦੇਸੀ ਗਾਵਾਂ ਦਾ

1. ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਘਿਓ ਦੇ ਲਾਭ : ਘਿਓ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਐਨਰਜੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤਾਕਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਇਕ ਗਰਮ ਘਿਓ ਖਾਈਏ ਤਾਂ

10 ਕਿਲੋ ਦੁੱਧ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ 4-4.5 ਕਿਲੋ ਘਿਓ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਗਾਵਾਂ ਦਾ ਦੁੱਧ 100 ਕਿਲੋ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ 3 ਕਿਲੋ ਤੋਂ 3.5 ਕਿਲੋ ਘਿਓ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ 9 ਕੈਲੋਰੀਜ਼ ਗਰਮੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

2. ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਹਰ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਜਾਂ ਰਵੀਂ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਤੇਲ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਕੋਈ

ਮਧੂ ਸ਼ੈਲੀ,
ਡਾਇਰੈਟੋਰੇਟ ਪਸਾਰ ਸਿੱਖਿਆ,
ਮੋਬਾਇਲ : 96434-42427

ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਖਰੀਦੀਏ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਖਾਸ ਨੰਬਰ ਦਾ ਤੇਲ ਦੇਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨਸਾਨੀ ਸਰੀਰ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਢੰਗ ਚਲਾਉਣ ਲਈ (ਅੰਤੜੀਆਂ ਵਗੈਰਾ ਨੂੰ ਸਾਫ ਰੱਖਣ ਲਈ) ਦੇਸੀ ਘਿਓ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਹੈ।

3. ਜਦੋਂ ਖਾਧੇ ਗਏ ਘਿਓ ਦੀ ਤਹਿ ਸਰੀਰ ਦੇ ਸੁਖਮ ਹਿੱਸਿਆਂ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਚਰਬੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁਖਮ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ।

4. ਇਹ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਹੱਡੀਆਂ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਉੱਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਕਾਰ ਨਾਲ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਹਰ ਇੱਕ ਨੂੰ ਵੱਖਰੀ ਸ਼ਕਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਕਈ ਵਾਰ ਹਾਈ ਬਲਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਨਾਲ ਦਿਲ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਸਾਡੀ ਉਮਰ ਵਧਦੀ ਜਾਵੇਗੀ ਤਾਂ ਘਿਓ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਘੱਟ ਕਰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਸਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਵਧਦੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਗੋਕਾ ਦੁੱਧ ਮਾਝੇ ਦੁੱਧ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋਟੀਨ ★ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਗੋਕੇ ਜਾਂ ਮਾਝੇ 100 ਕਿਲੋ ਦੁੱਧ ਵਿਚ 3.5 ਕਿਲੋ ਤੋਂ 4 ਕਿਲੋ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸਰੀਰ ਦੇ ਤੰਤੂਆਂ (ਟਿਸ਼ੂਆਂ) ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓ ਬਨਾਉਣਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਵੱਧਦਾ ਫੁੱਲਦਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਰੋਜ਼ ਕੰਮ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕੁੱਝ ਟਿਸ਼ੂ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸਨੂੰ ਆਮ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਥਕਾਵਟ ਹੋਣਾ ਵੀ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਦਾ ਕੰਮ ਇਹਨਾਂ ਟੁੱਟੇ ਭੱਜੇ

ਟਿਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਕੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਦਮ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਦੀ ਥਕਾਵਟ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

★ ਇਕ ਗ੍ਰਾਮ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਖਾਣ ਨਾਲ

ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਗਰਮੀ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ 4.5 ਕੈਲੋਰੀਜ਼ ਤਾਕਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

★ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਅਸਰ ਅਧੀਨ ਕਈ ਗਲੈਂਡਜ਼ ਠੀਕ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਹਾਰਮੋਨਜ਼ ਠੀਕ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਬਣਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਠੀਕ ਚਲਦੀਆਂ ਹਨ।

ਲ.ਨੰ.	ਤੱਤ	ਮੱਝ	ਗਾਂ	ਬੱਕਰੀ	ਮਨੁੱਖੀ
1.	ਪ੍ਰੋਟੀਨ %	4.2	3.3	3.7	1.2
2.	ਫੈਟ %	7.0	4.1	4.0	3.8
3.	ਖੰਡ %	5.0	4.5	4.6	7.6
4.	ਧਾਤਾਂ %	0.82	0.72	0.85	0.21
5.	ਪਾਣੀ %	82.98	87.38	86.5	87.79

ਵਿਟਾਮਿਨਜ਼ : ਦੁੱਧ ਵਿਚ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਿਟਾਮਿਨਜ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਇਨਸਾਨੀ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਬੜੇ ਚੰਗੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਫਾਇਦਾ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਥੇ ਇਹ ਗੱਲ ਦੱਸਣੀ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਦੁੱਧ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਰਮ ਕਰਾਂਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਵਿਟਾਮਿਨ ਨਸ਼ਟ

ਹੁੰਦੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਕਾੜੂਣੀ ਦਾ ਦੁੱਧ ਵਿਟਾਮਿਨਜ਼ ਪੱਖੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਮਾੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਵਿਟਾਮਿਨ-ਏ : ਇਹ ਦੁੱਧ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਪਿਗਮੈਂਟ ਜਾਂ ਕਣ ਹੁੰਦੇ, ਸੋ ਇਸ ਤੋਂ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੋਕੇ ਦੁੱਧ ਵਿਚ ਮਾਝੇ ਦੁੱਧ ਨਾਲੋਂ ਵਿਟਾਮਿਨ-ਏ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਟਾਮਿਨ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਜਾਂ ਚਮੜੀ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਘਾਟ ਨਾਲ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਮੜੀ ਦਾ ਖੁਰਦਰਾ ਹੋਣਾ ਜਾਂ ਚਮੜੀ ਤੇ ਸਿਆਹੀਆਂ ਪੈ ਜਾਣਾ ਆਦਿ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮਿਨਰਲਜ਼ ਜਾਂ ਧਾਤਾਂ : ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਹੱਡੀਆਂ ਜਾਂ ਦੰਦਾਂ ਦੀ ਬਰੀਕੀ ਨਾਲ ਛਾਨਬੀਨ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਤਾਂ ਦੇ ਬਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦੁੱਧ ਦੇ ਵਿਚ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਧਾਤਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਬੜੇ ਚੰਗੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਸਰੀਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬੜੇ ਚੰਗੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਦੰਦਾਂ ਦੀ ਬਨਾਵਟ ਨਾਰਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਜੀਸਟ ਐਂਜਾਈਮਸ : ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਭਾਵੇਂ ਆਪਣਾ ਸਿੱਧਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਬਾਕੀ ਦੀ ਖਾਧੀ ਖੁਰਾਕ ਨੂੰ ਹਜ਼ਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਬੜੇ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਹ ਦਹੀਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਯੋਗਹਾਰਟ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਸਾਉਣੀ ਰੁੱਤ ਵਿਚ ਮੂੰਗੀ ਅਤੇ ਮਾਂਹ ਦੀਆਂ ਪੀਲਾ ਚਿਤਕਬਰਾ ਰੋਗ ਰੋਧਕ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਕਰੋ

ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਵਿਰਕ, ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪਾਰੁਲ ਸ਼ਰਮਾ, ਪਲਾਂਟ ਬਰੀਡਿੰਗ ਅਤੇ ਜੈਨੇਟਿਕਸ ਵਿਭਾਗ (ਮੋ.81460-80300)

ਬਿਜਾਈ ਦਾ ਢੁੱਕਵਾਂ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਮੂੰਗੀ ਦਾ ਝਾੜ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਦੋ ਬੀਜ ਦੀ ਮਾਤਰਾ : ਪੂਰਾ ਝਾੜ ਲੈਣ ਪਾਸੀ ਬਿਜਾਈ ਵਿਧੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ ਲਈ ਸਾਉਣੀ ਰੁੱਤ ਦੀ ਮੂੰਗੀ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਫਸਲ ਨੂੰ 30 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਜੁਲਾਈ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪੰਦਰਵਾੜੇ ਵਿਚ ਅਤੇ ਕਤਾਰ ਦੇ ਫਾਸਲੇ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਮਾਂਹ ਦੀ ਨੀਮ ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਲਈ ਵਿਚ ਬੀਜਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਦਰਮਿਆਨੀਆਂ ਅਤੇ ਭਾਰੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਉੱਤੇ, ਕਣਕ ਦੇ 15 ਤੋਂ 25 ਜੁਲਾਈ ਤੱਕ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਅਤੇ ਭਾਰੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਉੱਤੇ, ਕਣਕ ਦੇ ਬੈਂਡ ਪਲਾਂਟਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ, ਮੂੰਗੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਲਈ ਜੂਨ ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਹਫਤੇ ਬੈਂਡ ਪਲਾਂਟਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ, ਮੂੰਗੀ

ਤੋਂ ਜੁਲਾਈ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫਤੇ ਤੱਕ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਬਿਜਾਈ ਲਈ ਸਾਉਣੀ ਰੁੱਤ ਦੀ ਮੂੰਗੀ ਦਾ 8 ਕਿਲੋ ਅਤੇ ਮਾਂਹ ਦਾ 6-8 ਕਿਲੋ ਬੀਜ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਵਰਤੋ।
ਬਿਜਾਈ ਦਾ ਢੰਗ : ਕਤਾਰ ਤੋਂ ਕਤਾਰ ਦਾ ਫਾਸਲਾ : 30 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਬੂਟੇ ਤੋਂ ਬੂਟੇ ਦਾ ਫਾਸਲਾ : 10 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਡੂੰਘਾਈ : 4 ਤੋਂ 6 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦੀਆਂ ਦੋ ਕਤਾਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਬੈਂਡ 20 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੇ 67.5 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ (37.5 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਬੈਂਡ ਦਾ ਉਪਰਲਾ ਹਿੱਸਾ ਤੇ 30 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਖਾਲੀ) ਦੀ ਦੂਰੀ ਵਾਲੇ ਬੈਂਡਾਂ ਤੇ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਬੀਜ, ਖਾਦ ਅਤੇ ਹੋਰ ਖੇਤੀ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪੱਧਰੀ ਬਿਜਾਈ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਬੈਂਡ ਉੱਤੇ ਬੀਜੀ ਫਸਲ ਭਾਰੀ ਮੀਂਹ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੰਚਾਈ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵੀ ਬੱਚਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ		
ਕਿਸਮਾਂ	ਔਸਤ ਝਾੜ (ਕੁਇ/ਏਕੜ)	ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ
ਮੂੰਗੀ		
ਐਮ ਐਲ 1808	4.8	ਇਹ ਕਿਸਮ ਪੀਲੀ ਚਿਤਕਬਰੀ ਅਤੇ ਪੱਤਿਆਂ ਦੇ ਧੱਬਿਆਂ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸਮ ਤਕਰੀਬਨ 71 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਦਾਣੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਮੋਟੇ ਅਤੇ ਹਰੇ ਚਮਕੀਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦਾਲ ਸੁਆਦੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬੂਟੇ ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੀ ਉੱਚਾਈ (ਤਕਰੀਬਨ 71 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ) ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਐਮ ਐਲ 2056	4.6	ਇਹ ਕਿਸਮ ਪੀਲੀ ਚਿਤਕਬਰੀ ਅਤੇ ਪੱਤਿਆਂ ਦੇ ਧੱਬਿਆਂ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸਮ ਤਕਰੀਬਨ 71 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਦਾਣੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਮੋਟੇ ਅਤੇ ਹਰੇ ਚਮਕੀਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦਾਲ ਸੁਆਦੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬੂਟੇ ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੀ ਉੱਚਾਈ (ਤਕਰੀਬਨ 78 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ) ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਐਮ ਐਲ 818	4.2	ਇਹ ਕਿਸਮ ਪੀਲੀ ਚਿਤਕਬਰੀ ਅਤੇ ਪੱਤਿਆਂ ਦੇ ਧੱਬਿਆਂ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸਮ ਤਕਰੀਬਨ 72 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਦਾਣੇ ਹਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਚਮਕੀਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦਾਲ ਸੁਆਦੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬੂਟੇ ਖੜ੍ਹਵੇਂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਤਕਰੀਬਨ 75 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਕੱਚ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਮਾਂਹ		
ਮਾਂਹ 883	4.2	ਇਸ ਕਿਸਮ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਾਣੂ ਰੋਗ ਅਤੇ ਪੱਤਿਆਂ ਦੇ ਧੱਬਿਆਂ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਫੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਕਰੀਬਨ 77 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਦਾਣੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਮੋਟੇ ਅਤੇ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਚੰਗੇ ਰਿੱਝਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪੌਦੇ ਮਧਰੇ, ਖੜ੍ਹਵੇਂ ਅਤੇ ਗੁੰਦਵੇਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਮਾਂਹ 114	3.6	ਇਸ ਕਿਸਮ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਾਣੂ ਰੋਗ ਅਤੇ ਪੱਤਿਆਂ ਦੇ ਧੱਬਿਆਂ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਫੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਕਰੀਬਨ 83 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਦਾਣੇ ਮੋਟੇ ਅਤੇ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਚੰਗੇ ਰਿੱਝਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪੌਦੇ ਮਧਰੇ, ਖੜ੍ਹਵੇਂ ਅਤੇ ਗੁੰਦਵੇਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

Kheti Duniyan

ਚੰਦੇ ਭਰਨ ਲਈ QR ਕੋਡ ਸਕੈਨ ਕਰੋ।

ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਚੰਦਾ ਖੇਤੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਬੈਂਕ ਆਫ ਬਰੋਡਰਾ ਖਾਤਾ ਨੰ.01000200000551 IFSC Code BARB0PATIAL ਸਿੱਧੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਚੰਦੇ

ਇੱਕ ਸਾਲ ਲਈ **500/-** ਰੁਪਏ ਦੋ ਸਾਲ ਲਈ **800/-** ਰੁਪਏ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਫਰ

ਖੇਤੀ ਦੁਨੀਆਂ

ਵਟਸਐਪ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ

ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ

100/- * ਰੁਪਏ

ਸਿਰਫ

ਖੇਤੀ ਦੁਨੀਆਂ

ਕੇ. ਡੀ. ਕੰਪਲੈਕਸ, ਗਊਸ਼ਾਲਾ ਰੋਡ, ਨੇੜੇ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਮਾਰਕਿਟ, ਪਟਿਆਲਾ-147001

ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ : ਮੋ. 90410-14575

Website : www.khetiduniyan.in

E-mail : kdpublications@yahoo.co.in

ਅਲਨੀਨੇ ਦਾ ਅਸਰ ਕਿਤੇ ਮਾਨਸੂਨ ਨਾ ਢਾਹਵੇ ਕਹਿਰ

ਰਿਤੂਪਰਣ ਦੇ

ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਅਤੇ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਤਬਕਾ ਮਾਨਸੂਨ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਦੇ, ਕੁਦਰਤ 'ਤੇ ਨਾ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕਾਬੂ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਦੁਹਾਈ 'ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਲਈ ਵਧਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਮੁਸ਼ੀਬਤਾਂ ਕਾਰਨ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਆਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਪਾਤਾਲ ਅਤੇ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਨਦੀ, ਝਰਨੇ, ਝੀਲਾਂ, ਤਲਾਬ ਅਤੇ ਖੂਹ ਤੱਕ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਗ ਜ਼ਹਿਰ ਹੈ। ਕਦੀ

ਵਿਗਿਆਨਕ ਕਾਂਡਾਂ ਅਤੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇੰਨਾ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਸਮਝਣ ਲੱਗੇ ਹਨ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਜੋ ਰੂਪ ਹੁਣ ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਗੈਰ-ਸਾਧਾਰਨ ਹੈ।

ਮਾਨਸੂਨ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਤੈਅ ਸਮਾਂ ਚੱਕਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਕ ਤਰਕੀਬਾਂ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੈਟੇਲਾਈਟ ਨਾਲ ਮਾਨਸੂਨੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ 'ਤੇ ਨਾਲੋ-ਨਾਲ ਨਿਗਾਹ ਰੱਖਣ 'ਚ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਕਿਸੇ

ਹੋਇਆ ਮਾਨਸੂਨ ਭਟਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਬਿਚਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਅਜਿਹਾ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਾਰ ਮਾਨਸੂਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚਿੰਤਾ ਦੀਆਂ ਲਕੀਰਾਂ ਹਰ ਪਾਸੇ ਦਿਸ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਭਾਰਤੀ ਮੌਸਮ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਭਾਗ ਭਾਵ ਐਮ ਡੀ ਦੀ ਇਹ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਸਾਰੇ ਹਲਕਿਆਂ 'ਚ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਸ 'ਚ ਮਾਨਸੂਨ ਦੌਰਾਨ ਐਤਕੀ 70 ਫੀਸਦੀ ਅਲ ਨੀਨੋ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਣ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਾਉਣੀ ਦੀ ਫਸਲ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੈਅ ਹੋ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤੀ ਖੇਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ 70 ਫੀਸਦੀ ਆਬਾਦੀ ਖੇਤੀ 'ਤੇ ਹੀ ਨਿਰਭਰ ਹੈ।

ਅਲ ਨੀਨੋ ਅਤੇ ਲਾ ਨੀਨਾ ਕੀ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਅਤੇ ਅਸਰ ਹੁਣ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਸਮਝਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਸਰਲ ਭਾਸ਼ਾ 'ਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਲ ਨੀਨੋ ਕਾਰਨ ਤਾਪਮਾਨ ਗਰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਲਾ ਨੀਨਾ ਕਾਰਨ ਠੰਡਾ। ਅਲ ਨੀਨੋ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਮਹਾਂਸਾਗਰ 'ਚ ਪੈਰੂ ਨੇੜੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਕੰਢੇ ਗੈਰ-ਸਾਧਾਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਰਮ ਹੋਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਸਪੈਨਿਸ਼ 'ਚ ਛੋਟਾ ਲੜਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਲਦੀ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੱਟੀ ਸਤ੍ਹਾ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਗਰਮ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ ਅਨਿਯਮਿਤ ਤੇ ਤੇਜ਼ ਵਾਤਾਵਰਣ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਲੱਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਲ ਨੀਨੋ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਯਮਿਤ ਚੱਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ ਵੱਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੱਧ ਤੇ ਪੂਰਬੀ ਭੂਮੱਧ ਰੇਖਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਮਹਾਂਸਾਗਰ 'ਚ ਸਤ੍ਹਾ ਦਾ ਪਾਣੀ ਗੈਰ-ਸਾਧਾਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਤ੍ਹਾ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ 4 ਤੋਂ 5 ਡਿਗਰੀ ਤੱਕ ਵੱਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੀਵ-ਜੰਤੂਆਂ 'ਚ ਕਦੀ ਅਲ ਨੀਨੋ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੁਰੰਤ ਤੇ ਕਦੀ ਬਾਅਦ 'ਚ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਕਾਫੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੁਰਾਣੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇੰਨਾ ਸਮਝ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਿਸਿਆ। ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਅਲਨੀਨੋ ਦੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਅਸਰ ਨੂੰ ਝੁੱਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਮਾਨਸੂਨੀ ਮੀਂਹ 'ਤੇ ਹੀ ਸਾਡੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਹੈ। ਸਾਇੰਸ ਜਰਨਲ ਹੀ ਹਾਲੀਆ ਨਵੀਂ ਖੋਜ 'ਚ 2023 ਦੇ ਅਲ ਨੀਨੋ 'ਤੇ ਜੋ ਚਿਤਾਵਨੀ ਹੈ, ਉਹ ਬੇਹੱਦ ਡਰਾਉਣੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਗਲੇ 6 ਸਾਲਾਂ ਤਕ ਦਿਸੇਗਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਗਲੋਬਲ ਇਕਾਨਮੀ ਨੂੰ 3 ਟ੍ਰਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਤਕ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਵੀ ਹੈ। ਜੇ ਪੁਰਾਣਾ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ 2016 'ਚ ਇਕ ਵੱਡੇ ਅਲ ਨੀਨੋ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਅਸਰ ਦਿਸਿਆ, ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਗਰਮ ਸਾਲ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਦਰਜ ਵੀ ਹੋਇਆ ਪਰ ਇਕ ਸੱਚਾਈ ਹੋਰ ਹੈ, ਉਦੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹੁਣ ਗਲੋਬਲ ਵਾਰਮਿੰਗ ਦਾ ਅਸਰ ਬੇਹੱਦ ਵਧਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਲ ਨੀਨੋ ਦਾ ਕਹਿਰ ਤੈਅ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਭਾਰਤ 'ਚ ਇਸ 'ਤੇ ਡੂੰਘੀ ਚਿੰਤਾ ਦਿਸ ਰਹੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵਣਜ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਸਾਲ 1970 'ਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਹਾਂਸਾਗਰੀ ਅਤੇ ਵਾਯੂਮੰਡਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ

ਭਾਵ ਨੈਸ਼ਨਲ ਓਸ਼ਿਆਨਿਕ ਐਂਡ ਐਟਮਾਸਫੇਰਿਕ ਐਡਮਿਨਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ (ਐਨਓਏਏ), ਜਿਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਜਲਵਾਯੂ, ਮੌਸਮ, ਮਹਾਂਸਾਗਰਾਂ ਅਤੇ ਤੱਟੀ ਸਥਿਤੀਆਂ 'ਚ ਤਬਦੀਲੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਖੁਦ ਬੇਹੱਦ ਚਿੰਤਤ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਖਦਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਮਈ, ਜੂਨ, ਜੁਲਾਈ 'ਚ ਲਗਭਗ 80 ਫੀਸਦੀ ਬਣਨਾ, ਜੂਨ, ਜੁਲਾਈ ਅਤੇ ਅਗਸਤ ਤਕ ਵਧ ਕੇ 90 ਫੀਸਦੀ ਹੋਣਾ ਹੀ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਭਾਰਤੀ ਮੌਸਮ ਵਿਭਾਗ 70 ਫੀਸਦੀ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਣ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਪ੍ਰਗਟਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਮੌਸਮ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੇ ਇਹ ਦਾਅਵੇ ਸੱਚ ਹੋਏ ਤਾਂ ਸਾਉਣੀ ਫਸਲ 'ਤੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਅਸਰ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਓਧਰ ਲਾ ਨੀਨਾ ਵੀ ਸਪੈਨਿਸ਼ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਛੋਟੀ ਲੜਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਸ਼ੀਤ ਘਟਨਾ ਹੈ ਜੋ ਭੂਮੱਧ ਰੇਖਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਮਹਾਂਸਾਗਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸਤ੍ਹਾ 'ਤੇ ਹਵਾ ਦੇ ਘੱਟ ਦਬਾਅ ਨਾਲ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਲਾ ਨੀਨਾ ਬਣਨ ਦੇ ਕਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਨ ਹਨ, ਜਿਸ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵਪਾਰਕ ਹਵਾ ਭਾਵ ਟ੍ਰੇਡ ਵਿੰਡ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁਰਵਾਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਪੂਰਬ ਤੋਂ ਵਗਣ ਵਾਲੀ ਤੇਜ਼ ਰਫਤਾਰ ਦੀ ਹਵਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਵਗਣ ਵਾਲੀ ਸਮੁੰਦਰੀ ਸਤ੍ਹਾ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ ਘੱਟ ਹੋਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਘੱਟ ਹੁੰਦੇ ਤਾਪਮਾਨ ਨੂੰ ਲਾ ਨੀਨਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦਾ ਅਸਰ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਸਾਲ ਇਹ ਅਸਰ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਸਾਲ ਤਾਪਮਾਨ ਔਸਤ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਠੰਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜੇ ਮੌਸਮ ਵਿਗਿਆਨੀ ਦੀਆਂ ਚਿਤਾਵਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਸਾਫ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ 2023 ਦਾ ਬਚਿਆ ਸਮਾਂ ਭਾਰਤ ਲਈ ਚਿੰਤਾ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਕ ਬੰਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗਰਮੀ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਈ ਸੂਬਿਆਂ 'ਚ ਸੌਕੇ ਦਾ ਖਤਰਾ, ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਆਮ ਜਨਜੀਵਨ 'ਤੇ ਬੁਰੇ ਅਸਰ ਦਾ ਡਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਇੱਥੇ ਅਪ੍ਰੈਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਜਲ ਪੱਧਰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਡਿੱਗਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਜਲ ਸਰੋਤ ਸੁੱਕਣ ਦੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਪਹੁੰਚਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਉੱਥੇ ਵੀ ਜੰਗਲਾਂ ਦੀ ਕਟਾਈ, ਗਿੱਟਿਆਂ 'ਚ ਤਬਦੀਲ ਹੁੰਦੇ ਪਹਾੜ ਤੇ ਨਦੀਆਂ ਦਾ ਸੀਨਾ ਚੀਰ ਕੇ ਰੇਤ ਕੱਢਣ ਨਾਲ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਜਲ ਸੋਮਿਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਕਾਫੀ ਤਰਸਯੋਗ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਜਲ ਭੰਡਾਰਾਂ ਦੇ ਜਲ ਸੁੱਕਣ ਨਾਲ ਪੀਣ ਦੇ ਪਾਣੀ ਤੱਕ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਸੰਕਟ ਅਤੇ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਸਿੰਚਾਈ ਵੱਡੀ ਮੁਸ਼ੀਬਤ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸੇ ਸਾਲ ਫਰਵਰੀ 'ਚ ਕਈ ਥਾਂ ਪਾਰਾ 33 ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ ਤਾਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੇ ਗੁਜਰਾਤ 'ਚ ਕਈ ਥਾਂ 40 ਡਿਗਰੀ ਨੂੰ ਪੁੱਜ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਹੀ ਸਾਲ 2022 ਦਾ ਮਾਰਚ ਭਲਾ ਕੋਣ ਭੁੱਲੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਪਾਰਾ 33.1 ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਪਿਛਲੇ 122 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਔਸਤ ਤਾਪਮਾਨ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਵੀ ਤੋੜਿਆ ਸੀ। ਜਲਵਾਯੂ ਅਧਿਐਨ ਸੰਸਥਾਨ ਭਾਵ ਆਈ.ਸੀ. ਸੀ. ਐੱਸ. ਗਰਮੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚਿਤਾਵਨੀ 'ਚ ਕਹਿ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਅਲ ਨੀਨੋ ਦੀ ਮੌਸਮੀ ਘਟਨਾ ਕਾਰਨ ਇਸ ਸਾਲ ਮਾਨਸੂਨੀ ਮੀਂਹ 'ਚ ਕਾਫੀ ਕਮੀ ਆਵੇਗੀ ਜੋ 90 ਫੀਸਦੀ ਤੱਕ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਹੜ੍ਹ-ਮੀਂਹ ਤੇ ਕਦੀ ਸੌਕਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਬਣਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਤਮਾਮ

ਉਸੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੀਂਹ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਉਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵੀ। ਤਮਾਮ ਵਿਗਿਆਨਕ ਖੋਜਾਂ ਅਤੇ ਇਕ ਤੋਂ

ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਭ ਕੁਝ ਆਮ ਲੱਗਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮਾਨਸੂਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਲਾਏ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਗਲਤ ਕਿਉਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ? ਆਉਂਦਾ

ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਊਰਜਾ ਸਰੋਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ

ਊਰਜਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਊਰਜਾ ਦਾ ਮੂਲ ਸਰੋਤ ਹੈ। ਸੂਰਜੀ ਊਰਜਾ ਨੇ ਧਰਤੀ ਹੇਠਾਂ ਦੱਬੇ ਜੀਵ-ਜੰਤੂਆਂ ਦੇ ਬਨਸਪਤੀ ਨੂੰ ਲੱਖਾਂ-ਕਰੋੜਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕੋਲੇ ਅਤੇ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਦਾ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਫਾਸਿਲ ਬਾਲਣ ਤੇ ਲੱਕੜੀ ਸਾਡੇ ਲਈ ਊਰਜਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਾਧਨ ਹਨ ਇਹ ਭੰਡਾਰ ਇੰਨੀ ਛੋਟੀ ਭਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਦਾ ਡਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਊਰਜਾ ਦਾ ਸੰਕਟ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਊਰਜਾ ਦੇ ਪੁਨਰ-ਨਿਵਾਉਣਯੋਗ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਾਭ ਲੈਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਇਹ ਸਰੋਤ ਪੌਣ, ਪਾਣੀ, ਸਾਗਰ, ਸੂਰਜ, ਐਟਮੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਬਾਇਓ ਊਰਜਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਨਾਲ ਇਕ ਪਾਸੇ ਊਰਜਾ ਸੰਕਟ ਉੱਤੇ ਕਾਬੂ ਪਵੇਗਾ,

ਸੁਖਮੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁਰ, ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕ-ਖੋਸਾ ਪਾਂਡੋ (ਮੋਗਾ)।

ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਬਹੁਤੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਲੋਕ ਵੀ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਸੁਚੇਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਇਸ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ

ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੋਲਰ-ਕੱਕਰ ਘਰੇਲੂ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੋਲਰ-ਪੈਨਲ ਨਾਲ ਕਮਰਿਆਂ ਨੂੰ ਗਰਮ ਅਤੇ ਠੰਡਾ ਰੱਖਣ ਦੇ ਸਿਸਟਮ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਾਣੀ ਦੀ ਭਾਫ ਬਣਾ ਕੇ ਜੈਨੇਰੇਟਰ ਆਦਿ ਚਲਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹਵਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਊਰਜਾ ਹੈ, ਜੋ ਤੂਫਾਨ ਵਿਚ ਉੱਖੜੇ ਰੁੱਖਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਛਾਣੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਨੇਰੀਆਂ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਹਵਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕੰਨਿਆਕੁਮਾਰੀ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੱਡੀਆਂ ਪਣ-ਊਰਜਾ ਟਰਬਾਈਨਾਂ ਵਾਲੇ ਪਲਾਂਟ ਜਰਮਨ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਨਾਕਾਫੀ ਹਨ। ਰਾਜਸਥਾਨ, ਬੰਗਾਲ, ਅਸਾਮ, ਹਿਮਾਚਲ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰ ਕਿੰਨੀਆਂ ਹੀ ਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਹਵਾਵਾਂ ਸਰਵੇ ਉਪਰੰਤ ਇਹ ਪਲਾਂਟ ਲੱਗ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸੂਰਜ ਵਿਚ ਊਰਜਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦਾ ਵਿਗਿਆਨਕ ਆਧਾਰ ਨਿਊਕਲੀਅਰ ਸੰਯੋਜਨ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਮੈਗਾਵਾਟ ਬਿਜਲੀ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਐਟਮ ਅਤੇ ਹਾਈਡਰੋਜਨ ਬੰਬਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਐਟਮੀ ਊਰਜਾ ਪਲਾਂਟਾਂ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਊਰਜਾ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਕੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਉਜਲਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਇਓ ਗੈਸ ਪਲਾਂਟ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਬਾਇਓ ਊਰਜਾ ਦੀ ਸੁਚੱਜੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਕੂੜੇ-ਕਚਰੇ ਦੇ ਡੰਪ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਲਈ ਵਰਤਣੇ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਾਗਰ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਊਰਜਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੀ ਗਰਮੀ ਨਾਲ ਜੀਓ ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਨਦੀਆਂ/ਦਰਿਆਵਾਂ ਦਾ ਉੱਚੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦਾ ਹਰ ਮੌਕਾ ਊਰਜਾ ਦਾ ਵਧੀਆ ਸਰੋਤ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਫਾਸਿਲ ਬਾਲਣ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਉੱਪਰ ਪਉਣ ਵਿਚ ਮੰਦਦ ਮਿਲੇਗੀ। ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਤੇ ਲੋੜੀਂਦਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ

ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਸਾਰੇ ਕੁਝ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਆਧਾਰ ਦੀ ਸੋਝੀ ਹੈ। ਸੂਰਜੀ ਊਰਜਾ ਨਾਲ ਸੋਲਰ-ਸੈੱਲ-ਪੈਨਲਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਗਰਮ

ਪਾਪਲਰ ਦੇ ਕੀੜਿਆਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ

ਅਰਸ਼ਦੀਪ ਕੌਰ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਵਣ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸੋਮੇ ਵਿਭਾਗ, ਪੀ. ਏ. ਯੂ., ਲੁਧਿਆਣਾ।

ਵਣ-ਖੇਤੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ 'ਚ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਵਧੀਆ ਹੱਲ ਹੈ। ਜਲਦੀ ਵਧਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਚੌਖੇ ਮੁਨਾਫੇ ਵਾਲੇ ਰੁੱਖ ਵਣ ਖੇਤੀ ਵਿੱਚ ਜਲਦੀ ਅਪਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਾਪਲਰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧਣ ਵਾਲਾ ਅਜਿਹਾ ਰੁੱਖ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਨਰਮ ਲੱਕੜੀ ਤੋਂ ਕਈ ਵਸਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਮਾਚਸ ਦੀਆਂ ਤੀਲਾਂ, ਡੱਬੀਆਂ, ਪਲਾਈ, ਕਾਰਜ਼ ਆਦਿ ਬਣਾਈਆਂ ਹਨ। ਪਾਪਲਰ ਦੀ ਸਫਲ ਕਾਸ਼ਤ 'ਚ ਕੀੜੇ-ਮਕੋੜੇ ਅਤੇ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਹਮਲਾ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਅੜਿੱਕਾ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਫ਼ਤਾਂ ਦੇ ਸੁਚੱਜੇ ਉਪਚਾਰ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨ ਵੀ ਭਾਰੇ ਆਰਥਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਪਾਪਲਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕੀੜੇ

1. **ਪੱਤੇ ਖਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੁੰਡੀਆਂ :** ਹਮਲੇ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਮਾਂ : ਜੁਲਾਈ ਤੋਂ ਨਵੰਬਰ।

ਹਮਲੇ ਦੇ ਲੱਛਣ : ਕੀੜੇ ਦੇ ਪਤੰਗੇ ਸਲੇਟੀ ਭੂਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂਹਰਲੇ ਪਾਸੇ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦੇ ਟੇਡੇ-ਮੇਢੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੰਭਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ

ਲਾਲ-ਭੂਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅੰਡੇ ਝੁੰਡ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੁੰਡੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਤਿੰਨ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਝੁੰਡ ਵਿੱਚ ਹਮਲਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਦਾਰਥ ਖਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸੁੰਡੀਆਂ ਪੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਛਿਲਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛਾਣਨੀ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੁੰਡੀਆਂ ਦੀ ਚੌਥੀ ਅਤੇ ਪੰਜਵੀਂ ਅਵਸਥਾ ਇਕੱਲੀ-ਇਕੱਲੀ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਾੜਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਰਾ ਪੱਤਾ ਖਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਰੋਕਥਾਮ : ਉਹ ਅੰਡਿਆਂ ਅਤੇ ਸੁੰਡੀਆਂ ਦੇ ਝੁੰਡਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਕੇ ਸਾੜ ਕੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਮਸਲ ਕੇ ਨਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਅ) ਦਸੰਬਰ ਵਿੱਚ 2-3 ਵਾਰ ਖੇਤ ਨੂੰ ਵਾਹਣ ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ ਵਿੱਚ ਦੱਬੇ ਹੋਏ ਕੋਇਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

2. **ਪੱਤਾ ਲਪੇਟ ਸੁੰਡੀ :** ਹਮਲੇ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਮਾਂ : ਜੁਲਾਈ ਤੋਂ ਨਵੰਬਰ।

ਹਮਲੇ ਦੇ ਲੱਛਣ : ਇਹ ਸੁੰਡੀ ਦੋ ਪੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋੜ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੱਤਿਆਂ ਦਾ ਹਰਾ ਪਦਾਰਥ ਖਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੱਤਿਆਂ 'ਤੇ ਸੁੰਡੀ ਦਾ ਹਮਲਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸੁੱਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਭੂਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਰੋਕਥਾਮ : ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਵਰਤੋਂ ਜੋ ਅਸੀਂ ਪੱਤੇ ਖਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੁੰਡੀਆਂ ਲਈ ਵਰਤਦੇ ਹਾਂ।

3. **ਸੱਕ ਖਾਣ ਵਾਲੀ ਸੁੰਡੀ :** ਹਮਲੇ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਮਾਂ : ਜੁਲਾਈ ਤੋਂ ਅਕਤੂਬਰ।

ਹਮਲੇ ਦੇ ਲੱਛਣ : ਸੁੰਡੀਆਂ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਲੱਕੜੀ ਦੇ ਬੂਰੇ ਅਤੇ ਨਿਕਾਸੀ ਪਦਾਰਥ ਨਾਲ ਢੱਕ ਕੇ ਤਣੇ ਦੀ ਛਿੱਲ ਨੂੰ ਖਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਾਹਰ ਤੋਂ ਇਸ ਸੁੰਡੀ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਮੋਟੀਆਂ, ਰਿੱਬਨ ਵਰਗੀਆਂ, ਸਿਲਕੀ ਜਾਲਿਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁੱਖ ਤਣੇ ਦੀਆਂ ਟਹਿਣੀਆਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋ ਟਹਿਣੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੁੰਡੀ ਤਣੇ ਦੇ ਵਿਚ, ਟਹਿਣੀਆਂ ਦੇ ਜੋੜ ਦੇ ਉੱਪਰ ਐਲ ਆਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸੁਰੰਗਾਂ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਕੀੜੇ ਦਾ 2-3 ਸਾਲ ਤੱਕ ਲਗਾਤਾਰ ਹਮਲਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸੁੰਡੀ ਦਰੱਖਤ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਰੋਕਥਾਮ : ਉਹ ਜਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾਹ ਦਿਓ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਛੋਕਾ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿਓ।

ਅ) ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਣੀ ਲਗਾਉਂਦੇ ਰਹੋ।

ਬ) ਪਾਪਲਰ ਨੂੰ ਫਲਦਾਰ ਬੂਟਿਆਂ ਦੇ ਬਾਗ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲੀਚੀ, ਅਮਰੂਦ ਆਦਿ ਦੇ ਆਸਪਾਸ ਨਾ ਲਗਾਉ।

4. **ਤਣੇ ਦਾ ਗੜ੍ਹਿਆਂ :** ਹਮਲੇ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਮਾਂ : ਹਮਲੇ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਮਾਂ ਜੁਲਾਈ ਤੋਂ ਅਗਸਤ ਹੈ ਇਸ ਕੀੜੇ ਦੀਆਂ ਸੁੰਡੀਆਂ ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ ਹਮਲਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰਦੀਆਂ 'ਚ ਸੌਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁੰਡੀਆਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਚੱਕਰ ਦੋ ਸਾਲ 'ਚ ਪੂਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਹਮਲੇ ਦੇ ਲੱਛਣ : ਨਰਸਰੀ : ਇਹ ਸੁੰਡੀਆਂ ਤਣੇ ਵਿੱਚੋਂ ਸੁਰੰਗਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਜੜ੍ਹ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਦਰੱਖਤ : ਸੁੰਡੀਆਂ 10-12 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦੇ ਅੰਤਰਾਲ ਤੇ 8-10 ਗੋਲ ਛੋਕੇ (ਜੋ ਕਿ ਖਾਧੇ ਹੋਏ ਪਦਾਰਥ ਅਤੇ ਨਿਕਾਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟਣ ਲਈ) ਮੁੱਖ ਤਣੇ ਉੱਪਰ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਦਰੱਖਤ ਦੀਆਂ ਟਹਿਣੀਆਂ, ਸ਼ਾਖਾ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਤਣਾ ਅੰਦਰੋਂ ਖੋਖਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਦਰੱਖਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਹਵਾ ਨਾਲ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਰੋਕਥਾਮ : ਸੁੰਡੀ ਦੇ ਤਣੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਮਲੇ ਵਾਲੀਆਂ ਟਹਿਣੀਆਂ ਦੀ ਕਾਂਟ-ਛਾਂਟ ਅਗਸਤ-ਸਤੰਬਰ 'ਚ ਕਰ ਦਿਓ। ਖਾਧੇ ਹੋਏ ਪਦਾਰਥ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟਣ ਲਈ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਗੋਲ ਛੋਕੇ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੀਕਣੀ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਭਰ ਦਿਓ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਤਣੇ 'ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਹੇਠਲੀ ਮੋਰੀ 'ਚ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾ ਦਿਓ। ਇਸ ਕੀੜੇ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਖੁਰਾਕੀ ਬੂਟੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤੂਤ ਜਾਂ ਸੇਬ ਨੂੰ ਪਾਪਲਰ ਦੇ ਆਸਪਾਸ ਨਾ ਲਗਾਓ।

ਖੇਤੀ 'ਚ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਜ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ

ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਸਹੀ ਢੰਗ

ਕੀੜੇ-ਮਕੋੜੇ ਅਤੇ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਹਮਲਾ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਝਾੜ ਘਟਣ ਦਾ ਇਕ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਵੀਰ ਫਸਲ ਨੂੰ ਕੀੜੇ-ਮਕੋੜੇ ਅਤੇ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਸਾਇਣ ਜ਼ਹਿਰਾਂ ਵਰਤਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਖੇਤੀ 'ਚ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਜ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਬੇਲੋੜੀ ਵਰਤੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨਦਾਇਕ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਫਸਲਾਂ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਝਾੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਿਹਤ 'ਤੇ ਕੋਈ ਮਾੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾ ਪਵੇ। ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਕੁਝ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨੁਕਤੇ ਹੇਠਾਂ ਸਥੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ :

ਕਮਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮਠਾੜੂ, ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਅਤੇ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ, ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਵਿਗਿਆਨ ਕੇਂਦਰ, ਫਰੀਦਕੋਟ, ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਵਿਗਿਆਨ ਕੇਂਦਰ, ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ।

(6) ਖੇਤੀ ਰਸਾਇਣਾਂ ਨੂੰ ਕਦੀ ਵੀ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਰਸਾਇਣਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।
ਛਿੜਕਾਅ ਦੌਰਾਨ ਧਿਆਨਯੋਗ ਗੱਲਾਂ
 (1) ਕੀਟਨਾਸ਼ਕਾਂ/ਉੱਲੀਨਾਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਛਿੜਕਾਅ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਵੇਰ ਜਾਂ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਹੀ ਕਰੋ।
 (2) ਛਿੜਕਾਅ ਕਦੇ ਵੀ ਖਾਲੀ ਪੇਟ ਨਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਛਿੜਕਾਅ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰ ਖਾ ਲਓ।
 (3) ਇਕੱਲੇ ਛਿੜਕਾਅ ਨਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਸਪਰੇਅ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਕੁਝ ਵੀ ਖਾਣ-ਪੀਣ, ਚਬਾਉਣਾ ਜਾਂ ਸਿਗਰਟਨੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ।
 (4) ਸਿਫਾਰਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਮਿਕਦਾਰ ਅਤੇ ਛਿੜਕਾਅ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰੋ।
 (5) ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਅੱਖਾਂ ਉੱਪਰ ਐਨਕ, ਨੱਕ ਅਤੇ ਮੂੰਹ ਉੱਪਰ ਮਾਸਕ ਪਾ ਕੇ ਹੀ ਛਿੜਕਾਅ ਕਰੋ।
 (6) ਰਸਾਇਣਾਂ ਦੇ ਪੈਕਟ ਪਾੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹਦੇ ਚਾਹੀਦੇ, ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਕੂ/ਕੈਚੀ ਨਾਲ ਕੱਟਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
 (7) ਰਸਾਇਣਾਂ ਦਾ ਘੋਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਡਰੱਮ ਅਤੇ ਰਸਾਇਣ ਘੋਲਣ ਲਈ ਲਮੀ ਦਸਤੇ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਵਰਤਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਰਸਾਇਣ ਦੇ ਛਿੱਟੇ ਘੋਲਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਨਾ ਪੈਣ।
 (8) ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਛਿੜਕਾਅ ਹਵਾ

ਦੇ ਰੁਖ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ ਕਿ ਛਿੜਕਾਅ ਉੱਡ ਕੇ ਕਿਸੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸੋਮੇ ਜਾਂ ਸਬਜ਼ੀ ਵਾਲੀ ਫਸਲ 'ਤੇ ਪਏ।
 (9) ਬੰਦ ਨੋਜ਼ਲ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਫੁਕ ਮਾਰ ਕੇ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਗਲਤੀ ਕਦੇਨਾ ਕਰੋ, ਉਸ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰੋਂ ਸਾਫ ਕਰ ਲਓ।
 (10) ਜੇਕਰ ਪੁਰਾਣੀ ਨੋਜ਼ਲ ਦੀ ਪਾਣੀ ਕੱਢਣ ਦੀ ਦਰ ਮੁਢਲੀ ਦਰ ਨਾਲੋਂ 10-15 ਫੀਸਦੀ ਵੱਧ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬਦਲ ਦਿਓ।
 (11) ਰਸਾਇਣਾਂ ਦਾ ਛਿੜਕਾਅ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਦਿਹਾੜੀ 'ਚ ਅੱਠ ਘੰਟੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ।
ਛਿੜਕਾਅ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਧਿਆਨਯੋਗ ਗੱਲਾਂ
 (1) ਪੰਪ ਨੂੰ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਛਿੜਕਾਅ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੱਪੜੇ ਧੋਣ ਵਾਲੇ ਸੋਢੇ ਨਾਲ ਸਾਫ ਕਰਕੇ ਰੱਖੋ।
 (2) ਬਚੇ ਹੋਏ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਜ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਡੱਬਿਆਂ ਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖੋ। ਖਾਲੀ ਡੱਬਿਆਂ ਨੂੰ ਘਰਾਂ 'ਚ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਲਈ ਨਾ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਨਸ਼ਟ ਕਰਕੇ ਮਿੱਟੀ 'ਚ ਦੱਬੋ।
 (3) ਕੀਟਨਾਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਛਿੜਕਾਅ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਫ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਸਾਬਣ ਨਾਲ ਨਹਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
 (4) ਛਿੜਕਾਅ ਦੌਰਾਨ ਪਹਿਨੇ ਸਾਰੇ ਕੱਪੜੇ ਅਤੇ ਸੇਫਟੀ ਕਿੱਟ ਨੂੰ ਵੀ ਧੋ ਲਵੋ।

ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਪਰਾਲੀ ਸੰਭਾਲ ਮੁਹਿੰਮ

ਪਰਾਲੀ ਸੰਭਾਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਮੁਹਿੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਏ. ਡੀ. ਸੀ. ਅਨੁਪੀਤਾ ਜੋਹਲ ਨੇ ਖੇਤੀ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਰੋਕਥਾਮ ਬੋਰਡ, ਡਿਪਟੀ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਮਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਬੈਠਕ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਨਾਲ ਖਰੀਫ 2023 ਦੌਰਾਨ ਪਰਾਲੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਸੰਬੰਧੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੁਣੇ ਤੋਂ ਉਚਿੱਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ।

ਮੁੱਖ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਈ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਖੇਤੀ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਉਪਲੱਥ ਪ੍ਰਸ਼ੀਨਰੀ ਅਤੇ ਸਬਸਿਡੀ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨ ਲਈ 37 ਪਿੰਡ ਪੱਧਰੀ, 4 ਬਲਾਕ ਪੱਧਰੀ ਅਤੇ 1 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰੀ ਕੈਂਪਾਂ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ। ਪਰਾਲੀ ਵਿੱਚ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਪਟਿਆਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਾ-44 ਤਹਿਤ ਰਕਬੇ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲਗਭਗ 3500 ਹੈਕਟੇਅਰ ਰਕਬੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਫਸਲਾਂ ਅਧੀਨ ਲਿਆਉਂਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੱਕੀ ਦੇ ਬੀਜ

'ਤੇ 100 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਦੀ ਸਬਸਿਡੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਸਾਲ 2023 ਦੌਰਾਨ ਸਬਸਿਡੀ 'ਤੇ ਪਰਾਲੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਲਈ ਅਪਲਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਪੋਰਟਲ www.agrimachinery.com 20 ਜੁਲਾਈ 2023 ਤੱਕ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰਹੇਗਾ। ਮੁੱਖ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਬਲਾਕ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਜੁਲਾਈ ਤੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੈਂਪਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਕਾ ਸਾਰੇ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਪਲੱਥ ਹੈ।

ਘਰੇਲੂ ਬਗੀਚੀ ਨੂੰ ਬਨਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ :

1. ਘਰੇਲੂ ਬਗੀਚੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿਚ ਬਣਾਉ। ਜਿੱਥੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 6 ਘੰਟੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਬੂਟੇ ਆਪਣਾ ਭੋਜਨ ਸਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੈ ਸਕਣ ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਪੈਦਾਵਾਰ ਹੋ ਸਕੇ। ਛਾਂ ਵਿਚ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਤੇ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ ਕਿ ਘਰੇਲੂ ਬਗੀਚੀ ਪੂਰਬ ਜਾਂ ਦੱਖਣ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਹੋਵੇ।
2. ਘਰੇਲੂ ਬਗੀਚੀ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦਾ ਢੁੱਕਵਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਵਾਰਾ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਸਾਡੀ ਸਬਜ਼ੀ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ।
3. ਘਰੇਲੂ ਬਗੀਚੀ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉਪਜਾਊ ਅਤੇ ਪੱਧਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਰਹੇਗਾ ਜੇਕਰ ਆਪਾਂ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਪਰਖ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਕਰਵਾ ਲਈਏ।
4. ਘਰੇਲੂ ਬਗੀਚੀ ਤੋਂ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਪੈਦਾਵਾਰ ਲੈਣ ਲਈ ਮੌਸਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸਬਜ਼ੀ ਲਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਸਬਜ਼ੀ ਉਗਾਈ ਜਾ ਸਕੇ।

ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਘਰੇਲੂ ਬਗੀਚੀ

ਖਾਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਰਸਾਇਣਿਕ ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

7. ਘਰੇਲੂ ਬਗੀਚੀ ਵਿਚ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਸਬਜ਼ੀ ਦਾ ਫ਼ਸਲੀ ਚੱਕਰ ਬਣਾਉ ਤਾਂ

ਕੱਦੂ, ਕਰੇਲਾ, ਸੋਮ ਫ਼ਲੀ, ਲੋਬੀਆ, ਸ਼ਲਗਮ, ਗਾਜਰ, ਮਟਰ, ਪੁਦੀਨਾ ਅਤੇ ਚਲਾਈ ਜ਼ਰੂਰ ਬੀਜੋ।

9. ਕੋਈ ਵੀ ਸਬਜ਼ੀ ਲਗਾਤਾਰ ਇਕੋ ਕਿਸਮ ਦੀ ਵਿਚ ਨਾ ਲਗਾਉ। ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਟਮਾਟਰ, ਮਿਰਚ ਅਤੇ ਬੈਂਗਣ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਇਕ ਕਿਸਮ ਦੀ ਵਿਚ ਨਾ ਬੀਜੋ।

10. ਘਰ ਬਗੀਚੀ ਵਿਚ ਕੀੜੇ ਅਤੇ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਜ਼ਹਿਰਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰੋ ਅਤੇ ਸਪਰੇਅ ਕਰਨ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਸਬਜ਼ੀ ਨਾ ਭੋਜੋ।

11. ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਗਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਉਹ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਉਗਾਓ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਬੂਟਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਫ਼ਲ ਹੋਣ ਜਿਵੇਂ ਟਮਾਟਰ, ਮਿਰਚ, ਬੈਂਗਣ ਆਦਿ ਜਾਂ ਉਹ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਉਗਾਓ ਜੋ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤਾਜ਼ੀਆਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਸਲਾਦ, ਪੱਤਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਆਦਿ।

12. ਬਿਜਾਈ ਬਗੀਚੀ ਵਿਚ ਬਿਜਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੀਜ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਟੀ ਜਾਂ ਗਲੀ ਸੜੀ ਰੂੜੀ ਨਾਲ ਢਕੋ। ਬਿਜਾਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵੱਤਰ ਵਿਚ ਕਰੋ ਤਾਂ ਜੋ ਬੀਜ ਦੀ ਵਧੀਆ ਪੈਦਾਵਾਰ ਹੋ ਸਕੇ।

ਘਰੇਲੂ ਬਗੀਚੀ ਵਿਚ ਕੀੜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਅ

ਘਰੇਲੂ ਬਗੀਚੀ ਵਿਚ ਕੀੜਿਆਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਨੈਟਿਕ ਢੰਗਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਬਜ਼ਾਰ ਤੋਂ

ਲਿਆਂਦੀ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਵਿਚ ਜ਼ਹਿਰਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨੈਟਿਕ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਕੀੜਿਆਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਦੇ ਕੁਝ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨੁਕਤੇ ਹਨ :-

1. ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਉਹੀ ਕਿਸਮਾਂ ਅਤੇ ਹਾਈਬ੍ਰਿਡ ਚੁਣੋ ਜੋ ਕੀੜਿਆਂ ਅਤੇ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋਣ।
2. ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਬੀਜਣ ਜਾਂ ਪਨੀਰੀ ਲਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਚੁਣੋ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੀੜਿਆਂ ਦਾ ਹਮਲਾ ਘੱਟ ਹੋਵੇ। ਜਿਵੇਂ ਕੱਦੂ ਜਾਤੀ ਦੀ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਨਵੰਬਰ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਕਰਨ ਨਾਲ ਫ਼ਸਲ ਨਾਲ ਭੁੰਡੀ ਦੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
3. ਘਰੇਲੂ ਬਗੀਚੀ ਵਿਚ ਡਿੱਗੇ ਪੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਦਬਾਓ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਿੱਗੇ, ਬੈਂਗਣ, ਟਮਾਟਰ, ਸ਼ਿਮਲਾ ਮਿਰਚ ਦੇ ਕੀੜੇ ਅਤੇ ਫ਼ਸਲ ਦੀਆਂ ਮਖੀਆਂ ਤੋਂ ਅਤੇ ਸੁਰੰਗੀ ਕੀੜੇ ਦੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
4. ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਸਿੰਚਾਈ ਦਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਕੀੜਿਆਂ ਅਤੇ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲੀ ਸੜੀ ਰੂੜੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।
5. ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਬੀਜਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਹਾਈ ਕਰਨਾ ਅਤੇ 23 ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਧੁੱਪ ਲਗਾਉਣੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਵੀ ਕੀੜਿਆਂ ਦੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
6. ਕੁਝ ਕੀੜਿਆਂ ਦੀ ਸੁੰਡੀਆਂ ਜੋ ਪੌਦਿਆਂ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਖਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਮਕੈਨੀਕਲ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਰੋਕਥਾਮ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੋ ਇਹਨਾਂ ਸੁੰਡੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਨਾ ਕਾਬੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਬੂਟਾ ਹੀ ਖਾ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।
7. ਜਿਵੇਂ ਹਡਾ ਸੁੰਡੀ, ਤਮਾਕੂ ਦੀ ਸੁੰਡੀ, ਬੰਦ ਗੋਭੀ ਦੀ ਸੁੰਡੀ ਅਤੇ ਬਿਹਾਰ ਹਰੀ ਸੁੰਡੀ ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਲਈ, ਸੁੰਡੀਆਂ ਦੇ ਹਮਲੇ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਨਸ਼ਟ ਕਰੋ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਦਬਾਅ ਦਿਉ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕੀੜਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਪਰੇਅ ਦੀ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ।

ਰਸ ਚੂਸਣ ਵਾਲੇ ਕੀੜੇ ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਵਾਲੇ ਆਕਰਸ਼ਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਤੇਲੇ, ਚੇਪਾ, ਚਿੱਟੀ ਮੱਖੀ ਅਤੇ ਸੁਰੰਗੀ ਕੀੜੇ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਲਈ ਪੀਲੇ ਚਿਪਚਿਪੇ ਸਿਕੱਜੇ ਲਗਾਉ। ਘਰੇਲੂ ਬਗੀਚੀ ਵਿਚ ਫੁਹਾਰੇ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਦਾ ਛਿੜਕਾਅ ਕਰ ਕੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਰਸ ਚੂਸਣ ਵਾਲੇ ਕੀੜੇ ਜਿਵੇਂ ਤੇਲਾ, ਚੇਪਾ, ਸ਼ੂੰ, ਚਿੱਟੀ ਮੱਖੀ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

—ਦਿਲਪੀਤ ਤਲਵਾੜ, ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਈਦ ਅਬਦੁਲ, ਹਮੀਦ ਪਟੇਲ

5. ਘਰ ਬਗੀਚੀ ਲਈ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਬੀਜ ਹਮੇਸ਼ਾ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਤਸਦੀਕਸ਼ੁਦਾ ਵਸੀਲੇ ਜਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਲਉ। (ਘਰੇਲੂ ਬਗੀਚੀ ਲਈ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਕਿੱਟ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ)।
6. ਘਰੇਲੂ ਬਗੀਚੀ ਵਿਚ ਰੂੜੀ ਦੀ ਖਾਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲੀ ਸੜੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ

ਜੋ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਖਾਲੀ ਨਾ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਸਹੀ ਸਮੇਂ ਤੇ ਸਹੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਕਰੋ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵੱਟਾਂ ਤੇ ਲਗਾਉ। ਪਰ ਵੱਟਾਂ ਚੌੜੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਾ ਕਰੋ। ਕੱਦੂ ਜਾਤੀ ਦੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਘਰੇਲੂ ਬਗੀਚੀ ਵਿਚ ਇਕ ਪਾਸੇ ਲਗਾਉ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦੇਣ ਵਿਚ ਆਸਾਨੀ ਰਹੇ।

8. ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਘਰ ਬਗੀਚੀ ਵਿਚ ਘੀਆ

ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਮੁਤਾਬਕ ਅਲੱਗ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਪਸ਼ੂ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਲੋੜ ਅਤੇ ਸੁਭਾਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਿਮਾਰ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਸਿਹਤਮੰਦ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਸਹੀ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਟੀਕਾਕਰਨ ਅਤੇ ਮਲੱਪ ਰਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਪਸ਼ੂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

★ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਡੋਅਰੀ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਲਈ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਰਹੋ।

★ ਨਵੇਂ ਖਰੀਦੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨਾਲੋਂ 21 ਦਿਨ ਅਲੱਗ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਦੂਜੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

★ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਥਣਾਂ ਦੀ ਸਾਫ-ਸਫਾਈ ਰੱਖੋ ਤਾਂ ਜੋ ਥਣੇਲਾ ਰੋਗ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਦੁੱਧ ਚੁਆਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਆਪਣੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਬੈਠਣ ਨਾ ਦਿਉ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਥਣਾਂ ਦੀਆਂ ਮੋਰੀਆਂ ਖੁਲ੍ਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇ ਬੈਠਣ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਸਾਫ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਥਣੇਲਾ ਰੋਗ

ਹੋਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਵਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਬਹੁਤੇ ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਕ ਵੀਰ ਦੁੱਧ ਦੀ ਚੁਆਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਫੀਡ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਪਸ਼ੂ ਬੈਠ ਨਾ ਸਕੇ।

ਭਰਵਾਉ।

★ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਗੱਭਣ, ਵਜਨ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਕਰਵਾਉ ਨਾ ਕਿ ਉਮਰ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ ਦੇ ਧੰਦੇ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਨੁਕਤੇ

★ ਦੁੱਧ ਚੁਆਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਟੀਟ-ਡਿਪਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਬਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਅਸੀਂ ਇਕ ਬੋਤਲ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਇਕ ਚੁਟਕੀ ਲਾਲ ਦਵਾਈ ਪਾ ਕੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਪਸ਼ੂ ਦੇ ਥਣਾਂ 'ਤੇ ਛਿੜਕਾਅ ਲਈ ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਵਰਤ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

★ ਨਸਲ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਸਹੀ ਟੀਕੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਮਾਹਰ ਵੈਟਰਨਰੀ ਡਾਕਟਰ ਤੋਂ ਹੀ ਟੀਕਾ

ਸਫਾਈ ਰੱਖੋ ਅਤੇ ਖੇਲਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਚਿੱਟੀ ਕਲੀ ਕਰੋ ਜੋ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਿੱਚ ਕੈਲਸੀਅਮ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

★ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਅਤੇ ਵਜਨ ਦੇ

★ ਮੌਸਮ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਪਸ਼ੂਆਂ

ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਕਰੋ। ਸਰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਗਰਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ ਅਤੇ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀਟ ਸਟਰੈਸ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰੋ।

★ ਇਕ ਫਾਰਮ ਦੇ ਸੰਦ ਦੂਜੇ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਨਾ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਜੀਵ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਪਣਾਉ। ਫਾਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ 'ਤੇ ਕਲੀ ਦਾ ਛਿੜਕਾਅ ਕਰੋ ਅਤੇ ਲੋੜ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਫਾਰਮ

ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾ ਜਾਣ ਦਿਉ।

★ ਖੁਰਲੀਆਂ ਅਤੇ ਖੇਲਾਂ ਦੀ ਸਾਫ-

★ ਡੋਅਰੀ ਫਾਰਮ 'ਤੇ ਹਰ ਪਸ਼ੂ ਦਾ ਰਜਿਸਟਰ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖੋ; ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੁੱਧ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ, ਮਲੱਪ ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਟੀਕਾਕਰਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸਮਾਂ, ਗੱਭਣ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ।

★ ਪੂਰਬ ਤੋਂ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਸ਼ੈੱਡ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਉੱਤਰ ਤੋਂ ਦੱਖਣ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਲਾਭਕਾਰੀ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਕ ਵਧੇਰੇ ਠੰਢਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਦਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

★ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਕੱਚੀ ਸਤਹ 'ਤੇ ਰੱਖੋ ਜਾਂ ਪੱਕੀ ਸਤਹ 'ਤੇ ਮੈਟ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰੋ ਤਾਂ ਜੋ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਖੁਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

★ ਵਧੇਰੇ ਖੁਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਕੱਟਦੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

★ ਪਿਸ਼ਾਬ ਅਤੇ ਗੋਹੇ ਦੇ ਨਿਕਾਸ ਵਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

★ ਫਾਰਮ 'ਚ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਦਵਾਈ ਦਾ ਛਿੜਕਾਅ ਕਰੋ ਤਾਂ ਜੋ ਮੱਖੀਆਂ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਡਾ. ਕੰਵਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਮੌ. 99156-78787

ਖੇਤੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦਾ ਧੁਰਾ ਹੈ। ਇਹ 68-70 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਤਰੱਕੀ 'ਤੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਦੇ 70ਵੇਂ 'ਚ 'ਸਬਜ਼-ਇਨਕਲਾਬ' ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਅਨਾਜ ਪੱਚੇ ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰ ਕਰ

ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟਤਾ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਧਾਈ ਜਾਵੇ

ਭਗਵਾਨ ਦਾਸ

ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਅਨਾਜ ਬਰਾਮਦ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਸਾਲ (2022-23) 'ਚ ਕਣਕ ਦੀ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਵਾਢੀ ਵੇਲੇ ਬਾਰਿਸ਼ਾਂ ਪੈਣ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਹਵਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜੋ ਫਸਲ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ 47.25 ਕੁਇੰਟਲ ਪ੍ਰਤੀ ਹੈਕਟੇਅਰ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਨ 166 ਲੱਖ ਟਨ ਹੋਇਆ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਝੋਨੇ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ 182.45 ਲੱਖ ਟਨ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਬਾਸਮਤੀ 18.76 ਲੱਖ ਟਨ ਮੰਡੀਆਂ 'ਚ ਆਈ। ਕੇਂਦਰੀ ਅੰਨ ਭੰਡਾਰ 'ਚ ਕਣਕ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ (2020-21) ਕੁੱਲ ਭੰਡਾਰ ਦਾ 31 ਫੀਸਦੀ ਅਤੇ ਚੌਲਾਂ ਦਾ (2020-21) 21 ਫੀਸਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਯੋਗਦਾਨ ਪਿਛਲੇ 2 ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਮੌਸਮ ਦੀ ਕਰੋਪੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਰਿਹਾ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ (2021-22) ਅੱਧ ਮਾਰਚ 'ਚ ਸਖਤ ਗਰਮੀ ਪੈਣ ਕਾਰਨ ਭਾਵੇਂ ਕਣਕ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਘਟ ਕੇ 148 ਲੱਖ ਟਨ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਕਤਾ 42.88 ਕੁਇੰਟਲ ਪ੍ਰਤੀ ਹੈਕਟੇਅਰ ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ। ਨਰਮੇ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਤੇ ਉਤਪਾਦਕਤਾ

ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੱਛੀ ਦੀ ਉਤਪਾਦਕਤਾ 'ਚ ਸੂਬਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਭ ਰਾਜਾਂ ਨਾਲੋਂ ਉੱਪਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਦ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਵੀ ਵੱਧ ਹੈ। ਇਹ ਉਪਲੱਬਧੀਆਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਪਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਖੇਤੀ ਖੋਜ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਸੁਧਰੇ ਬੀਜ, ਕੀਮਿਆਈ ਖਾਦ ਅਤੇ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਵਰਤਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੰਭਵ ਹੋਈਆਂ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਤੇ ਝੋਨੇ ਦਾ ਖਰੀਦ ਮੁੱਲ 2203 ਰੁਪਏ ਨਿਯਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਉਪਰੰਤ ਵੀ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਚ ਮਾਯੂਸੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਦੌੜ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਿਉਂ? ਉਤਪਾਦਨ ਤਾਂ ਵਧਿਆ ਪ੍ਰੰਤੂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਨਹੀਂ ਵਧੀ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਤਪਾਦਨ 'ਚ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਵਾਧਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨੀ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਸਾਧਨ ਨਾ ਬਣੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਹ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਬੇਮਾਇਨੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਦਿਨ ਰੈਲੀਆਂ ਤੇ ਧਰਨੇ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਰੋਸ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਫਸਲਾਂ 'ਤੇ ਆਈ ਲਾਗਤ 'ਤੇ ਪ੍ਰੋ: ਸਵਾਮੀਨਾਥਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ 50 ਫੀਸਦੀ ਮੁਨਾਫਾ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟਤਾ ਰਹੇਗੀ।

ਕਈ ਵਾਰ ਕਿਤੇ-ਕਿਤੇ ਜੋ ਸਬਜ਼-ਇਨਕਲਾਬ ਉਪਰੰਤ ਕੀਮਿਆਈ ਖਾਦ, ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਚ ਆਈ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟਤਾ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਹੀ ਨਹੀਂ। ਆਮਦਨ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਜੋ ਲਾਗਤ ਘਟਾਉਣ ਦੀਆਂ

ਦਲੀਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਸੰਬੰਧੀ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਖੇਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਂ ਘਟਾ ਕੇ ਲਾਗਤ ਘਟਾਈ ਗਈ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਖਾਣ ਲਈ ਅਨਾਜ ਵੀ ਦੂਜੇ ਮੁਲਕਾਂ ਤੋਂ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ

ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਵੇਲੇ 25-30 ਫੀਸਦੀ ਤੱਕ ਖੇਤੀ ਉਤਪਾਦਨ ਕੀੜੇ-ਮਕੋੜਿਆਂ ਅਤੇ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਕਾਰਨ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਯੋਗ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਕੇ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਵਧਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕੀਟਨਾਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਖੇਤੀ ਵਿਕਾਸ ਪੱਖੋਂ ਯੋਗ ਨਹੀਂ। ਕੀਟਨਾਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਹੀ ਤੇ ਸੂਝਵਾਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਸੰਬੰਧੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਯੋਗ ਤੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਅਗਵਾਈ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੀ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣਾ ਖੇਤੀ ਪਸਾਰ ਸੇਵਾ, ਖੇਤੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕੀਮਿਆਈ ਖਾਦ

ਤੇ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਵਾਤਾਵਰਨ 'ਚ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਵੀ ਨਾ ਲਿਆਉਣ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਾ ਹੋਣ।

ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਮੰਡੀ 'ਚ ਨਕਲੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਮਿਆਰੀ ਵਿਕ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵੱਲੋਂ

ਉਦਯੋਗ ਤੇ ਡੀਲਰਾਂ ਤੋਂ ਲਏ ਗਏ 54932 ਨਮੂਨਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੇਵਲ 1527 ਨਮੂਨੇ (2.7 ਫੀਸਦ) ਗੈਰ-ਮਿਆਰੀ ਪਾਏ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਮੁੜ ਜਾਂਚ 'ਚ ਪਾਸ ਹੋ ਗਏ। ਭਾਰਤ ਦਾ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਉਦਯੋਗ 65 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਚੋਂ 36 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ 138 ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ 'ਚ ਵੱਡੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਕੁਆਲਟੀ ਪੱਖੋਂ ਵਧੀਆ ਹਨ। ਲੋੜ ਹੈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੰਬੰਧੀ ਸਹੀ ਤਕਨੀਕਾਂ, ਯੋਗ ਖੁਰਾਕਾਂ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਵਰਤਣ ਸੰਬੰਧੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣ ਦੀ। ਕੀਮਿਆਈ ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਖਪਤ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਅੰਧਰਾਂ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਜਿਹੇ

ਰਾਜਾਂ 'ਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 50 ਫੀਸਦੀ ਨਾਈਟਰੋਜਨ ਘਟਾਉਣ ਸੰਬੰਧੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਮਾਹਿਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਤਪਾਦਨ ਤੇ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਘਟੇਗੀ। ਫਸਲਾਂ ਜੋ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚੋਂ ਨਾਈਟਰੋਜਨ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੇਕਰ ਨਾਈਟਰੋਜਨ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਵਾਪਿਸ ਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਉਪਜਾਊ ਸ਼ਕਤੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਵੇਗੀ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਖੇਤੀ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬਾਸਮਤੀ ਇਸ ਦੇ ਜਿਉਗਰਾਫਿਕਲ ਇੰਡੀਕੇਟਰ (ਜੀਆਈ) ਜ਼ੋਨ 'ਚ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਾਲੀ ਗਿਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਲ 2021-22 'ਚ ਭਾਰਤ ਤੋਂ 39.48 ਲੱਖ ਟਨ ਤਕਰੀਬਨ 30 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਬਾਸਮਤੀ ਖਾੜੀ ਦੇ ਮੁਲਕਾਂ, ਯੂਰਪ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬਾਸਮਤੀ ਦਾ ਤਕਰੀਬਨ 40 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਇਸ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਵਧਾ ਕੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਪਦਾਰਥ ਪੈਦਾ ਕਰ ਕੇ ਬਰਾਮਦ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਧੇ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਹੁਣ ਭਲੀਭਾਂਤੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਹੋਈ ਬਾਸਮਤੀ ਤੇ ਹੋਰ ਖੇਤੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਉੱਥੋਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪਸੰਦ ਬਣੇ ਰਹਿਣ। ਭਾਰਤ 'ਚ ਤਕਰੀਬਨ 20 ਲੱਖ ਹੈਕਟੇਅਰ ਰਕਬੇ 'ਤੇ ਬਾਸਮਤੀ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਾਂ 'ਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਜੀਆਈ. ਟੈਗ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ 6 ਲੱਖ ਹੈਕਟੇਅਰ ਰਕਬੇ 'ਤੇ ਬਾਸਮਤੀ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀ ਹੈਕਟੇਅਰ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਦੂਜੇ ਸਭ ਰਾਜਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਵਧਾਉਣਾ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬੱਚਤ ਹੋਵੇਗੀ।

ਹੁਣ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 'ਚ ਗਲੈਂਡਰਸ ਦੀ ਦਸਤਕ, ਘੋੜਿਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਰੋਕਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਅਜਨਾਲਾ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਪਿੰਡ ਤਰੀਨ ਨੂੰ ਬੀਮਾਰੀ ਦਾ ਐਪੀਸੈਂਟਰ ਭਾਵ ਕੇਂਦਰ ਐਲਾਨਿਆ

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀ ਜਾਨਲੇਵਾ ਬੀਮਾਰੀ ਗਲੈਂਡਰਸ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਸ ਬੀਮਾਰੀ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 'ਚ ਦਸਤਕ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਅਜਨਾਲਾ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਪਿੰਡ ਤਰੀਨ ਨੂੰ ਬੀਮਾਰੀ ਦਾ ਐਪੀਸੈਂਟਰ ਭਾਵ ਕੇਂਦਰ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਕਰੀਬ 5 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਸੰਕ੍ਰਮਿਤ ਖੇਤਰ ਮੰਨਿਆਂ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਗਲੈਂਡਰਸ ਦਾ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਇਹ ਚੌਥਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਉਝ ਤਾਂ 2023 ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਸ ਬੀਮਾਰੀ ਨੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਬੀ ਐੱਸ. ਐੱਫ. ਕੈਂਪ 'ਚ ਦਸਤਕ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਪਰ ਮਈ ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਲਗਾਤਾਰ 2 ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਪਸ਼ੂ-ਪਾਲਣ ਵਿਭਾਗ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਗਲੈਂਡਰਸ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਐਕਸ਼ਨ ਪਲਾਨ ਨੂੰ ਅਮਲ 'ਚ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਘੋੜਾ ਪਾਲਕਾਂ ਲਈ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਅਭਿਆਨ ਵੀ ਚਲਾਇਆ।

2023 ਦਾ ਇਹ ਚੌਥਾ ਮਾਮਲਾ 2023 ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਗਲੈਂਡਰਸ ਬੀਮਾਰੀ ਦਾ ਚੌਥਾ ਮਾਮਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਫਰਵਰੀ 'ਚ

ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਮਾਮਲੇ ਨੇ ਦਸਤਕ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 12 ਮਈ ਨੂੰ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਲਹਿਰਾ ਮੁਹੱਬਤ 'ਚ ਗਲੈਂਡਰਸ ਵਾਇਰਸ ਨੇ ਦਸਤਕ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ 16 ਦਿਨ ਬਾਅਦ 29 ਮਈ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਭਾਮੀਆਂ ਕਲਾਂ 'ਚ ਵਾਇਰਸ ਨੇ ਦਸਤਕ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਕੜੀ 'ਚ ਹੁਣ 19 ਜੂਨ ਨੂੰ ਅਜਨਾਲਾ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਪਿੰਡ ਤਰੀਨ 'ਚ ਵਾਇਰਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਬੀਮਾਰੀ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਹੋਣ 'ਤੇ ਲੱਗੇਗਾ ਵਿਰਾਮ

ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮੰਨੀਏ ਤਾਂ ਉਮੀਦ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਗਲੈਂਡਰਸ ਦਾ ਨਵਾਂ ਮਾਮਲਾ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ ਪਰ ਜੂਨ 'ਚ ਵੀ ਗਲੈਂਡਰਸ ਨੇ ਪਿੱਛਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਮੇਲੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ 'ਤੇ ਅੰਕੁਸ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਨੈਸ਼ਨਲ ਐਕਸ਼ਨ ਪਲਾਨ ਤਹਿਤ ਬੀਮਾਰੀ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ 25 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦਾਇਰੇ 'ਚ ਸਾਰੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀ ਸਕ੍ਰੀਨਿੰਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਘੋੜਾ ਪਾਲਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਣ ਸੰਕਰਮਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਲਗਾਤਾਰ ਵੱਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀ ਮੂਵਮੈਂਟ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਕੁਸ ਲਗਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਇਸ ਬੀਮਾਰੀ ਦੇ ਵਿਕਰਾਲ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਅੰਕੁਸ ਲੱਗ ਸਕੇ।

ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੈਂਪਲਾਂ ਦੀ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਜਾਂਚ

ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮੰਨੀਏ ਤਾਂ ਬੀਮਾਰੀ ਦੇ ਵਧਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਸੂਬੇ ਭਰ 'ਚ ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਸੈਂਪਲਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਵਧਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਝ ਦਾ ਗਲੈਂਡਰਸ ਲਈ ਕੰਪਲੀਮੈਂਟ ਫਿਕਸੇਸ਼ਨ ਟੈਸਟ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਰੀਜ਼ਨਲ ਲੈਬ 'ਚ ਪ੍ਰੀਖਣ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜੇਕਰ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੋਈਆਂ ਤਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸੈਂਟਰਲ ਵੈਟਰਨਰੀ ਲੈਬੋਰਟਰੀ ਨਾਲ ਵੀ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮੰਨੀਏ ਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ-ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਚ ਗਲੈਂਡਰਸ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਚ ਸਕ੍ਰੀਨਿੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। 25 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦਾਇਰੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਵੀ ਵੈਟਰਨਰੀ ਅਫਸਰ ਲਗਾਤਾਰ ਮਾਨੀਟਰਿੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ 'ਤੇ ਚੈਕਪੋਸਟ ਅਤੇ ਕੁਆਰੰਟੀਨ ਕੈਂਪ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ

ਗਲੈਂਡਰਸ ਦੇ ਵਧਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਪਸ਼ੂਪਾਲਣ ਵਿਭਾਗ ਗੁਆਂਢੀ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ 'ਤੇ ਚੈਕਪੋਸਟ ਅਤੇ ਕੁਆਰੰਟੀਨ ਕੈਂਪ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮੰਨੀਏ ਤਾਂ ਜੇਕਰ ਸਥਿਤੀਆਂ ਰੰਭੀਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ

ਰਾਜ 'ਚ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਮਾਨੀਟਰਿੰਗ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਕਿ ਇਸ ਬੀਮਾਰੀ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ 'ਤੇ ਅੰਕੁਸ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸਾਰੇ ਸੈਸ਼ਨ 'ਤੇ ਜਾਂਚ-ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਭਾਂਪਦਿਆਂ ਵੈਟਰਨਰੀ ਆਫਿਸਰਜ਼ ਨੂੰ ਸਟੇਟ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

“ਗਲੈਂਡਰਸ ਦਾ ਵਧਦਾ ਦਾਇਰਾ 'ਚ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਵਿਭਾਗ ਐਪੀਸੈਂਟਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 25 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਸੰਕ੍ਰਮਿਤ ਖੇਤਰ 'ਚ ਲਗਾਤਾਰ ਮਾਨੀਟਰਿੰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਸ਼ੂ-ਪਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਗਰੂਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੀਮਾਰੀ ਫੈਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਵਿਭਾਗ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ 'ਤੇ ਅੰਕੁਸ ਲਗਾਉਣ ਜਿਹੇ ਕਠੋਰ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੀਮਾਰੀ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਜਨ ਭਾਰੋਦਾਰੀ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਘੋੜਿਆਂ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਪਹਿਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।”

ਡਾ. ਰਾਮਪਾਲ ਮਿੱਤਲ, ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ, ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ।

ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਪੜ੍ਹੋ।

7. ਚੂਨੇ ਦੀ ਕਲੀ ਤਣੇ ਦੁਆਲੇ ਦੂਸਰੀ ਵਾਰ ਫੇਰ ਦਿਓ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਤਣਾ ਗਰਮੀ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਰਹੇਗਾ।

8. ਨਿੰਬੂ ਜਾਤੀ ਦੇ ਕੀੜਿਆਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ 200 ਮਿ. ਲੀ. ਕਰੋਕੋਡਾਇਲ / ਕੰਨਫੀਡੋਰ 17.8 ਐਸ ਐਸ (ਇਮੀਡਾਕਲੋਪਰਿਡ) ਜਾਂ 160 ਗ੍ਰਾਮ ਐਕਟਾਰਾ (ਥਾਇਆਮੈਥਾਕਸਮ) ਜਾਂ 6.25 ਲਿਟਰ ਮੈਕ ਐਚ ਐਮ ਓ ਨੂੰ 500 ਲਿਟਰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾ ਕੇ ਛਿੜਕਾਅ ਕਰੋ। ਇਹ ਘੋਲ ਇੱਕ ਏਕੜ ਦੇ ਪੂਰੇ ਤਿਆਰ ਬਾਗ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੈ।

9. ਨਿੰਬੂ ਅਤੇ ਅੰਗੂਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮਿੱਲੀਬੱਧ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਤੇ ਪੱਤਿਆਂ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਪਾਸੇ, ਨਰਮ ਸ਼ਾਖਵਾਂ, ਜ਼ਮੀਨ ਨਾਲ ਛੁੰਦੀਆਂ ਟਹਿਣੀਆਂ ਅਤੇ ਫਲਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਰਹੋ। ਬਾਗਾਂ ਨੂੰ ਸਾਫ-ਸੁਥਰਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਨਦੀਨਾਂ ਅਤੇ

ਘਾਹ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਕਰੋ। ਦਰੱਖਤ ਦੀਆਂ ਟਹਿਣੀਆਂ ਦੀ ਕਾਂਟ-ਛਾਂਟ ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰੋ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਨਾ ਲੱਗਣ। ਹਮਲੇ ਹੇਠ ਆਈਆਂ ਟਹਿਣੀਆਂ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ ਨਸ਼ਟ ਕਰੋ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਨਾ ਲੱਗਣ। ਹਮਲੇ ਹੇਠ ਆਈਆਂ ਟਹਿਣੀਆਂ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿਓ। ਬਾਗਾਂ 'ਚੋਂ ਕੀੜੀਆਂ/ਕਾਡਿਆਂ ਦੇ ਭੱਠੇ ਨਸ਼ਟ ਕਰੋ।

10. ਨਿੰਬੂ ਜਾਤੀ ਦੇ ਟਾਹਣੀਆਂ ਸੁੱਕਣ ਦੇ ਰੋਗ, ਸਕੈਬ ਅਤੇ ਕੋਰੜ ਰੋਗ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਬੋਰਡੋ ਮਿਸ਼ਰਣ ਦਾ ਛਿੜਕਾਅ 15 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਵਕਫੇ ਤੇ ਕਰੋ।

11. ਨਿੰਬੂ ਜਾਤੀ ਦੇ ਪੈਂਚੋਂ ਗਲਣ ਦੇ ਰੋਗ (ਫਾਈਟੋਥੋਰਾ ਰੋਗ) ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਬੂਟਿਆਂ ਦੀ ਛੱਤਰੀ ਹੇਠ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਤਣਿਆਂ ਉੱਪਰ 50 ਮਿਲੀਲਿਟਰ ਸੋਡੀਅਮ ਹਾਈਪੋਕਲੋਰਾਈਟ (5%) ਨੂੰ 10 ਲਿਟਰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਘੋਲ ਕੇ ਪ੍ਰਤੀ ਬੂਟਾ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਉਪਚਾਰ ਨੂੰ 2 ਸਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਿੱਟੀ ਪਰਖ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਪਾਉ। ਸੋਡੀਅਮ ਹਾਈਪੋਕਲੋਰਾਈਟ ਦੀ ਸਪਰੇਅ ਤੋਂ ਇਕ ਹਫਤਾ ਬਾਅਦ 100 ਗ੍ਰਾਮ ਟਰਾਈਕੋਡਰਮਾ ਐਸਪੈਰੋਲਮ ਦੀ ਪਾਉਡਰ ਬਾਇਓ ਫਾਰਮੂਲੇਸ਼ਨ ਨੂੰ 2.5 ਕਿਲੋ ਰੂੜੀ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਬੂਟੇ ਦੇ ਮੁੱਢ ਅਤੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਨਾਲ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

12. ਅੰਗੂਰਾਂ ਦੇ ਬੂਟਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਰੜ ਦੇ ਰੋਗ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਜੁਲਾਈ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਅਖੀਰਲੇ ਹਫਤੇ ਵਿੱਚ ਬੋਰਡੋ ਮਿਸ਼ਰਣ (2:2:250) ਦਾ ਛਿੜਕਾਅ 500 ਲਿਟਰ ਪਾਣੀ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਕਰੋ।

13. ਅਮਰੂਦਾਂ ਵਿੱਚ ਫਲ ਦੀ ਮੱਖੀ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਜੁਲਾਈ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫਤੇ ਪੀ ਏ ਯੂ ਫਰੂਟ ਫਲਾਈ ਟਰੈਪ (16 ਟਰੈਪ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ) ਲਗਾਉ

ਜੁਲਾਈ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਖੇਤੀ ਰੁਝੇਵੇਂ

ਸੰਯੋਜਕ : ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਕਰਤਾ : ਪ੍ਰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਛੁਨੇਜਾ, ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੂਰੀ, ਅਰਜ ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਅਮਿਤ ਕੋਲ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਨਵਨੀਤ ਕੌਰ, ਸਿਮਰਤ ਸਿੰਘ, ਹੁਮਾ ਦੇਵੀ, ਤੇਜਵੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵਾਨੀ ਸ਼ਰਮਾ

ਅਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ ਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਲਾਓ। ਬਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਫਲ ਦੀ ਮੱਖੀ ਗੁਸਤ ਫਲਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਦਬਾਉਂਦੇ ਰਹੋ। ਬਰਸਾਤ ਰੁੱਤ ਦੇ ਅਮਰੂਦਾਂ ਨੂੰ ਫਲ ਦੀ ਮੱਖੀ ਦੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਪੂਰੇ ਵੱਡੇ ਪਰ ਸਖਤ ਹਰੇ ਫਲਾਂ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦੇ ਨਾਨ-ਵੁਵਨ ਲਿਫਾਫਿਆਂ ਨਾਲ ਢਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਵਣ ਖੇਤੀ

ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਦਰੱਖਤ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਫੈਦਾ, ਕਿੱਕਰ, ਸੂਬਾਬੁਲ, ਟਾਹਲੀ, ਡੇਕ, ਨਿੰਮ, ਸਾਗਵਾਨ ਆਦਿ ਦੇ ਬੂਟੇ ਬਰਸਾਤੀ ਮੌਸਮ (ਜੁਲਾਈ-ਅਗਸਤ) ਵਿੱਚ ਲਗਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਬੂਟੇ ਦੇ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਟੋਟੇ ਦਾ ਆਕਾਰ 50x50x50 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗੋਹੇ ਦੀ ਗਲੀ ਸੜੀ ਖਾਦ ਅਤੇ ਉੱਪਰਲੀ ਮਿੱਟੀ ਮਿਲਾ ਕੇ ਭਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਲਿਫਾਫਾ ਉਤਾਰ ਕੇ ਬੂਟੇ ਟੋਏ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਲਗਾਉ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਲਿਫਾਫਾ ਉਤਾਰਨ ਵੇਲੇ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਗਾਚੀ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਬੂਟਾ ਲਗਾ ਕੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਪਾਣੀ ਲਗਾ ਦਿਓ। ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਪਾਣੀ ਹਫਤੇ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਾਰ ਲਗਾਉ।

ਪਾਪੂਲਰ

ਜੇਕਰ ਚੰਗੀ ਬਰਸਾਤ ਨਾ ਹੋਵੇ ਪਾਪੂਲਰ ਨੂੰ ਹਫਤੇ ਦੇ ਵਕਫੇ ਨਾਲ ਸਿੰਚਾਈ ਦਿੰਦੇ ਰਹੋ। ਪਾਪੂਲਰ ਦੀ ਨਰਸਰੀ ਵਿੱਚੋਂ ਭੱਥੂ ਕੱਤਾ ਅਤੇ ਪੱਤਾ ਲਪੇਟ ਸੁੰਝੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਪੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬੂਟਿਆਂ ਦੇ ਚੰਗੇ ਵਾਧੇ ਲਈ ਦਰਮਿਆਨੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਯੂਰੀਆ (1,2,3,4,5 ਅਤੇ 6 ਸਾਲ ਉਮਰ ਦੀਆਂ ਪਲਾਟੋਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 55,85,115,145,175 ਅਤੇ 205 ਗ੍ਰਾਮ ਪ੍ਰਤੀ ਬੂਟਾ) ਜੁਲਾਈ ਵਿੱਚ ਪਾਓ।

ਕਲੋਨਲ ਸਫੈਦੇ ਲਈ ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਲੋੜ : ਬੂਟੇ ਲਾਉਣ ਸਮੇਂ 50 ਗ੍ਰਾਮ ਐਸ ਐਸ ਪੀ ਹਰ ਬੂਟੇ ਨੂੰ ਪਾਓ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੇ, ਦੂਜੇ, ਤੀਜੇ ਚੌਥੇ, ਪੰਜਵੇਂ ਅਤੇ ਛੇਵੇਂ ਸਾਲ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 65-125-35, 130-250-65, 195-375-100, 260-500-135, 325-625-165 ਅਤੇ 390-750-200 ਗ੍ਰਾਮ/ਬੂਟਾ-ਐਸ ਐਸ ਪੀ ਓ ਪੀ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪੋਟਾਸ਼ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪਾਓ ਜਿੱਥੇ ਪੋਟਾਸ਼ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਘੱਟ ਹੈ (55 ਕਿਲੋ/ਏਕੜ ਤੋਂ ਘੱਟ)। ਹਰ ਸਾਲ ਸਾਰੀ ਫਾਸਫੋਰਸ, ਪੋਟਾਸ਼ ਅਤੇ ਇਕ ਤਿਹਾਈ ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ ਐਪਲ, ਇਕ ਤਿਹਾਈ ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ ਜੁਲਾਈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਇੱਕ ਇਕ ਤਿਹਾਈ ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ ਅਕਤੂਬਰ ਵਿੱਚ ਪਾਓ।

ਸਜਾਵਟੀ ਬੂਟੇ

ਬਰਸਾਤਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਜਾਵਟੀ ਰੁੱਖ, ਝਾੜੀਆਂ ਅਤੇ ਵੇਲਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਅਨੁਸਾਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਟੋਏਆਂ ਵਿੱਚ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਝਾੜੀਆਂ ਅਤੇ ਵੇਲਾਂ ਦਾ ਵਾਧਾ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਟੁਸਿਆਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਕਲਮਾਂ ਨੂੰ ਰੋੜ ਵਿੱਚ ਲਗਾ ਕੇ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਗਮਲਿਆਂ ਦੇ ਬੂਟੇ

ਗਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ

ਲੱਗੇ ਪੁਰਾਣੇ ਬੂਟਿਆਂ ਨੂੰ ਕੱਢ ਕੇ ਗਮਲੇ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓ ਖਾਦ (ਗਲੀ ਸੜੀ ਰੂੜੀ) ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਮਿਸ਼ਰਣ ਨਾਲ ਭਰ ਕੇ ਨਵੇਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਬੂਟਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਲਗਾਓ। ਹਲਕੀ ਬਰਸਾਤ ਵਿੱਚ ਪੱਤੋਦਾਰ ਗਮਲਿਆਂ ਦੇ ਬੂਟਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਹੜੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਦਿਓ ਜਿਸ ਨਾਲ ਬੂਟਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਖਾਰ ਪਵੇਗਾ। ਪੁਰਾਣੇ ਗਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬੂਟਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਾ ਦਿਓ।

ਲਾਅਨ

ਜੂਨ ਮਹੀਨੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਗ੍ਹਾ ਉੱਪਰ ਵਿੱਚ ਘਾਹ ਲਾ ਦਿਓ। ਘਾਹ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਦੇ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਗੁੱਛੇ 10-15 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ ਉੱਪਰ ਲਗਾਉਣ ਉੱਪਰੰਤ ਪਾਣੀ ਦਿਓ ਤਾਂ ਜੋ ਜੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਪਕੜ ਬਣੀ ਰਹੇ। ਘਾਹ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਮੌਸਮ ਨੂੰ ਵਾਚਦੇ ਹੋਏ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਲਗਾਓ। ਪੁਰਾਣੇ ਲਾਅਨ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉੱਪਰੋਂ ਹਲਕਾ ਛਿੱਲ ਮਿੱਟੀ ਅਤੇ ਪੱਤਿਆਂ ਦੀ ਖਾਦ ਨਾਲ ਢੱਕੋ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਲਗਾਓ। ਪਾਣੀ ਲੱਗੇ ਘਾਹ ਉੱਪਰ ਚੱਲਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰੋ।

ਗੁਲਦਾਉਦੀ : ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਰੋੜੇ ਵਿੱਚ ਲਾਈਆਂ ਕਲਮਾਂ ਵਿੱਚ ਜੜ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹੋਣ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਆਰੀਆਂ ਜਾਂ ਗਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਗਾਓ। ਗਮਲਿਆਂ ਲਈ ਮਿੱਟੀ ਅਤੇ ਰੂੜੀ ਦੀ ਖਾਦ ਦਾ ਮਿਸ਼ਰਣ (2:1) ਅਨੁਪਾਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਗਮਲੇ ਭਰੋ। ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਗੁਲਦਾਉਦੀ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਕਲਮਾਂ ਵੀ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਗੋਦਾ : ਗੋਦੇ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਗੋਦਾ ਨੰ-1 ਕਿਸਮ ਦੀ ਪੌਦ ਬਰਸਾਤੀ ਫੁੱਲ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜੁਲਾਈ ਮਹੀਨੇ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ

ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਚਾਰਾ ਜਲਦੀ ਸਵੇਰੇ ਜਾਂ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਮੁਰਝਾਇਆ ਹੋਇਆ ਜਾਂ ਉੱਲੀ ਲਗਾ ਚਾਰਾ ਨਾ ਪਾਓ। ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੈੱਡ ਅੰਦਰ ਰੱਖੋ ਅਤੇ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਵਾਰੀ ਨਹਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਪੀਣ ਲਈ ਠੰਡਾ ਪਾਣੀ ਦਿਓ। ਪਸ਼ੂ ਖੁਰਾਕ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਦੀ ਮਾਤਰਾ 2-4% ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿਓ। ਖੁਰਾਕ ਵਿੱਚ ਖਲਾਂ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵਧਾ ਦਿਓ। ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਮੱਛਰ, ਮੱਖੀਆਂ ਅਤੇ ਚਿੱਚੜਾਂ ਦੀ ਤਦਾਦ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਪਸ਼ੂ ਦਾ ਖੂਨ ਚੂਸਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬੀਮਾਰੀ ਫੈਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸੋ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਬਿਉਟੋਕਸ ਜਾਂ ਅਮੀਟਰਾਜ਼ 2-3 ਮਿਲੀਲਿਟਰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਘੋਲ ਕੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਉੱਪਰ ਉਪਯੋਗ ਕਰੋ ਅਤੇ ਸ਼ੈੱਡ ਵਿੱਚ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਛਿੜਕਾਅ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਸ ਕਿਰਿਆ ਨੂੰ 10-15 ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਦੁਬਾਰਾ ਕਰੋ। ਪੱਠੇ, ਖੁਰਾਕ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਉੱਪਰ ਸਪਰੇਅ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਸ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਪਸ਼ੂ ਨੂੰ ਗਰਮੀ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪਸ਼ੂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਉੱਪਰ ਠੰਡਾ ਪਾਣੀ ਪਾਓ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਗੁਲੂਕੋਜ਼ ਲਗਾਵਾਓ। ਜੇ ਪਸ਼ੂ ਦੀਆਂ ਨਾਸਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਖੂਨ ਆਵੇ ਤਾਂ ਪਸ਼ੂ ਦੇ ਸਿਰ ਅਤੇ ਚਿਹਰੇ ਉੱਪਰ ਠੰਡਾ ਪਾਣੀ ਪਾਓ ਅਤੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਉੱਪਰ ਉਠਾ ਕੇ ਰੱਖੋ। ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ

ਡਾਕਟਰ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ। ਜੇ ਗਲ-ਘੋਟੂ, ਧਵੜੀ ਰੋਗ ਅਤੇ ਮੂੰਹ-ਖੁਰ ਦੇ ਟੀਕੇ ਨਹੀਂ ਲਗਾਵਾਏ ਤਾਂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਟੀਕੇ ਜਲਦੀ ਲਗਵਾਓ। ਇਸ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਸੱਪਾਂ ਦੇ ਕੱਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਵਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਪਸ਼ੂ ਦਾ ਅਚਾਨਕ ਡਿੱਗ ਪੈਣਾ, ਤੌਲਵਾਂ ਨੀਵਾਂ ਹੋਣਾ, ਹਵਾਨੇ ਉੱਪਰ ਸੋਜ ਹੋਣਾ, ਸਾਹ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਆਉਣਾ, ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਨ ਦਾ ਵਧਣਾ, ਝੱਗ ਆਉਣਾ ਜਾਂ ਕੁੜੱਲ ਪੈਣਾ ਆਦਿ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਹੋਣ ਤਾਂ ਪਸ਼ੂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖੋ ਕਿ ਕਿਤੇ ਸੱਪ ਦੇ ਕੱਣ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਜਲਦੀ ਡਾਕਟਰ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ। ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਕਾਲਾ ਜਾਂ ਉੱਲੀ ਲੱਗਿਆ ਦਾਣਾ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਦਾਦ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸ਼ੈੱਡ ਨੂੰ ਸੁੱਕਾ ਰੱਖੋ।

ਮੁਰਗੀ ਪਾਲਣ

ਪਾਣੀ ਦੀ ਵੱਧਦੀ ਹੋਈ ਮੰਗ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਪਾਣੀ ਵਾਲੇ ਬਰਤਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੁੱਗਣੀ ਕਰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਾਰ ਬਦਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਮੁਰਗੀਆਂ ਨੂੰ ਠੰਡਾ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਲਈ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਸ਼ੈੱਡ ਵਿੱਚ ਫੁਹਾਰੇ ਲਗਾਓ ਅਤੇ ਕੂਲਰ ਲਗਾਓ। ਸ਼ੈੱਡ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਰੁੱਖ ਲਗਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰਿਆਵਲ ਗਰਮੀ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਸ਼ੈੱਡ ਦੀ ਛੱਤ ਨੂੰ ਚਿੱਟੀ ਕਲੀ ਕਰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ

ਗਰਮੀ ਦਾ ਅਸਰ ਘੱਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਖੁਰਾਕ ਵਿੱਚ ਚਿਕਨਾਈ, ਧਾਤਾਂ, ਇਲੈਕਟਰੋਲਾਈਟ ਅਤੇ ਵਿਟਾਮਿਨ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵਧਾ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਤਾਂ ਜੋ ਮੁਰਗੀਆਂ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਤੱਤ ਮਿਲ ਸਕਣ। ਅੰਡੇ ਘਟਣ ਜਾਂ ਮੁਰਗੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਵਿੱਚ ਮਾਤਾ ਦਿਖੇ ਤਾਂ ਮਾਹਰ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲਓ। 6-8 ਹਫਤੇ ਦੀ ਉਮਰ ਤੇ ਪੱਠਾਂ ਨੂੰ ਰਾਈ ਖੇਤ ਦੇ ਆਰ-2 ਬੀ ਟੀਕੇ ਲਗਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਦਵਾਈ ਪਾਣੀ ਜਾਂ ਲੌਸੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪਿਲਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਟੀਕੇ ਲੱਗੀਆਂ ਮੁਰਗੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਟਾਮਿਨ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਦੇਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਟੀਕਿਆਂ ਤੇ ਮਾੜੇ ਅਸਰ ਨੂੰ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਵੱਧ ਰਹੀਆਂ ਪੱਠਾਂ (6-16 ਹਫਤੇ) ਨੂੰ ਦਿਨ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਹੀ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਪਰ ਅੰਡੇ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਮੁਰਗੀਆਂ ਨੂੰ ਤੜਕੇ ਸਵੇਰੇ ਅਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਬਲਬਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੇ ਕੇ 16 ਪੈਂਟਿ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪੂਰੀ ਕਰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਛੱਤ ਉੱਪਰ ਸਰਕੰਡੇ ਦੀ 2 ਇੰਚ ਮੋਟੀ ਤਹਿ ਵਿਛਾਉ ਤਾਂ ਜੋ ਸ਼ੈੱਡ ਅੰਦਰਲੇ ਤਾਪਮਾਨ ਨੂੰ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਸੁੱਕ ਵਿਧੀ ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ ਮੁਰਗੀਆਂ ਨੂੰ ਠੰਢੇ ਸਮੇਂ ਭਾਵ ਸਵੇਰੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਪਾਓ ਅਤੇ ਫੀਡ ਵਿੱਚ ਤੇਲ ਦੀ ਮਾਤਰਾ 1-2% ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿਓ ਤਾਂ ਜੋ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉਰਜਾ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਛੱਤ ਉੱਪਰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਟੰਕੀ ਪੂਰੀ ਨਾ ਭਰੋ। ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ 250 ਮਿਲੀ ਲਿਟਰ ਸਿਰਕਾ 100 ਲਿਟਰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ

ਪਾਓ ਤਾਂ ਜੋ ਬਿਮਾਰੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੀਟਾਣੂਆਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ 10 ਗ੍ਰਾਮ ਨਸ਼ਾਦਰ 100 ਲਿਟਰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਪਾਓ ਤਾਂ ਜੋ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਠੰਡਕ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਸ਼ਹਿਦ ਦੀਆਂ ਮੱਖੀਆਂ

ਪਾਲਣਾ

ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਕਟੁੰਬਾਂ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਦੇਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਹੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬਾਹਰ ਫੁੱਲ-ਫੁਲਾਕੇ ਦੀ ਘਾਟ ਅਤੇ ਕਟੁੰਬ ਵਿੱਚ ਨੈਕਟਰ/ਸ਼ਹਿਦ ਖੁਰਾਕ ਦੀ ਖੁੱਭੂ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਖੰਡ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਖੰਡ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਪਾਣੀ ਦੇ ਘੋਲ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਸ਼ਾਮ ਵੇਲੇ ਸਾਰੇ ਕਟੁੰਬਾਂ ਨੂੰ ਡਵੀਜ਼ਨ-ਬੋਰਡ ਫੀਡਰ ਵਿੱਚ ਪਾ ਕੇ ਦਿਓ। ਪਰਾਗ ਦੀ ਘਾਟ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਕਟੁੰਬਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਦ ਮੱਖੀਆਂ ਦੇ ਕਟੁੰਬਾਂ ਤੋਂ ਪੀਏਯੂ ਪੋਲਣ ਟਰੈਪ ਦੁਆਰਾ ਇਕੱਠਾ ਅਤੇ ਸਟੋਰ ਕੀਤਾ ਪਰਾਗ ਦਿਓ ਜਾਂ ਪੀਏਯੂ ਪਰਾਗ ਬਦਲ (ਪੋਲਨ ਸਰਜਟੀਚਿਊਟ/ਸਪਲੀਮੈਂਟ) ਦਿਓ। ਰੋਬਿੰਗ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਸਬੰਧੀ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰੋ। ਕਟੁੰਬਾਂ ਨੂੰ ਮੋਮੀ ਕੀੜਿਆਂ, ਕੀੜੀਆਂ, ਦੰਦਈਏ ਅਤੇ ਹਰੀ ਚਿੜੀਆਂ ਦੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਚਾਓ। ਸਟੋਰ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਵਾਧੂ ਛੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਮੋਮੀ ਕੀੜੇ ਦੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਚਾਓ।

ਕਮਜ਼ੋਰ ਰਾਈ-ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਲੇਇੰਗ ਵਰਕਰ ਕਟੁੰਬਾਂ ਨੂੰ ਦਰਮਿਆਨੀ ਬਲਤਾ ਦੇ ਗਲੀ ਵਾਲੇ ਕਟੁੰਬਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਓ। ਕਟੁੰਬਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚੇ ਸਟੈਂਡਾਂ ਉੱਤੇ ਜਿਸਦਾ ਮੂਹਰਲੇ ਪਾਸੇ ਝੁਕਾ ਕੇ ਰੱਖੋ ਤਾਂ ਕਿ ਮੀਂਹ ਦਾ ਪਾਣੀ ਕਟੁੰਬਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੜ ਕੇ ਖੜੇ ਨਾ ਸਕੇ। ਕਟੁੰਬਾਂ ਨੂੰ ਬਰਸਾਤੀ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਨਾਲਿਆਂ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਨਾ ਰੱਖੋ। ਸ਼ਹਿਦ ਮੱਖੀ ਹਾਈਵ (ਬਕਸਾ) ਦੇ ਉੱਪਰਲੇ ਢੱਕਣ (ਟੋਪ ਕਵਰ), ਜੋ ਕਿ ਜਿਸਤੀ ਚੱਦਰ ਨਾਲ ਉੱਪਰੋਂ ਢੱਕਿਆ ਹੋਵੇ, ਵੀ ਵਰਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰੋ। ਕਟੁੰਬਾਂ ਨੂੰ ਨੀਵੀਂ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਉੱਚੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਲਿਜਾ ਕੇ ਰੱਖੋ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਬਰਸਾਤ ਦੇ ਮੌਸਮ ਕਾਰਨ ਵਧਦੀ ਹੋਈ ਬਨਸਪਤੀ / ਨਦੀਨਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਸਾਫ ਕਰਦੇ ਰਹੋ ਤਾਂ ਕਿ ਕਟੁੰਬ ਹਵਾਦਾਰ ਅਤੇ ਸਿੱਲ੍ਹ-ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਮੱਖੀਆਂ ਦੀ ਕਾਰਜ ਉਤਾਰੀ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇ। ਅੰਦਰਲੇ ਢੱਕਣ ਦੀ ਜਾਲੀ ਦੇ ਮੁਸਾਮ ਪ੍ਰੋਪੈਲਿਸ ਨਾਲ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ, ਸਗੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਫ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਖੁੰਬਾਂ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ

ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਦੌਰਾਨ, ਸਾਫ ਸੁਥਰੀ ਤੂੜੀ ਅਤੇ ਰੂੜੀ ਦੀ ਖਾਦ (ਗਲੀ ਹੋਈ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਰੱਖੋ। ਤਾਂ ਜੋ ਬਟਨ ਅਤੇ ਢੀਂਗਰੀ ਖੁੰਬ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸੀਜ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ (ਅਕਤੂਬਰ-ਮਾਰਚ)। ਪਰਾਲੀ ਖੁੰਬ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਪਰਾਲੀ ਦੇ ਪੂਲੇ (1.5 ਕਿਲੋ ਦੇ) ਬਣਾ ਕੇ, ਗਿੱਲ੍ਹਾ ਕਰੋ, ਬੈਂਡ ਬਣਾਓ। ਫੇਰ ਉਸ ਵਿੱਚ ਬੀਜ ਪਾਓ। ਖੁੰਬਾਂ ਦੀ ਤੁੜਾਈ ਦੌਰਾਨ, ਬੈਂਡਾਂ ਉੱਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵਾਰ ਫੁਹਾਰੇ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਲਾਓ। ਫਸਲ ਦੀ ਤੁੜਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਰਾਣੇ ਬੈਂਡਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਅਗਲੀ ਫਸਲ ਲਈ ਨਵੇਂ ਬੈਂਡ ਬਣਾਓ। ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਦੌਰਾਨ ਰੋਸ਼ਾ ਫੈਲੇ ਹੋਏ ਮਿਲਕੀ ਖੁੰਬ ਦੇ ਬੈਗਾਂ ਉੱਤੇ 1-1.5'' ਮੋਟੀ ਕੇਸਿੰਗ ਮਿੱਟੀ (ਰੂੜੀ ਖਾਦ : ਰੋੜਲੀ ਮਿਟੀ 4:1) ਦੀ ਪਰਤ ਵਿਛਾ ਦਿਓ ਅਤੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ 80-85% ਨਮੀ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖੋ। ਕੇਸਿੰਗ ਦੇ 15-17 ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਮਿਲਕੀ ਖੁੰਬ ਦੇ ਕਿਣਕੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਬਰਸਾਤ ਰੁੱਤ ਵਿੱਚ ਕੱਦੂ ਜਾਤੀ ਦੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ

ਕੱਦੂ ਜਾਤੀ ਦੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰੋਟੀਨ, ਕਾਰਬੋਹਾਈਡਰੇਟ, ਵਿਟਾਮਿਨ ਅਤੇ ਖਣਿਜਾਂ ਦਾ ਅਮੀਰ ਸਰੋਤ ਹਨ। ਕੱਦੂ ਜਾਤੀ ਦੇ ਫਲਾਂ ਨੂੰ ਮਠਿਆਈ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਸਲਾਦ ਵਿੱਚ, ਅਚਾਰ, ਜੈਮ ਜਾਂ ਕੈਂਡੀ ਵਿੱਚ ਪਕਾਇਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਸੈਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਰੇਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਟਾਮਿਨ ਬਹੁਤ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਰੇਲੇ ਸ਼ੂਗਰ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ ਵਾਸਤੇ ਅਤੇ ਖੂਨ ਦੇ ਦੌਰੇ

ਅਜੈ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮਾਹਲਾ, ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਵਿਗਿਆਨ ਕੇਂਦਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਮੋ. 89682-78900)

ਨਦੀਨ ਅਣਚਾਹੇ ਪੌਦੇ ਹਨ ਜੋ ਮੁੱਖ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਬਰਸਾਤ ਦੇ ਮੌਸਮ ਦੌਰਾਨ ਖੀਰੇ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੱਦੂ ਜਾਤੀ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਵਿੱਚ ਨਦੀਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਲਈ, ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਨਦੀਨਾਂ ਅਤੇ ਕੱਦੂ

ਰੋਕਥਾਮ : ਓ) ਸਰਦੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਚੜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਕਨੀਕ ਕੱਦੂ ਜਾਤੀ ਦੀਆਂ ਵੇਲਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਨਾਲ ਬਰਸਾਤੀ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਨਦੀਨ ਦੀ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿਓ। ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕੁਆਲਿਟੀ ਵੀ ਵਧੀਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੰਡੀ ਵਿੱਚ

2. ਘੀਆ-ਕੱਦੂ : ਦਰਮਿਆਨੇ ਆਕਾਰ ਦੇ ਨਰਮ ਅਤੇ ਚਮਕਦਾਰ ਫਲ ਤੁੜਾਈ ਯੋਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਭਰ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਤੁੜਾਈ ਹਰ 3-4 ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।
3. ਕਰੇਲੇ ਦੇ 1-2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨੂੰ 5 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਨਮਕ ਵਾਲੇ

ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹਨ। ਹਲਵਾ ਕੱਦੂ ਦੇ ਬੀਜ ਮਗਜ਼ ਅਤੇ ਸਨੈਕਸ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵਰਤ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਬੀਜ ਵਿੱਚ ਓਮੀਗਾ-6, ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਅਤੇ ਤੇਲ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਖੁਰਾਕ ਦਾ ਵਧੀਆ ਸੋਮਾ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਕਿਸਾਨ ਵੀਰ ਹੋਣ ਲਿਖੇ ਨੁਕਤਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਤਾਂ ਬਰਸਾਤ ਰੁੱਤ ਵਿੱਚ ਕੱਦੂ ਜਾਤੀ ਦੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਸਫਲ ਕਾਸ਼ਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਜਾਤੀ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਵਿੱਚ ਗੋਡੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
2. ਪੀਲੇ ਧੱਬਿਆਂ ਦਾ ਰੋਗ : ਇਹ ਬਰਸਾਤ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਕੱਦੂ ਜਾਤੀ ਦੀ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬਿਮਾਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਹਮਲੇ ਕਾਰਨ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੱਤੇ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਪਾਸੇ ਪਾਣੀ ਭਿੰਨੇ ਧੱਬੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪੱਤੇ ਦੇ ਉੱਪਰੋਂ ਦੇਖਣ ਤੇ ਇਹ ਧੱਬੇ ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਪੱਤੇ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਸਲੇਟੀ ਰੰਗ

ਸਬਜ਼ੀ ਦਾ ਨਾਮ	ਉੱਨਤ ਕਿਸਮਾਂ/ਹਾਈਬ੍ਰਿਡ	ਝਾੜ ਕੁਇੰਟਲ/ਏਕੜ	ਪੱਟੜੀਆਂ ਦਾ ਵਾਸਲਾ (ਮੀਟਰ)	ਬੂਟਿਆਂ ਦਾ ਵਾਸਲਾ (ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ)	ਬੀਜ ਦੀ ਮਾਤਰਾ (ਕਿਲੋ/ਏਕੜ)	ਤੁੜਾਈ/ਪੁਟਾਈ ਦਾ ਸਮਾਂ (ਦਿਨ)
ਹਲਵਾ ਕੱਦੂ	ਪੰਜਾਬ ਨਵਾਬ ਪੀ.ਏ.ਯੂ. ਮਗਜ਼ ਕੱਦੂ	137	2.0-2.5 1.5	60 45	1.0	65-90
ਘੀਆ-ਕੱਦੂ	ਪੰਜਾਬ ਬਹਾਰ, ਪੰਜਾਬ ਬਰਕਤ ਪੰਜਾਬ ਲੌਗ, ਪੰਜਾਬ ਕੋਮਲ	180-226	2.0-2.5	45-60	2.0	60
ਕਰੇਲਾ	ਪੰਜਾਬ ਕਰੇਲਾ-15, ਪੰਜਾਬ ਝਾੜ ਕਰੇਲਾ-1, ਪੰਜਾਬ ਕਰੇਲੀ-1, ਪੰਜਾਬ-14	35-70	1.5	45	2.0	60
ਕਾਲੀ ਤੌਰੀ	ਪੰਜਾਬ ਨਿਖਾਰ,	82	3	75-90	2.0	60
ਪੇਠਾ	ਪੀ ਏ ਜੀ-3	120	3	75-90	2.0	120
ਟੀਡਾ	ਪੰਜਾਬ ਟੀਡਾ-1, ਟੀਡਾ 48	27-72	1.5	45	1.2	60
ਵੰਗਾ	ਪੰਜਾਬ ਵੰਗਾ ਨੰ.-1 ਪੰਜਾਬ ਤਰਵੰਗਾ-1	45-78	2.5	60	1.0	90

3. ਫਲਾਂ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਦੀ ਰੇਟ ਵੀ ਵਧੀਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।
ਸਮੱਸਿਆ : ਬਰਸਾਤ ਦੇ ਮੌਸਮ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਖੜਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕੱਦੂ ਜਾਤੀ ਦੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਤੇ

ਉੱਬਲਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਦੋ ਮਿੰਟ ਲਈ ਬਲੀਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਕੈਨੀਕਲ ਟਰੇਅ ਡਰਾਈਅਰ ਵਿੱਚ ਸੁਕਾਓ। ਫਿਰ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨੂੰ 65 ਸੈਂਟੀਗ੍ਰੇਡ ਤਾਪਮਾਨ ਤੇ 2 ਘੰਟੇ, 55 ਸੈਂਟੀਗ੍ਰੇਡ ਤਾਪਮਾਨ ਤੇ 7 ਘੰਟੇ ਅਤੇ 40 ਸੈਂਟੀਗ੍ਰੇਡ ਤਾਪਮਾਨ ਤੇ 3 ਘੰਟੇ ਲਈ ਸੁਕਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਤਿਆਰ ਪ੍ਰੋਡਕਟ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਸਿੰਚਾਈ : ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕਿਸਮ ਅਤੇ ਮੌਸਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੰਚਾਈ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਪਾਣੀ ਬਿਜਾਈ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਲਾਓ।

ਕੱਦੂ ਜਾਤੀ ਦੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਲਈ ਬਰਸਾਤ ਦੇ ਮੌਸਮ ਦੌਰਾਨ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਉਪਾਅ

ਦਾ ਮਾਦਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਧੱਬੇ ਵਿਚਕਾਰੋਂ ਭੂਰੇ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪੱਤਾ ਉੱਪਰ ਵੱਲ ਮੁੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵੇਲਾਂ ਝੁਲਸੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ।

ਬਹੁਤ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਫਲਾਂ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਘੱਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਰੇਟ ਵੀ ਘੱਟ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਕੱਦੂ ਜਾਤੀ ਦੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਟਰੇਲਿੰਗ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਾਸਾ ਦੇ ਡੱਡਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉੱਤੇ

4. ਟੀਡੀ ਦੀਆਂ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਫਲ ਲਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਫਲ ਮੰਡੀਕਰਨ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਤੌੜ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਵੇਲਾਂ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਰਹੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਮੰਡੀਕਰਨ ਯੋਗ ਫਲ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਫਲ ਜਦੋਂ ਨਰਮ ਅਤੇ ਵਾਲੇ ਵਾਲੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਤੌੜ ਲੈਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਬਰਸਾਤ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਕੱਦੂ ਜਾਤੀ ਦੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਦੌਰਾਨ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ :

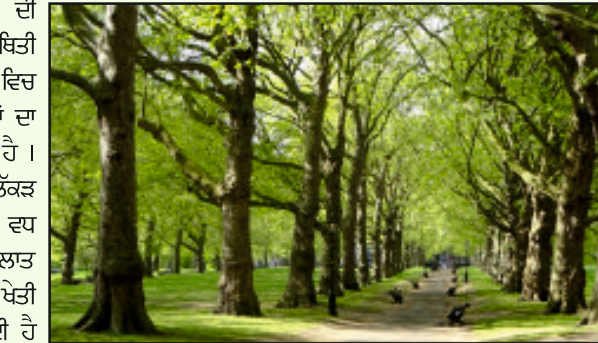
1. ਨਦੀਨਾਂ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ :

ਫਸਲੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਲਈ ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਬਦਲ ਹੈ 'ਵਣ-ਖੇਤੀ'

ਜੰਗਲਾਤ ਨੂੰ 33% ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਖੇਤੀ ਜੰਗਲਾਤ ਹੀ ਇਕੋ ਇਕ ਬਦਲ ਹੈ

ਲੱਕੜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰੁੱਖ-ਆਧਾਰਤ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਰਫ ਇਕ ਵਿਵਹਾਰਕ ਬਦਲ ਵਣ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਲੱਕੜ ਅਤੇ ਭੋਜਨ ਦੋਵਾਂ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਸਮਾਨ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਕਰ ਕੇ, ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਵਾਪਸ ਲਿਆਉਣਾ ਅਤੇ ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਟਿਕਾਉ ਉਤਪਾਦਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਭੋਜਨ, ਬਾਲਣ, ਰੋਸ਼ੇ, ਚਾਰਾ, ਫਲ ਅਤੇ ਲੱਕੜ ਵਰਗੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਹੀ ਮੰਗ ਇਸ ਲਈ ਢੁੱਕਵੇਂ ਖੇਤੀ ਜੰਗਲਾਤ ਮਾਡਲਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰ ਕੇ ਮੌਜੂਦਾ ਖੇਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਦੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦਰੱਖਤਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਹਨ। ਕੰਢੀ ਖੇਤਰ ਰੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਝਾੜੀਆਂ ਦੀ ਭਰਪੂਰਤਾ ਵਾਲਾ ਖੇਤਰ ਹੈ। ਇਹ ਰੁੱਖ ਬਾਲਣ, ਚਾਰਾ ਅਤੇ ਲੱਕੜ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਵਿੱਚ

ਸਾਰੀਆਂ ਹਾੜੀ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਹਾੜੀ ਅਤੇ ਸਾਉਣੀ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਪਾਪਲਰ ਵਿੱਚ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

- ★ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗੰਨਾ ਉਤਪਾਦਕ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ, ਕਿਸਾਨ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਪਲਰ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਗੰਨਾ ਉਗਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।
- ★ ਪਹਿਲੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਹਲਦੀ ਦੀ ਅੰਤਰ-ਖੇਤੀ ਵੀ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ।
- ★ ਮੈਂਬਾ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਪਲਾਂਟ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਮੈਂਬਾ ਨੂੰ ਪਾਪਲਰ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ 2-3 ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਕਾਸ਼ਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
- ★ ਪਾਪਲਰ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ 3-4 ਸਾਲਾਂ ਲਈ, ਸਾਉਣੀ ਰੁੱਤ ਦੇ ਹਰੇ ਚਰੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਵਾਰ, ਰਵਾਂਹ ਅਤੇ ਬਾਜਰਾ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।
- ★ ਪਾਪਲਰ ਸਰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਤਝੜ ਵਾਲਾ ਰੁੱਖ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਲਗਭਗ ਸਾਰੀਆਂ ਹਾੜੀ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਣਕ, ਸਰ੍ਹੋਂ, ਆਲੂ, ਜਵੀ, ਬਰਸੀਮ ਆਦਿ ਦੀ

ਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।
★ ਕਣਕ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਾਭਕਾਰੀ ਫਸਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਹੈ, ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਬੀਜਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪਾਪਲਰ ਦੀ ਕਟਾਈ ਤਕ ਸਫਲਤਾ ਪੂਰਵਕ ਉਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।
★ ਕਣਕ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਪੀ ਬੀ ਡਬਲਯੂ 725, ਪੀ ਬੀ ਡਬਲਯੂ 677 ਅਤੇ ਡਬਲ ਐਚ 1105 ਪਾਪਲਰ ਵਿੱਚ ਵਧੀਆ ਝਾੜ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। 6 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਪਾਪਲਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਣਕ ਦੀ 60 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਪਜ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਾਪਲਰ ਹੇਠ ਕਣਕ ਦਾ ਵਧੀਆ ਝਾੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਨਵੰਬਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਦਰਵਾੜੇ ਵਿੱਚ ਕਣਕ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਕਰੋ।
★ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ-ਫਸਲ ਵਾਲੀ ਕਣਕ ਨੂੰ 25 ਫੀਸਦੀ ਵੱਧ ਬੀਜ ਦਰ ਅਤੇ ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ ਵਾਲੀ ਖਾਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕਣਕ ਦੀ ਵੱਧ ਪੈਦਾਵਾਰ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।
ਵਰੁਣ ਅੱਤਰੀ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਅਤੇ ਬੀ. ਐਸ. ਭੋਪਾਲੇ

ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੰਗਲਾਤ ਨੂੰ 33% ਤੱਕ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਟੀਚੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਖੇਤੀ ਜੰਗਲਾਤ ਹੀ ਇਕੋ ਇਕ ਬਦਲ ਹੈ।
ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਜੰਗਲਾਤ ਵਿੱਚ ਸੰਭਾਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਪਲਰ, ਡੇਕ, ਨਿੰਮ, ਸਫੈਦਾ, ਟਾਹਲੀ, ਬਰਮਾ, ਡੇਰ, ਤੁਣ, ਗਮਰ, ਵਿਲੇ ਆਦਿ ਉਗਾਈਆਂ

ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੰਢੀ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਗਰੇਵੀਆ ਬਾਂਗ, ਸਰੀਂਹ, ਖੈਰ, ਕਿੱਕਰ, ਸੁਬਾਬੂਲ ਆਦਿ ਹਨ।
ਵਣ-ਖੇਤੀ ਲਈ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਿਵੇਂ ਕਰੀਏ ?
★ ਝੋਨੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ

ਇੰਸੈਕਟੀਸਾਈਡਸ (ਇੰਡੀਆ) ਲਿਮਿਟਡ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਆਧੁਨਿਕ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ - ਮਿਸ਼ਨ

ਇਸ 'ਮੇਡ ਇਨ ਇੰਡੀਆ' ਬਹੁ-ਆਯਾਮੀ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਫਸਲਾਂ ਵਿਚ ਸੁੰਡੀਆਂ ਦੇ ਵਰਗ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਨ ਸੁੰਡੀ, ਤੰਬਾਕੂ ਵਾਲੀ ਸੁੰਡੀ ਅਤੇ ਸੈਮੀ ਲੂਪਰ ਆਦਿ (ਲੇਪੀਡੋਪਟੇਰਾ ਕੀੜਿਆਂ) ਦਾ ਅਸਰਦਾਰ ਨਿਯੰਤਰਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਫਸਲਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ਣ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਇੰਸੈਕਟੀਸਾਈਡਸ (ਇੰਡੀਆ) ਲਿਮਿਟਡ (ਆਈ. ਆਈ. ਐੱਲ) ਨੇ ਨਵੇਂ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦਾ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਮਿਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਮਿਸ਼ਨ' ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਝੋਨਾ, ਗੰਨਾ, ਸੋਇਆ ਬੀਨ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਫਸਲਾਂ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੁੰਡੀ ਵਰਗ ਦੇ ਕੀਟ (ਲੇਪੀਡੋਪਟੇਰਾ ਕੀੜਿਆਂ) ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਲਈ ਅਸਰਦਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਗੈਨੀਊਲਸ ਅਤੇ ਤਰਲ

ਦੋਵੇਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਾਰਮੂਲੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਉਪਲਬਧ ਹੈ।

ਇਸ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਅਨੋਖਾ ਹੈ, ਜੋ ਹੋਰ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਕੀੜਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਰੋਧ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਿਸ਼ਨ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਕੀੜਿਆਂ ਲਈ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ। ਮਿਸ਼ਨ ਤੋਂ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਫਾਇਦਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਇਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਹੱਲ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਉਤਪਾਦਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਮਿਲੇਗੀ।

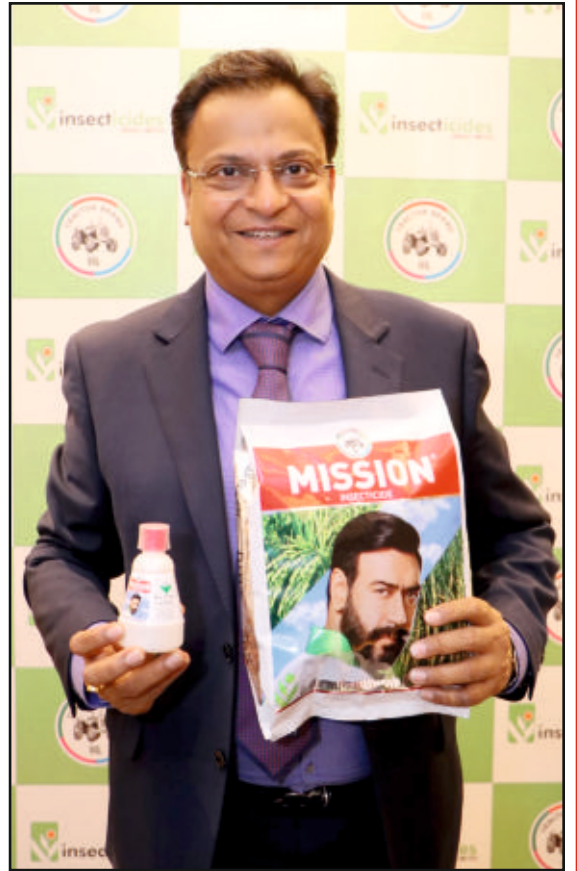
ਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਤਕਨੀਕੀ ਅਤੇ ਫਾਰਮੂਲੇਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੀ ਆਈ. ਆਈ. ਐੱਲ. ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਆਯਾਤ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਇਹ 'ਹਰੀ' ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿਚ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਆਈ. ਆਈ. ਐੱਲ. ਦੀ 'ਮੇਕ ਇਨ ਇੰਡੀਆ' ਪਹਿਲ ਤਹਿਤ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੇ ਛੋਟੇ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲੇਗਾ। ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਕਾਰਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਸੰਪਰਕ ਅਤੇ ਸਿਸਟੇਮਿਕ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਕੀਟਾਂ ਨੂੰ ਉਦਰਵਿਸ਼ ਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਝੋਨੇ ਵਿਚ ਤਣਾ ਛੇਦਕ (ਸਟੈਮ ਬੋਰਰ) ਅਤੇ ਪੱਤਾ ਲਪੇਟ (ਲੀਫ ਫੋਲਡਰ) ਨੂੰ ਅਸਰਦਾਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਟਰੋਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਝੋਨੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕੀਟ ਹਨ।

ਮਿਸ਼ਨ ਲਾਂਚ ਦੇ ਮੌਕੇ ਆਈ. ਆਈ. ਐੱਲ. ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ, ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਜੇਸ਼ ਅਗਰਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਅਸੀਂ ਟੋਰੀ, ਗ੍ਰੀਨ ਲੇਬਲ, ਡੋਮੀਨੈਂਟ ਅਤੇ ਸਟਨਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪਣੀ ਮੇਕ ਇਨ ਇੰਡੀਆ ਮੁਹਿੰਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹਾਂ। ਮਿਸ਼ਨ ਆਧੁਨਿਕ ਤਕਨੀਕ

ਵਾਲਾ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁੰਡੀ ਵਰਗ ਦੇ ਕੀਟ (ਲੇਪੀਡੋਪਟੇਰਾ ਕੀੜਿਆਂ) ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਯੰਤਰਣ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਚੰਗੀ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੈਦਾਵਾਰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਕਿ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਪੈਦਾਵਾਰ ਲਈ ਅਸਰਦਾਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਮਿਲੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵੀ ਵਧ ਸਕੇਗੀ।'

ਆਈ.ਆਈ.ਐੱਲ. ਦੇ ਵਾਈਸ

ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਸ਼੍ਰੀ ਸੰਜੇ ਵਤਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ, 'ਮਿਸ਼ਨ ਆਈ. ਆਈ. ਐੱਲ. ਦੇ ਵਿਸਰਿਤ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵੀਂ ਕੜੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਛੋਟੇ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੱਕ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਾਭ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਸਾਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਬਜ਼ਾਰਾਂ ਤੋਂ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਖੋਜ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਟੀਮ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਤੱਕ ਇਸ ਉਤਪਾਦ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਅਣਖੋਂਕ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਹੈ।

insecticides
(INDIA) LIMITED

ਹਰ ਕਦਮ, ਹਮ ਕਦਮ

ਹਿਮਾਲਿਆ ਵਿੱਚ ਘਟ ਰਹੀ

ਮਾਰਮੋਟ ਦੀ ਆਬਾਦੀ

ਹਿਮਾਲੀਅਨ ਮਾਰਮੋਟਸ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੁਰਲੱਭ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਪਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨੀ ਗਿਲਹਰੀ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਲੱਦਾਖ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਅਤੇ ਸਿੱਕਿਮ ਵਿਚ ਵੇਖੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਾਰਮੋਟ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਮਾਰਮੋਟਾ ਹਿਮਾਲਿਆਨਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਆਕਾਰ ਇਕ ਘਰੇਲੂ ਬਿੱਲੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਦਿੱਖ ਸੰਘਣ, ਉੱਲੀ ਫਰ ਨਾਲ ਸਿੰਗਾਰੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਸਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਸਲੇਟੀ ਰੰਗ ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੰਨਾਂ, ਢਿੱਡ ਅਤੇ ਅੰਗਾਂ 'ਤੇ ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਰੰਗ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਲੱਖਣ ਰੰਗ ਇਸ ਨੂੰ ਹਿਮਾਲੀਅਨ ਖੇਤਰ ਦੇ ਇਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਨਿਵਾਸੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੱਖਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਕਿਉਰੀਡੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਤੇ ਵੱਡੇ-ਸੁਵੱਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖਰੇ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨਾਂ ਲਈ ਅਨੁਕੂਲਿਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਿਲਹਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਮਾਰਮੋਟੀ

ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਏਹ ਸਰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਹਾਈਬਰਨੇਸ਼ਨ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਮਾਰਮੋਟਸ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸੀਟੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਚਾਰ

ਖਾਣਾ ਖਾਂਦੇ ਹੋਏ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਬੁਰਜ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹੋਏ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਪੂਛ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਹਿਲਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਇਕ ਵਿਗਾਨ ਅਤੇ ਬੰਜਰ ਟ੍ਰੈਕਟ ਹੈ। ਇਹ 260 ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਘੇਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਔਸਤ

ਤੌਰ 'ਤੇ ਘਾਹ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਹਨ। ਇਹ ਘਾਹ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਇਹਨਾਂ ਮਾਰਮੋਟਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ਹਨ। ਮਾਰਮੋਟ ਘਾਹ ਦੇ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵਿਚ ਖੁੱਡਾਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਲਿੰਗਟੀ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵਿਚ ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਤੰਬੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵਿਚ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਇਹਨਾਂ ਮਾਰਮੋਟਸ

ਅਵਤਾਰ ਕੌਰ ਸਿੱਧੂ, ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਬੀ, ਹਾਈ ਆਲਟੀਚਿਊਡ ਰਿਜ਼ਨਲ ਸੈਂਟਰ, ਸੋਲਨ (ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼)

ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਕਸਰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਨੇੜਲੇ ਖਤਰਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸੂਚੇਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੀਫਾਸ ਜਾਂ ਮਾਰਮੋਟਸ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਹਨ ਅਤੇ ਘਾਹ, ਬੇਰੀਆਂ, ਲਾਈਕਨ, ਹਰੀਥਾ (ਕਾਈ), ਜੜ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਫੁੱਲ ਖਾਂਦੇ ਹਨ। ਡੂੰਘੇ ਡੂੰਘੇ ਖੜੋਤੇ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਆਪਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੁਸ਼ਤੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਵਿਸ਼ਾਲ

ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮਈ ਤੋਂ ਜੁਲਾਈ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਦੌਰਾਨ ਹਿਮਾਲੀਅਨ ਮਾਰਮੋਟ ਦੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਅਕਸਰ ਖੁੱਡਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਜੋ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਚਰ ਰਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਖਤਰਾ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਖੱਕ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਮਾਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਖਾਣ ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਮਨੁੱਖੀ ਗਤੀ ਵਿਧੀਆਂ ਕੁਦਰਤ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ ਕਈ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਅਪਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਨੁੱਖੀ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ। ਹਿਮਾਲੀਅਨ ਮਾਰਮੋਟ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕਰਕੇ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਹਨ।

ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਲਾਹੌਲ ਘਾਟੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲਾਹੌਲ ਅਤੇ ਸਪੀਤੀ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਟ੍ਰਾਂਸ-ਹਿਮਾਲਿਆ ਬਾਇਓਜੀਓਗ੍ਰਾਫਿਕ ਜ਼ੋਨ ਵਿਚ ਠੰਡੇ ਰੇਗਿਸਤਾਨ ਖੇਤਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਰਾਲਾਚਾ ਦੌਰੇ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਸਥਿਤੀ

ਲਿੰਗਟੀ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵਿਚ ਖੁੱਡਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਮਾਰਮੋਟਸ

ਲਾਹੌਲ ਘਾਟੀ ਦੇ ਲਿੰਗਟੀ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵਿਚ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਦੇ ਤੰਬੂ

ਕਬੀਲਾ ਮੁੱਖ ਹੈ।

ਮਾਰਮੋਟਸ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਿਆ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਬਣੇ ਛੇਕਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦੇ ਆਦੀ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੁਝ ਨਸਲਾਂ ਪੱਥਰਾਂ ਦੇ ਢੇਰਾਂ ਵਿਚ ਹੀ

ਜ਼ਮੀਨੀ ਗਿਲਹਰੀਆਂ ਲੱਦਾਖ ਦੇ ਚਾਂਗਬਾਂਗ ਦੇ ਉੱਚ-ਉੱਚ ਠੰਡੇ ਰੇਗਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਔਸਤ ਜਾਨਵਰ ਦਾ ਭਾਰ 7 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਾਰਮੋਟ ਜਦੋਂ ਵੀ ਹਿੱਲਦਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ

ਉੱਚਾਈ 4,400 ਮੀਟਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਲੱਦਾਖ ਦੇ ਜ਼ਾਸਕਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਛੋਟੀਆਂ ਨਦੀਆਂ ਲਿੰਗਟੀ ਅਤੇ ਯੂਨਾਮ ਇਹਨਾਂ ਮੈਦਾਨੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਲਿੰਗਟੀ ਦੇ ਮੈਦਾਨੀ ਖੇਤਰ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਾਸ਼ਤ ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਅਬਾਦ ਹਨ। ਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਘਾਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਢਲਾਣਾਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਪਰਵਾਸੀ ਚਰਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਚਰਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਲਾਹੌਲ ਘਾਟੀ ਦੇ ਲਿੰਗਟੀ ਮੈਦਾਨੀ ਖੇਤਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਜ਼ਕ ਵਾਤਾਵਰਣ ਹਨ ਅਤੇ ਮੁੱਖ

ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਖਤਰਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੈਲਾਨੀ ਇਹਨਾਂ ਨਜ਼ਕ ਘਾਹ ਦੇ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵਿਚ ਪਲਾਸਟਿਕ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਬੋਤਲਾਂ ਸੁੱਟ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹਨਾਂ ਉੱਚਾਈ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਮਾਰਮੋਟ ਆਬਾਦੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਰਲੱਭ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਕਿਸਾਨ ਖੇਤੀ ਸੋਧ ਨੀਤੀ ਕਿੱਦਾ ਦੀ ਹੋਵੇ ਸਰਕਾਰ ਤੁਹਾਡੇ ਦੁਆਰ ਵਾਂਗ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸਵੈ-ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਤੇ ਖੇਤੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਅਤੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਫਾਰਮਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਸੁਝਾਅ

ਆਓ ਕੁੱਝ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੀਏ :

1. ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਬੀਜ ਕੇਂਦਰ ਆਮ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਲਈ ਬਲਾਕ ਪੱਧਰ ਤੇ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੋ ਸਭ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਸੁੱਧੇ ਬੀਜ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਆਮ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਸਕਣ।
2. ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਨੂੰ ਬਲਾਕ ਪੱਧਰੀ ਤੇ ਉਸ ਏਰੀਏ ਵਿਚ ਲੱਗਣ ਵਾਲੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਫਸਲ ਮੁਤਾਬਕ ਨੌਜਵਾਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਵੈ-ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਫੁੱਲਾਂ ਤੇ ਇੰਤਰ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਤੇਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਛੋਟੇ ਯੂਨਿਟ ਬਲਾਕ ਪੱਧਰੀ ਛੋਟਾਂ ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ।
3. ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੀ ਤਰਜ਼ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਖੇਤ ਰਕਬੇ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਆਧਾਰ ਕਾਰਡ ਤੇ ਖਾਦਾਂ ਦਵਾਈਆਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਤਾਂ ਜੋ ਬੋਲੋੜੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਤੇ ਰੋਕ ਲੱਗੇ। ਜੇਕਰ ਜ਼ਮੀਨ ਠੇਕੇ ਤੇ ਹੈ ਤਾਂ ਮਾਲਕ ਦੇ ਆਧਾਰ ਕਾਰਡ ਜਾਂ ਪਟਾਨਾਮਾ ਦੇਖ ਕੇ ਉਸ ਮੁਤਾਬਿਕ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।
4. ਖੇਤੀ ਦਵਾਈਆਂ ਖਾਦਾਂ ਤੇ ਬੀਜ ਜੋ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਵੱਖ ਵੱਖ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਤੇ ਬੀਜ ਸੋਧ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦਾਣਾ ਭਰਨ ਤੱਕ ਅਖੀਰ ਸੁੰਡੀ ਫਸਲ ਦੀ ਵਾਢੀ ਤੱਕ ਚਲਦੇ ਹਨ, ਦੀ ਮਿਲਾਵਟਖੋਰੀ ਰੋਕਣ ਲਈ ਅਲੱਗ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜੋ ਬਾਰ ਬਾਰ ਟੀਮਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਮ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿੰਗ ਦੇ ਦੇਖ ਰੇਖ ਹੇਠ ਬਕਾਇਦਾ ਏਸੇ ਕੰਮ ਤਹਿਤ ਚੱਲੇ ਏਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕੰਮ ਨਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।
5. ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਪੱਧਰ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਵੈ ਰੋਜ਼ਗਾਰ

- ਧੰਦਿਆਂ (ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ, ਖੁੰਬਾਂ, ਸ਼ਹਿਦ ਦੀ ਮੱਖੀ ਪਾਲਣ, ਡੇਅਰੀ, ਬੱਕਰੀ, ਸੂਰਾਂ, ਦੇਸੀ ਮੁਰਗੇ) ਆਦਿ ਤੇ ਸਬਸਿਡੀ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਚੱਲਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਸਕੂਲੋਂ ਹੱਟ ਕੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਰਕ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਇਛੁਕ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਏਨਾਂ ਕਿੱਤਿਆਂ ਤੇ ਸਬਸਿਡੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਸ਼ੇ ਵੱਲ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦਾ ਸਤਾਇਆ ਦਿਸਾਹੀਣ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਤੁਰ ਪੈਂਦਾ ਏ।
7. ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਤਰਜ਼ ਤੇ ਬਿੱਲ ਬੋਰਡ ਬਲਾਕ ਪੱਧਰੀ ਭੀੜ ਭਾੜ ਵਾਲੀ ਜਗਾਂ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਚਲਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਪਡੇਟ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਦੇਣ ਅਤੇ ਅਪੀਲਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਏ ਜਾਣ।
8. ਬਲਾਕ ਪੱਧਰੀ ਖੇਤੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ 'ਚ ਡਰੈਗਨ ਫਰੂਟ, ਸਟੀਵੀਆ, ਸਟਰਾਅ ਬੇਰੀ, ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਤੇ ਛੋਟਾਂ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਐਮ ਐਸ ਪੀ ਵੀ ਫਿਕਸ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਜੋ ਲੋਕ ਐਮ ਐਸ ਪੀ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਖਰੀਦਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਏਨਾਂ ਮਹਿੰਗੀ ਫਸਲਾਂ ਤੇ ਕਰਾਪ ਇੰਸਿਰੋਸ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤੇ ਮੁੱਖ ਫਸਲਾਂ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਜਾਣ।
9. ਬਲਾਕ ਪੱਧਰੀ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਸਸਤੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀਆਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਲਈ ਖੇਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਕੋਲ ਕਿਸਾਨ ਕਸਟਮ ਹਾਇਰਿੰਗ ਸੈਂਟਰ ਟਰੈਕਟਰ ਤੇ ਡਰਾਇਵਰ ਸਮੇਤ ਬਲਾਕ ਪੱਧਰੀ ਤੇ ਜ਼ਿਲੇ ਪੱਧਰੀ ਬਣਾਏ ਜਾਣ।
10. ਬਲਾਕ ਪੱਧਰੀ ਖੇਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਕੋਲ ਫਸਲਾਂ ਵਿਚ ਰਸਾਇਣਕ ਖਾਦਾਂ ਸਪਰੇਅਰਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੇ ਮਕਸਦ ਵਜੋਂ ਨਿੰਮ ਲੁਪਤ/ਜੀਵ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਘੋਲ

ਦੋਸਤੋ ਜਦੋਂ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੂਬੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਝਲਕ ਮਿਲਦੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਵੇਗੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਿੱਤਾ ਪਿੰਡਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਏ ਤੇ ਪਿੰਡ ਬਲਾਕ ਨਾਲ ਕੁਨੈਕਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਜਵਾ, ਬਲਾਕ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਮੈਨੇਜਰ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ, ਕਾਨ੍ਹਵਾਨ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ (ਮੋ. 98150-82401)

ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਕਿਸਾਨ ਖੇਤੀ ਸੋਧ ਨੀਤੀ ਮੇਨ ਧੁਰਾ ਬਲਾਕ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਖੇਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ/ਪ੍ਰਸਾਰ ਕੇਂਦਰਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਡਿਜੀਟਲ/ਹਾਈਟੈਕ ਹੋਣ ਨਾਲ ਹੀ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਵੀ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੁੱਢਲੇ ਢਾਂਚੇ ਵੱਲ ਧਿਆਨ

ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ ਮੋਬਾਇਲਾਂ, ਆਪਣਿਆਂ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਦੂਰੀ ਘਟਾਉਂਦੀਆਂ ਵੀਡੀਓ ਕਾਲਾਂ, ਅਖਬਾਰਾਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਪੱਤਰਾਂ ਦੀ ਬਿਜਾਏ ਡਿਜੀਟਲ ਸਿਸਟਮਜ਼ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਆਗਾਜ ਹੋਣ ਨਾਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੌਖਾਲੀ ਹੋਣੀ ਮੁੱਖ ਹੈ। ਏਥੇ ਖੇਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤਾਂ ਸਮੇਂ ਲਿਆਂਦੇ ਬਦਲਾਅ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਸੋਧਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਜ਼ਰੂਰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਧੰਦੇ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸਰੋਤ ਤੇ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸਰੋਤਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਆਉਂਦੀਆਂ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਤਕਲੀਫਾਂ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸੁਭਾਵਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਨਵੀਂ ਕਿਸਾਨ ਖੇਤੀ ਸੋਧ ਨੀਤੀ 'ਚ ਸਰਕਾਰ ਤੁਹਾਡੇ ਦੁਆਰ ਵਾਂਗ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਬੈਠਣ ਵਿਦਿਅਕ ਮਾਹਿਰ।

ਹਰ 15 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਨਹਿਰਾਂ ਤੇ ਬੰਨ

ਬਲਾਕ ਪੱਧਰੀ ਮੰਡੀ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਬਕਾਇਦਾ ਐਮ ਐਸ ਪੀ ਫਿਕਸ ਕਰਕੇ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ, ਜੇਕਰ ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸੋਮਿਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ।

ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਹਲੂ, ਕੁਲਹਾੜੀ, ਹੈਂਚਰੀ, ਆਏ ਦੀ ਚੱਕੀ/ਮੂਲ ਅਨਾਜਾਂ ਦੀ ਚੱਕੀ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਜਮਾਬੰਦੀ ਤੇ ਤਸਦੀਕ ਕਰਕੇ ਛੋਟਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ।

6. ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਸਵੈ-ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਨੂੰ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਬੜਾਵਾ ਦੇਣ ਲਈ ਸਹਾਇਕ

ਤੇ ਨੌਨ ਕੈਮੀਕਲ ਖੇਤੀ ਸਪਰੇਅਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਛੋਟਾਂ ਤੇ ਭੇਜੇ ਜਾਣ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਕੱਲਾ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਰਸਾਇਣਿਕ ਖੇਤੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਜੋ ਸਕਦਾ ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਹਈਆਂ ਮਾਰਨ ਤਾਂ ਹੀ ਏ ਮੁਨਾਸਬ ਹੈ।

11. ਖੇਤੀ ਸਿੰਚਾਈ ਲਈ ਛੋਟੇ ਪੱਧਰ ਤੇ

ਬਣਾ ਕੇ 66 ਕੇ ਵੀ ਗਰਿਡ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੋ ਕੇਂਦਰੀ ਕੋਲੇ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਘੱਟ ਹੋ ਸਕੇ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਸਤੀ ਬਿਜਲੀ ਮਿਲੇ।

12. ਖੇਤੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਦਾਲਾਂ, ਮੱਕੀ, ਬਾਸਮਤੀ ਤੇ ਸਰੋਂ ਅਤੇ ਸੂਰਜਮੁਖੀ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਨੂੰ

13. ਕੁਦਰਤੀ ਖੇਤੀ ਕਰਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਬਕਾਇਦਾ ਰੈਸਿਡਿਊ ਟੈਸਟਿੰਗ ਕਰਕੇ ਉਸ ਉਤਪਾਦ ਤੇ ਐਮ ਐਸ ਪੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਅਲੱਗ ਮੰਡੀ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

14. ਸਿੰਗਲ ਟੁੱਟੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਵਾਪਰਦੇ ਹਾਦਸੇ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਫਜ਼ੂਲ ਸਮਾਂ ਤੇ ਡੀਜ਼ਲ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਬਲਾਕ ਦੀ ਮੇਨ ਮੰਡੀ ਜਾਂ ਫੋਕਲ ਪੁਆਇੰਟਾਂ ਤੇ ਰਨਿ ਦੀ ਚੁਕਵਾਈ ਲਈ ਕੰਢੇ ਮਿੱਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਵਾਏ ਜਾਣ।

15. ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਸੰਬੰਧੀ ਅਪੀਲਾਂ ਤੇ ਕੰਮਕਾਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫਸਲਾਂ ਰਹਿੰਦ ਖੁੰਦ ਨੂੰ ਅੱਗ ਨਾ ਲਗਾਉਣ, ਝੋਨੇ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਬਿਜਾਈ, ਪਿੰਡ ਪੱਧਰ ਤੇ ਖੇਤਾਂ ਦੁਆਲੇ ਰੁੱਖ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਆਦਿ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ

ਬਲਾਕ ਦੀਆਂ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੋਂ ਆਮ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

16. ਬਲਾਕ ਪੱਧਰੀ ਖੇਤੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਧੰਦਿਆਂ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ੈਲਫ ਹੋਲਪ ਗਰੁੱਪਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ ਬਲਾਕ ਪੱਧਰੀ ਖੇਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਗੇਟ ਅਤੇ ਭੀੜ ਭਾੜ ਵਾਲੀ ਜਗਾਂ ਤੇ ਸੁਚੱਜੇ ਮੰਡੀਕਰਨ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸਾਨ ਮੇਲ ਪੁਆਇੰਟ/ਕਿਸਾਨ ਹੱਟ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹਰੇਕ ਸ਼ਹਿਰ ਐਡਵਰ ਬਲਾਕ ਦੀ ਮੇਨ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਸਟਾਲ ਲਗਵਾ ਕੇ ਬਕਾਇਦਾ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਫਰਮਾਂ ਸੱਦ ਕੇ ਮੋਡਰਨ ਉਤਪਾਦਕ ਮੰਡੀ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਮੇਲੇ ਦੀ ਤਰਜ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਟੇਜਾਂ ਤੋਂ।

17. ਸਰਕਾਰ ਤੁਹਾਡੇ ਦੁਆਰ ਦੀ ਤਰਜ਼ ਤੇ ਹਰ 10-15 ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਕਲੀਨਿਕ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਤੇ ਖੇਤੀ ਵਿਦਿਅਕ ਮਾਹਿਰ ਪਸ਼ੂ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਦੀ ਤਰਜ਼ ਤੇ ਜਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਿਚ ਹਰ ਵੇਲੇ ਪਿੰਡ ਪੱਧਰੀ ਬੈਠਣ ਤਾਂ ਵਿਦਿਅਕ ਮਾਹਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਵੇਲੇ ਕਿਸਾਨ ਭਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਰਾਬਤਾ ਬਣਿਆ ਰਵੇ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਦਵਾਈ ਵਿਕੇਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਨਜਾਇਜ਼ ਦੇਖਾ ਦੇਖੀ ਦਵਾਈਆਂ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਬਜਾਏ ਖੇਤੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਕੋਲ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਜਾ ਸਕੇ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਫਜ਼ੂਲ ਰਸਾਇਣਕ ਸਪਰੇਅਰਾਂ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਲੁੱਟ ਬੱਚੂ। ਖਾਸਤੌਰ ਤੇ ਖੇਤੀ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਵੀ ਮੇਲ ਰੋਡ ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੋ ਖੇਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਕਾਂ ਤੋਂ ਲੁਕ ਨਾ ਸਕਣ।

18. ਬਲਾਕ ਪੱਧਰੀ ਖੇਤੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਤੇ ਨਵੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਅਪਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਹੌਂਸਲਾ ਅਫਜ਼ਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਚਲਾਈ ਜਾਵੇ।

19. ਅੱਠਵੀਂ, ਦੱਸਵੀਂ, ਬਾਰਵੀਂ ਜਮਾਤ ਸਕੂਲਾਂ 'ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਤੋਂ ਹੱਟਣ ਵਾਲੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਧੰਦਿਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਸਵੈ-ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਨੂੰ ਬੜਾਵਾ ਦੇਣ ਲਈ ਤੇ ਨਸ਼ਾ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਦੌੜ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਲਈ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਸ਼ੇ ਹਰੇਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪੜਾਉਣ ਲਈ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣ ਜਾਰੀਕਰਤਾ ਕੈਂਪ ਸਕੂਲ ਪੱਧਰ ਤੇ ਵੀ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਅਹਿਮ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਤਰਜ਼ ਤੇ ਬੱਚੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਛੁੱਟੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਨਵੇਂ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਵੱਲ ਸੋਚ ਸਕਣ ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ।

20. ਫਸਲਾਂ ਤੇ ਪਲਾਟੇਸਨ ਵਾਲੀ ਖੇਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਭ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਕੇ ਉਹੀ ਪਿੰਡਾਂ ਪਿੰਡੇ ਕਲੀਨਕਾਂ ਵਿਚ ਬਠਾਇਆ ਜਾਵੇ।

(ਚੱਲਦਾ)

ਰਾਮਸਾਈਡਜ਼ ਕਰੋਪ ਸਾਇੰਸ ਪ੍ਰਾ. ਲਿਮ. ਵਲੋਂ ਕਿਸਾਨ ਸਿਖਲਾਈ ਕੈਂਪ ਦਾ ਆਯੋਜਨ

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਰਾਮਸਾਈਡਜ਼ ਕਰੋਪ ਸਾਇੰਸ ਪ੍ਰਾ. ਲਿਮ. ਵਲੋਂ ਪਿੰਡ ਭੈਣੀ (ਰਾਮਪੁਰਾ ਫੂਲ) ਵਿਖੇ ਕਿਸਾਨ ਸਿਖਲਾਈ ਕੈਂਪ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਕੰਪਨੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਪੀ ਪ੍ਰਵੀਨ, ਉੱਤਰ ਹੋਂਡ ਸੰਦੀਪ ਗਰਗ ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬ ਹੋਂਡ ਪੁਸ਼ਪਿੰਦਰ ਬਹਾਦਰ, ਸੇਲਜ਼ ਅਫਸਰ ਰਾਜਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਵਾਈ।

ਇਸ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਖੁਰਾਕੀ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਅਤੇ ਲੱਛਣਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪੀ. ਐਚ ਲੈਵਲ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰਾਮਸਾਈਡਜ਼ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਉਤਪਾਦ ਜ਼ਿਲੈਕਸ (ਜਿੰਕ 17%+ਫਾਸਫੋਰਸ 20%) ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਉਤਪਾਦ ਕਿਵੇਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਉੱਚ ਪੀ ਐਚ ਵਿਚ ਦੂਜੀਆਂ ਜਿੰਕਾਂ ਜਿਵੇਂ 33% ਜਾ 21% ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਸੋ ਫੀਸਦੀ ਕਿਵੇਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸਾਰੇ ਕਿਸਾਨ ਇਸ ਕੈਂਪ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਤੇ ਪੁਰਾਣੀ ਤਕਨੀਕ ਨੂੰ ਛੱਡ ਨਵੀਂ ਤਕਨੀਕ ਦੇ ਬਣੇ ਉਤਪਾਦ ਵਰਤਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋਏ ਹਨ।

ਇਸ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਖੇਤੀ ਸੇਵਾ ਕੇਂਦਰ (ਰਾਮਪੁਰਾ) ਦਫਿੰਦਰ ਖਹਿਰਾ, ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸ਼ਰਮਾ, ਸੰਨੀ ਖਹਿਰਾ, ਰਾਜਵੀਰ ਸਿੰਘ (ਰਾਜਾ), ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਖਾਸ ਯੋਗਦਾਨ ਰਿਹਾ।

ਨਰਮੇ 'ਤੇ 'ਗੁਲਾਬੀ ਸੁੰਡੀ' ਦਾ ਖਤਰਾ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਚੌਕਸ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖਰੀਫ ਦੀ ਦੂਜੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਫਸਲ ਨਰਮਾ-ਕਪਾਹ 'ਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਖਤਰਾ ਮੰਡਰਾਉਣ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਇਹ ਖਤਰਾ 'ਗੁਲਾਬੀ ਸੁੰਡੀ' ਤੋਂ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਮਾਨਸਾ ਅਤੇ ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਕੁਝ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਨਰਮੇ ਦੇ ਬੂਟਿਆਂ 'ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ ਪੀ ਏ ਯੂ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਕੀਤੇ ਨਰਮਾ ਪੱਟੀ ਦੇ ਦੌਰੇ

ਇਸ ਦੇ ਹਮਲੇ ਦਾ ਖਤਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਫਸਲ ਖਰਾਬ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ

ਸੁਝਾਵਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਫਸਲ ਦੀ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੂਬੇ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਸਥਿਤੀ

ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਨਰਮਾ ਪੱਟੀ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰ ਕੇ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ

ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ 'ਗੁਲਾਬੀ ਸੁੰਡੀ' ਦੇ ਖਤਰੇ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਲਈ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਸਪ੍ਰੇਅ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਘੱਟ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਹੋਈ ਹੈ ਬਿਜਾਈ, ਫਿਰ ਵੀ ਖਤਰਾ ਵਧਿਆ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਨਰਮਾ ਪੱਟੀ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਮਾਨਸਾ, ਬਠਿੰਡਾ, ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ, ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਇਲਾਕੇ ਅਤੇ ਫਰੀਦਕੋਟ ਅਤੇ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੇ ਕੁੱਝ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਖਰੀਫ ਦੇ ਸੀਜ਼ਨ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਪਾਹ ਬੀਜਦੇ ਆਏ ਹਨ। ਰਿਵਾਇਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੈਸ਼ ਕਰੋਪ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਨਰਮਾ-ਕਪਾਹ ਦੀ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਬੀ ਟੀ ਬੀਜ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਫੀ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਰਕਬਾ 6 ਲੱਖ ਹੈਕਟੇਅਰ ਤੱਕ ਜਾ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ ਪਰ ਲਗਾਤਾਰ ਹੁੰਦੇ ਸਫੈਦ ਮੱਖੀ

ਦੀ ਫਲਾਵਰਿੰਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਭਾਵ ਫੁੱਲ ਨਿਕਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਲਾਬੀ ਸੁੰਡੀ ਮੌਨੋਫਾਗਸ ਹੈ ਭਾਵ ਸਿਰਫ ਨਰਮਾ-ਕਪਾਹ ਦੇ ਬੂਟਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਭੋਜਨ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਫਲਾਵਰਿੰਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਅਸਰ ਫਸਲ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ 'ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਗੁਲਾਬੀ ਗੁੰਡੀ ਦਾ ਖਤਰਾ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਬਿਜਾਈ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮਾਹਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੂਟਿਆਂ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੁੰਡੀ ਦੇ ਹਮਲੇ ਦਾ ਪਤਾ ਚਲਦੇ ਹੀ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਟੀਮ ਨੇ ਪੀ ਏ ਯੂ ਦੇ ਵੀ. ਸੀ.

ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਸਰਵੇ

ਲੁਧਿਆਣਾ ਸਥਿਤ ਪੀ ਏ ਯੂ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਡਾ. ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਗੋਸਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਮਾਨਸਾ ਅਤੇ ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਕਈ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ। ਟੀਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਰਿਸਰਚ ਡਾ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਢੱਟ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਗਿਆਨੀ ਡਾ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਵਿਜੈ ਕੁਮਾਰ, ਡਾ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਡਾ. ਕੇ ਐੱਸ ਸੇਖੋਂ, ਡਾ.

ਕੀਟਨਾਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਛਿੜਕਾਅ ਦੱਸੇ ਗਏ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

ਪੀ. ਏ. ਯੂ. ਦੇ ਵੀ. ਸੀ. ਡਾ. ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਗੋਸਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਹਿਰਾਂ ਵਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੁਲਾਬੀ ਸੁੰਡੀ ਦੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਲਈ ਸਾਵਧਾਨੀ ਦੇ ਨਾਲ ਫਸਲ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਨਰਮੇ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਅਤੇ ਟਿੱਡਿਆਂ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੀੜਿਆਂ ਦੇ ਹਮਲੇ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਦਿਸਣ 'ਤੇ ਤੁਰੰਤ ਤੈਅ ਮਾਤਰਾ ਮੁਤਾਬਕ ਐਮਮੇਕਟਿਨ ਬੈਂਜੋਏਟ, ਪ੍ਰੋਫੇਨੋਫਾਸ, ਇਨਡਾਕਸਾਕਾਰਬ ਜਿਹੇ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਛਿੜਕਾਅ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ ਪੀ. ਏ. ਯੂ. ਵਲੋਂ ਦੱਸੇ ਗਏ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੀੜਿਆਂ ਦੇ ਹਮਲੇ ਕਾਰਣ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਕਾਰਣ ਇਸ ਫਸਲ ਦਾ ਰਕਬਾ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ। 2020 ਵਿਚ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਜੋਧਪੁਰ ਰੋਮਾਣਾ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਗੁਲਾਬੀ ਸੁੰਡੀ ਦਾ ਹਮਲਾ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਰਮੇ ਦੀ ਫਸਲ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀਤਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਨਰਮਾ-ਕਪਾਹ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬੀਜਿਆ ਗਿਆ ਰਕਬਾ ਤਕਰੀਬਨ 1.75 ਲੱਖ ਹੈਕਟੇਅਰ ਤੱਕ ਹੀ ਪਹੁੰਚ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਤਕਰੀਬਨ 4 ਹਜ਼ਾਰ ਹੈਕਟੇਅਰ ਇਲਾਕਾ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਗੁਲਾਬੀ ਸੁੰਡੀ ਦਾ ਖਤਰਾ ਮੰਡਰਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਖਤਰੇ ਉੱਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ, ਜਿਥੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਬਿਜਾਈ

ਗੁਲਾਬੀ ਸੁੰਡੀ ਤਕਰੀਬਨ 60 ਤੋਂ 80 ਦਿਨ ਦੇ ਬੂਟੇ 'ਤੇ ਪਲਪਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਉਹ ਸਮਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਬੂਟਿਆਂ

ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਵਲੋਂ ਮਾਨਸਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਖਿਆਲੀ ਚਹਿਲਾਂਵਾਲੀ, ਚਹਿਲਾਂਵਾਲੀ, ਸਹਿਨੇਵਾਲੀ, ਬੁਰਜ ਭਲਾਈਕਾ, ਝੇਰਿਆਂਵਾਲੀ, ਟਾਂਡੀਆਂ ਅਤੇ ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ, ਬਹਮਨ ਕੌਰ ਸਿੰਘ, ਮਲਕਾਨ, ਸਿੰਗੋ, ਕੋਰਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਜਿਹੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰ ਕੇ ਨਰਮਾ-ਕਪਾਹ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਬੂਟਿਆਂ ਦਾ ਮੁਆਇਨਾ ਕੀਤਾ। ਫੀਲਡ ਸਰਵੇ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬਿਜਾਈ ਵਾਲੇ ਬੂਟਿਆਂ ਵਿਚ ਗੁਲਾਬੀ ਸੁੰਡੀ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ 15 ਫੀਸਦੀ ਤੱਕ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਾਂ ਰਹਿੰਦੇ ਰੋਕਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਤੈਅ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬਿਜਾਈ ਵਾਲੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਬੂਟਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਜੋ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਗੁਲਾਬੀ ਸੁੰਡੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕੀੜਿਆਂ ਦੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਨ।

ਟੋਕੀ®

ਫਸਲ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਵੱਧ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦੀ ਕੁੰਜੀ

ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਮਾਤਰਾ: 4 ਕਿਲੋ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ

- ਬਿਹਤਰ ਫੁਟਾਅ
- ਬਿਹਤਰ ਸਰੈਦ ਜੜ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਜੜ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ
- ਬਿਹਤਰ ਜਲ ਅਤੇ ਖਣਿਜ ਅਨੁਸ਼ੇਸ਼ਣ
- ਬੂਟਿਆਂ 'ਚ ਅਜੈਵਿਕ ਤਣਾਅ ਨਾਲ ਲੜਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥਾ ਦਾ ਵਿਕਾਸ

ਤੰਦਰੁਸਤ ਫਸਲ ਤੇ ਭਰਪੂਰ ਪੈਦਾਵਾਰ

BHARAT CERTIS®
AGRICULTURE LTD
A Group Company of Mitsui & Co., Ltd., Japan

☎ 8882 426 426